

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2014

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka

Beata Nowak

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
Ważniejsze wydarzenia i rocznice 2014 roku.....	5
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ	
(Oprac. Andrzej Dudziak).....	11
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Katarzyna Mizerkiewicz – Motyw tańca w literaturze i sztuce	22
Małgorzata Derwich, Urszula Cimoch – Sławomir Mrożek (1930-2013)....	29
Andrzej Dudziak – Mózg – wieczna tajemnica?	44
Bibliografie osobowe: Joanna Chmielewska	61
Edmund Niziurski	63
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Małgorzata Derwich – Ojczyzna–polszczyzna czyli teatr polski.....	66
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	80
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	87
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	121
V. KRONIKA.....	124

WAŻNIEJSZE WYDARZENIA I ROCZNICE 2014 ROKU

Międzynarodowy Rok Rodziny ogłoszony przez ONZ

Rok Oskara Kolberga ogłoszony przez Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Rok Jana Karłowicza ogłoszony przez Sejm RP

Rok czytelnika ogłoszony przez organizacje zrzeszające bibliotekarzy, księgarzy, wydawców i drukarzy

- 450 rocznica urodzin Galileusza – luty
- 450 rocznica urodzin Christopher'a Marlowe – luty
- 450 rocznica śmierci Michała Anioła – luty
- 450 rocznica urodzin Williama Shakespeare – kwiecień
- 400 rocznica śmierci El Greco – kwiecień
- 200 rocznica urodzin Ludwika Mierosławskiego – styczeń
- 200 rocznica urodzin Oskara Kolberga – luty
- 200 rocznica urodzin Tarasa Szewczenko – marzec
- 200 rocznica urodzin Augusta Cieszkowskiego – wrzesień
- 200 rocznica urodzin Michaiła Lermontowa – październik
- 150 rocznica uchwalenia Konwencji Genewskiej w sprawie polepszenia losu rannych i chorych w armiach walczących oraz utworzenia Międzynarodowego Czerwonego Krzyża – marzec
- 150 rocznica śmierci Romualda Traugutta – sierpień
- 150 rocznica urodzin Romana Dmowskiego – sierpień
- 150 rocznica urodzin Louis'a Jean'a Lumiere – październik
- 150 rocznica urodzin Stefana Żeromskiego – październik

- 100 rocznica urodzin Jana Marii Gisgesa – styczeń
- 100 rocznica śmierci Józefa Chelmońskiego – kwiecień
- 100 rocznica urodzin Bohdana Arcta – maj
- 100 rocznica urodzin Jana Karskiego – czerwiec
- 100 rocznica wybuchu I wojny światowej – sierpień
- 100 rocznica urodzin Julio Cortazar'a – sierpień
- 100 rocznica urodzin Andrzeja Panufnika – wrzesień
- 100 rocznica urodzin Leonarda Turkowskiego – wrzesień
- 100 rocznica urodzin Jana Nowaka-Jeziorańskiego – październik
- 100 rocznica śmierci Józefa Chociszewskiego – listopad
- 100 rocznica urodzin Stanisława Dygata – grudzień
- 90 rocznica otwarcia pierwszej polskiej szkoły lotniczej w Poznaniu – luty
- 90 rocznica przyznania Polsce, przez Ligę Narodów, półwyspu Westerplatte – marzec
- 90 rocznica urodzin Bułata Okudźawy – maj
- 90 rocznica śmierci Josepha Conrada (Korzeniowskiego) – sierpień
- 90 rocznica śmierci Walerija Briusowa – październik
- 90 rocznica śmierci Anatole France – październik
- 90 rocznica urodzin Zbigniewa Herberta – październik
- 90 rocznica śmierci Giacomo Puccini'ego – listopad
- 80 rocznica śmierci Marii Skłodowskiej-Curie – lipiec
- 75 rocznica śmierci Romana Dmowskiego – styczeń
- 75 rocznica śmierci Antonio Machado – luty
- 75 rocznica śmierci Aleksandra Brucknera – maj
- 75 rocznica napaści Niemiec na Polskę; wybuch II wojny światowej – wrzesień

- 75 rocznica kapitulacji Westerplatte – wrzesień
- 75 rocznica bitwy armii „Poznań” i „Pomorze” z wojskami niemieckimi nad Bzurą – wrzesień
- 75 rocznica najazdu wojsk ZSRR (Rosji Sowieckiej) na ziemie polskie – wrzesień
- 75 rocznica śmierci Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego) – wrzesień
- 75 rocznica śmierci Zygmunta Freuda – wrzesień
- 75 rocznica śmierci Wacława Gąsiorowskiego – październik
- 70 rocznica śmierci Jean’a Giraudoux – styczeń
- 70 rocznica zdobycia Monte Cassino przez żołnierzy II Korpusu Polskiego – maj
- 70 rocznica śmierci Antoine’a de Saint-Exupery – lipiec
- 70 rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego – sierpień
- 70 rocznica śmierci Stefana Roweckiego („Grota”) – sierpień
- 70 rocznica śmierci Krzystofa Kamila Baczyńskiego – sierpień
- 70 rocznica śmierci Marii Rodziewiczówny – listopad
- 70 rocznica reaktywowania działalności Związku Harcerstwa Polskiego – grudzień
- 70 rocznica śmierci Romain Rolland – grudzień
- 60 rocznica śmierci Leona Schillera – marzec
- 60 rocznica śmierci Auguste Marie Louise’a Lumiere – kwiecień
- 60 rocznica śmierci Martina Andersena Nexo – czerwiec
- 60 rocznica śmierci Alana Turinga – czerwiec
- 60 rocznica śmierci Enrico Fermi – listopad
- 60 rocznica śmierci Zofii Nałkowskiej – grudzień
- 60 rocznica śmierci Władysława Umińskiego – grudzień

- 50 rocznica śmierci Xawerego Dunikowskiego – styczeń
- 40 rocznica śmierci Par'a Lagerkvist'a – lipiec
- 40 rocznica śmierci Aleksandra Janta-Polczyńskiego – sierpień
- 40 rocznica śmierci Melchiora Wańkowicza – wrzesień
- 40 rocznica śmierci Mariana Falskiego – październik
- 30 rocznica śmierci Julio Cortazara – luty
- 30 rocznica śmierci Irwin'a Shaw – maj
- 30 rocznica śmierci Trumana Capote – sierpień
- 30 rocznica śmierci Aleksandra Rymkiewicza – wrzesień
- 30 rocznica śmierci Jerzego Popiełuszko – październik
- 25 rocznica śmierci Salvadore Dali – styczeń
- 25 rocznica pierwszych demokratycznych wyborów w Polsce – czerwiec
- 25 rocznica masakry studentów na placu Tiananmen w Chinach – czerwiec
- 25 rocznica śmierci Marii Kuncewiczowej – lipiec
- 25 rocznica śmierci Herberta von Karajana – lipiec
- 25 rocznica śmierci Stanisławy Fleszarowej-Muskat – październik
- 25 rocznica śmierci Jerzego Kukuczki – październik
- 25 rocznica przywrócenia przez Sejm przedwojennej nazwy państwa polskiego – Rzeczpospolita Polska – grudzień
- 20 rocznica śmierci Witolda Lutosławskiego – luty
- 20 rocznica śmierci Ryszarda Riedla – lipiec
- 20 rocznica śmierci Stanisława Maczka – grudzień
- 10 rocznica śmierci Czesława Niemena – styczeń
- 10 rocznica śmierci Jacka Kaczmarskiego – kwiecień
- 10 rocznica śmierci Stefana Swieżawskiego – maj

- 10 rocznica śmierci Ronalda Reagana – czerwiec
- 10 rocznica śmierci Marka Sella – czerwiec
- 10 rocznica śmierci Czesława Miłosza – sierpień

Dalsze szczegółowe daty rocznic zawierają kalendaria kwartalne „Poradnika Bibliograficzno-Metodycznego”.

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na I kwartał 2014 roku. Szerszy zestaw dat na I kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

S t y c z e ń

	1 I		– Światowy Dzień Pokoju proklamowany przez papieża Pawła VI, obchodzony od 1968 roku przez Kościół katolicki
(95)	1 I	1919	– Ur. Jerome David Salinger, pisarz amerykański, autor powieści „Buszujący w zbożu” (zm. 27 I 2010)
(85)	1 I	1929	– Ur. Zbigniew Nienacki, powieściopisarz, autor sztuk scenicznych, dziennikarz (zm. 23 IX 1994)
(75)	1 I	1939	– Zm. Zofia Urbanowska, autorka powieści dla dzieci i młodzieży okresu pozytywizmu, związana z Wielkopolską (ur. 15 V 1849)
(70)	1 I	1944	– Ur. Teresa Sławomira Torafska, dziennikarka i pisarka (zm. 1 I 2013)
(75)	2 I	1939	– Zm. Roman Dmowski, polityk, działacz niepodległościowy i publicysta (ur. 9 VIII 1864)
	3 I		– Dzień Pamięci Ofiar Reżimu Hitlerowskiego proklamowany przez prezydenta RFN Romana Herzoga 3 stycznia 1996 r.
(5)	3 I	2009	– Zm. Wincenty Różański, poeta wielkopolski (ur. 12 VII 1938)
(205)	4 I	1809	– Ur. Ludwik Braille, francuski twórca alfabetu dla niewidomych (zm. 6 I 1852)
(45)	4 I	1969	– Weszła w życie międzynarodowa konwencja o likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej

- (10) 4 I 2004 – Zm. Dorota Terakowska, pisarka, dziennikarka (ur. 30 VIII 1938)
- (90) 6 I 1924 – W Warszawie ukazał się pierwszy numer „Wiadomości Literackich”
- (95) 7 I 1919 – Ur. Jerzy Giżycki, krytyki filmowy, współtwórca pism „Film” i „Kino” (zm. 27 IX 2009)
- (130) 8 I 1884 – Ur. Kornel Makuszyński, powieściopisarz, krytyk teatralny, poeta, felietonista i publicysta, autor książek dla dzieci i młodzieży (zm. 31 VII 1953)
- (120) 8 I 1894 – Ur. Rajmund Maria Kolbe, znany jako o. Maksymilian, franciszkanin; w obozie koncentracyjnym Auschwitz ofiarował się na śmierć za współwięźnia, kanonizowany 10 października 1982 r. (zm. 14 VIII 1941)
- (95) 12 I 1919 – Ur. Jan Józef Szczepański, pisarz, reportażysta, scenarzysta filmowy, tłumacz (zm. 20 II 2003)
- (80) 14 I 1934 – Ur. Marek Hłasko, pisarz (zm. 14 VI 1969)
- (15) 14 I 1999 – Zm. Jerzy Grotowski, polski reżyser, teoretyk teatru, pedagog, reformator teatru XX w. (ur. 11 VIII 1933)
- (145) 15 I 1869 – Ur. Stanisław Wyspiański, dramaturg, poeta i malarz (zm. 28 XI 1907)
- (100) 15 I 1914 – Ur. Maria Jan Gisges, poeta, prozaik (zm. 17 XII 1983)
- (85) 15 I 1929 – Ur. Martin Luther King, przywódca Murzynów amerykańskich w walce o równouprawnienie, laureat Pokojowej Nagrody Nobla (zm. 4 IV 1968)
- (115) 16 I 1899 – Ur. Stanisław Czernik, poeta, prozaik, eseista związany z Wielkopolską (zm. 3 XII 1969)
- (200) 17 I 1814 – Ur. Ludwik Mierosławski, dowódca powstań, działacz polityczny, pisarz, historyk wojskowości, wódz naczelny oddziałów powstańczych w Wielkopolsce w 1848 roku (zm. 22 XI 1878)

- (45) 17 I 1969 – Zm. Grażyna Bacewicz, kompozytorka i skrzypaczka (ur. 5 II 1909)
- (10) 17 I 2004 – Zm. Czesław Niemen (właśc. Czesław Juliusz Wydrzycki), kompozytor, piosenkarz, multiinstrumentalista (ur. 16 II 1939)
- (325) 18 I 1689 – Ur. Charles de Secondat Montesquieu (pol. Monteskiusz), pisarz, filozof, polityk i prawnik francuski (zm. 10 II 1755)
- (165) 18 I 1849 – Ur. Aleksander Świętochowski, publicysta, prozaik i dramaturg (zm. 25 IV 1938)
- (205) 19 I 1809 – Ur. Edgar Allan Poe, amerykański poeta i nowelista, krytyk i redaktor (zm. 7 X 1849)
- (175) 19 I 1839 – Ur. Paul Cézanne, malarz francuski (zm. 22 X 1906)
- (35) 19 I 1979 – Zm. Włodzimierz Puchalski, przyrodnik, fotografik i filmowiec (ur. 6 III 1908)
- 21 I – Dzień Babci
- (140) 21 I 1874 – Ur. Wincenty Witos, polityk, działacz ruchu ludowego, premier II RP (zm. 31 X 1945)
- (95) 21 I 1919 – Ur. Stanisława Fleszarowa-Muskat, powieściopisarka, poetka, publicystka i dramaturg (zm. 1 X 1989)
- (90) 21 I 1924 – Zm. Włodzimierz Lenin (właśc. Władimir Iljicz Uljanow), teoretyk marksizmu, przywódca ruchu robotniczego, inspirator i przywódca rewolucji październikowej w 1917 r. (ur. 22 IV 1870)
- 22 I – Dzień Dziadka
- (165) 22 I 1849 – Ur. August Strindberg, pisarz szwedzki, prekursor ekspresjonizmu (zm. 14 V 1912)
- (110) 22 I 1904 – Ur. Arkadij Gajdar (właśc. A.P. Golikow), pisarz rosyjski (zm. 26 X 1941)

- (50) 22 I 1964 – Zm. Stanisław Piętaś, poeta, prozaik, eseista (ur. 3 VIII 1909)
- (125) 23 I 1889 – Zm. Ignacy Domeyko (właśc. Ignacy Domejko), geolog, etnograf, rektor uniwersytetu w Santiago (Chile), reformator chilijskiej nauki i oświaty (ur. 3 VIII 1802)
- (70) 23 I 1944 – Zm. Edward Munch, malarz norweski (ur. 12 XII 1863)
- (25) 23 I 1989 – Zm. Salvador Dali, hiszpański malarz surrealista (ur. 11 V 1904)
- (80) 24 I 1934 – Ur. Stanisław Grochowiak, poeta, dramaturg i prozaik (zm. 2 IX 1976)
- 25 I – Ogólnopolski Dzień Sekretarki i Asystentki ogłoszony w 1997 r. przez miesięcznik „Sekretariat” oraz Europejskie Stowarzyszenie Profesjonalnych Sekretarek – Polska
- (255) 25 I 1759 – Ur. Robert Burns, poeta szkocki (zm. 21 VII 1796)
- 26 I – Światowy Dzień Pomocy Chorym na Trąd obchodzony od 1954 roku w ostatnią niedzielę stycznia
- (50) 26 I 1964 – Zm. Xsawery Dunikowski, rzeźbiarz (ur. 24 XI 1875)
- 27 I – Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holocaustu ustanowiony przez ONZ
- (5) 27 I 2009 – Zm. John Updike, amerykański pisarz (ur. 18 III 1932)
- 28 I – Międzynarodowy Dzień Mobilizacji przeciwko wojnie nuklearnej obchodzony od 1966 r. z inicjatywy Światowej Rady Pokoju
- (60) 28 I 1954 – Zm. Eugeniusz Romer, geograf, klimatolog, twórca nowoczesnej kartografii polskiej (ur. 3 II 1871)
- (165) 30 I 1849 – Ur. Piotr Wawrzyniak, ksiądz, działacz gospodarczy i społeczny w zaborze pruskim (zm. 9 XI 1910)

- (70) 31 I 1944 – Zm. Stefania Sempołowska, pisarka, pedagog (ur. 1 X 1870)
- (70) 31 I 1944 – Zm. Jean Giraudoux, pisarz i dramaturg francuski (ur. 29 X 1882)

L u t y

- 2 II – Dzień Handlowca
- (105) 2 II 1909 – Ur. Jerzy Młodziejowski, kompozytor, dyrygent, popularyzator muzyki (zm. 7 V 1985)
- (205) 3 II 1809 – Ur. Felix Mendelssohn-Bartholdy, niemiecki kompozytor, pianista, organista i dyrygent (zm. 4 XI 1847)
- (115) 3 II 1899 – Zm. Juliusz Kossak, malarz (ur. 15 XII 1824)
- (105) 5 II 1909 – Ur. Grażyna Bacewicz, kompozytorka i skrzypaczka (zm. 17 I 1969)
- (450) 6 II 1564 – Ur. Christopher Marlowe, dramaturg i poeta angielski (zm. 30 V 1593; data urodzin przyjęta od daty chrztu)
- (20) 7 II 1994 – Zm. Witold Lutosławski, kompozytor i dyrygent (ur. 25 I 1913)
- (180) 8 II 1834 – Ur. Dmitrij Mendelejew, chemik rosyjski, twórca okresowego układu pierwiastków chemicznych (zm. 2 II 1907)
- (105) 8 II 1909 – Zm. Mieczysław Karłowicz, kompozytor, taternik (ur. 11 XII 1876)
- (90) 10 II 1924 – Otwarcie pierwszej polskiej szkoły lotniczej w Poznaniu
- (5) 10 II 2009 – Zm. Jan Błoński, polski historyk literatury, krytyk literacki, eseista, tłumacz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego (ur. 15 I 1931)

	11 II		– Światowy Dzień Chorego obchodzony w dniu Matki Boskiej z Lourdes (ustanowiony 13 V 1992 roku przez papieża Jana Pawła II)
	11 II		– Europejski Dzień Numeru 112 ogłoszony przez Unię Europejską
(185)	11 II	1829	– Zm. Aleksander Gribojedow, dramaturg rosyjski (ur. 15 I 1795)
(210)	12 II	1804	– Zm. Immanuel Kant, filozof niemiecki (ur. 22 IV 1724)
(205)	12 II	1809	– Ur. Karol Darwin (właśc. Charles Robert Darwin), biolog angielski, twórca teorii ewolucji (zm. 19 IV 1882)
(30)	12 II	1984	– Zm. Julio Cortazar (właśc. Julio Denis), pisarz argentyński, tłumacz (ur. 26 VIII 1914)
(245)	13 II	1769	– Ur. Iwan Kryłow, rosyjski poeta, satyryk i komediopisarz (zm. 21 XI 1844)
(45)	13 II	1969	– Zm. Kazimierz Wierzyński, poeta, prozaik, publicysta (ur. 27 VIII 1894)
	14 II		– Dzień Patronów Europy, św. Cyryla, mnicha i św. Metodego, biskupa
(95)	14 II	1919	– Zm. Wiktor Gomulicki (pseud. Fantazy), poeta, prozaik, badacz dziejów Warszawy (ur. 17 X 1848)
(90)	14 II	1924	– Ur. Stanisława Platówna, prozaik, autorka powieści dla młodzieży (zm. 14 XII 1975)
(450)	15 II	1564	– Ur. Galileusz (Galileo Galilei), włoski astronom, fizyk i filozof (zm. 8 I 1642)
(75)	16 II	1939	– Ur. Czesław Niemen (właśc. Czesław Juliusz Wydrzycki), kompozytor, piosenkarz, multiinstrumentalista (zm. 17 I 2004)
(110)	17 II	1904	– Ur. Józef Chałasiński, socjolog kultury i myśli społecznej (zm. 5 XII 1979)

- (450) 18 II 1564 – Zm. Michał Anioł (właśc. Michelangelo Buonarroti), malarz i rzeźbiarz włoski (ur. 6 III 1475)
- (55) 19 II 1959 – Zm. Antoni Kenar, rzeźbiarz, pedagog i taternik (ur. 23 X 1906)
- (120) 20 II 1894 – Ur. Jarosław Iwaszkiewicz, prozaik, poeta, eseista, tłumacz (zm. 2 III 1980)
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Walki z Kolonializmem
- (30) 21 II 1984 – Zm. Michał Szolochow, pisarz radziecki, laureat Nagrody Nobla w 1965 r. (ur. 24 V 1905)
- 22 II – Dzień Myśli Braterskiej obchodzony przez organizacje skautowe całego świata
- (200) 22 II 1814 – Ur. Oskar Kolberg, kompozytor i etnograf (zm. 3 VI 1890)
- (75) 22 II 1939 – Zm. Antonio Machado (właśc. Antonio Machado y Ruiz), poeta hiszpański (ur. 26 VII 1875)
- (155) 23 II 1859 – Zm. Zygmunt Krasiński, poeta, dramaturg (ur. 19 II 1812)
- (115) 23 II 1899 – Ur. Erich Kästner, poeta, prozaik i satyryk niemiecki (zm. 29 VII 1974)
- (110) 27 II 1904 – Ur. Jalu Kurek (właśc. Franciszek Kurek), poeta, prozaik, eseista, tłumacz, dziennikarz (zm. 10 XI 1983)
- (195) 28 II 1819 – Ur. Ryszard Berwiński, poeta, związany z Poznaniem (zm. 19 XI 1879)

M a r z e c

- 1 III – Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wykolejonych” ustanowiony z inicjatywy prezydenta Lecha Kaczyńskiego dla uczczenia żołnierzy niepodległościowego podziemia

- 1 III – Międzynarodowy Dzień Walki przeciwko Zbrojeniom Atomowym, obchodzony w rocznicę wybuchu amerykańskiej bomby wodorowej na atolu Bikini w 1954 roku
- (45) 1 III 1969 – Zm. Anna Kowalska, pisarka (ur. 26 IV 1903)
- (190) 2 III 1824 – Ur. Bedřich Smetana, kompozytor czeski (zm. 12 V 1884)
- 3 III – Międzynarodowy Dzień Pisarzy ustanowiony przez Międzynarodowy PEN-Club w 1984 r.
- (80) 3 III 1934 – Ur. Jacek Kuroń, jeden z przywódców opozycji demokratycznej w PRL, działacz społeczny i polityczny, pedagog, historyk (zm. 17 VI 2004)
- (10) 4 III 2004 – Zm. Jeremi Przybora, satyryk, reżyser, współtwórca „Kabaretu Starszych Panów” (ur. 12 XII 1915)
- (105) 6 III 1909 – Ur. Stanisław Jerzy Lec, poeta i satyryk (zm. 7 V 1966)
- (175) 7 III 1839 – Ur. Adolf Dygasiński, pisarz, nowelista (zm. 3 VI 1902)
- (90) 7 III 1924 – Ur. Kobo Abe (właśc. Abe Kimifusa), pisarz japoński (zm. 22 I 1993)
- 8 III – Dzień Kobiet święto ustanowione na II Międzynarodowym Zjeździe Kobiet Socjalistek w Kopenhawie 1910 r.
- (145) 8 III 1869 – Zm. Hector Berlioz, kompozytor francuski (ur. 11 XII 1803)
- (200) 9 III 1814 – Ur. Taras Szewczenko, poeta ukraiński, malarz (zm. 10 III 1861)
- (80) 9 III 1934 – Ur. Jurij Gagarin, pierwszy kosmonauta świata (zm. 27 III 1968)
- (470) 11 III 1544 – Ur. Torquato Tasso, poeta włoski (zm. 25 IV 1595)

- (120) 12 III 1894 – Zm. August Cieszkowski, filozof, ekonomista, działacz polityczny i społeczny, związany z Wielkopolską (ur. 12 IX 1814)
- 13 III – Światowy Dzień Nerek obchodzony w drugi czwartek marca
- (105) 13 III 1909 – Ur. Lucjan Szenwald, poeta (zm. 22 VIII 1944)
- (220) 14 III 1794 – Ur. Józef Bem, generał wojsk polskich, węgierskich i tureckich (zm. 24 II 1850)
- (210) 14 III 1804 – Ur. Johann (ojciec) Strauss, austriacki kompozytor okresu romantyzmu (zm. 25 IX 1849)
- (135) 14 III 1879 – Ur. Albert Einstein, fizyk amerykański pochodzenia niemieckiego, twórca teorii względności, laureat Nagrody Nobla w 1921 r. (zm. 18 IV 1955)
- (90) 14 III 1924 – Liga Narodów przyznaje Polsce półwysep Westerplatte jako miejsce wyładunku dla materiałów wojennych w Wolnym Mieście Gdańsku
- 15 III – Międzynarodowy Dzień Konsumenta
- 15 III – Światowy Tydzień Mózgu
- (75) 15 III 1939 – Napaść Niemiec na Czechosłowację
- 17 III – Światowy Dzień Morza obchodzony na wniosek Międzynarodowej Morskiej Organizacji Doradczej IMCO w rocznicę wejścia w życie konwencji o powołaniu tej organizacji w 1958 r.
- (115) 17 III 1899 – Ur. Stefan Balicki, powieściopisarz, krytyk literacki, publicysta poznański (zm. 29 III 1943)
- (95) 17 III 1919 – Ur. Nat „King” Cole (właśc. Nathaniel Adams Colles), amerykański pianista, muzyk jazzowy i piosenkarz (zm. 15 II 1965)
- 18 III – Europejski Dzień Mózgu obchodzony w Polsce od 1998 roku z inicjatywy Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Krzewienia Wiedzy o Mózgu
- 19 III – Światowy Dzień Inwalidy

- (145) 19 III 1869 – Ur. Józef Mehoffer, malarz (zm. 8 VII 1946)
- 21 III – Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową obchodzony od 1967 r. na wniosek ONZ
- 21 III – Światowy Dzień Poezji ustanowiony przez UNESCO na Konferencji Generalnej w listopadzie 1998 roku
- 21 III – Dzień Ziemi obchodzony w dniu wiosennego przesilenia, ogłoszony z inicjatywy sekretarza generalnego ONZ w 1971 r.
- (175) 21 III 1839 – Ur. Modest Musorgski, kompozytor rosyjski (zm. 28 III 1881)
- (105) 21 III 1909 – Ur. Zdzisław Skowroński, dramaturg, scenarzysta filmowy (zm. 24 XI 1969)
- 22 III – Dzień Ochrony Bałtyku ustanowiony przez Komisję Helsińską w 1997 r.
- 22 III – Światowy Dzień Wody obchodzony od 1993 r., ustanowiony podczas Szczytu Ziemi (konferencji ONZ) w Rio de Janeiro w 1992 r.
- (190) 22 III 1824 – Ur. Kazimierz Kantak, działacz polityczny, poseł do sejmu pruskiego, propagator turystyki tatrzańskiej, związany z Wielkopolską (zm. 28 XII 1886)
- (150) 22 III 1864 – Uchwalenie Konwencji Genewskiej w sprawie polepszenia losu rannych i chorych w armiach walczących oraz utworzenie Międzynarodowego Czerwonego Krzyża
- 23 III – Światowy Dzień Meteorologii
- (190) 23 III 1824 – Ur. Teodor Tomasz Jeż (właśc. Zygmunt Miłkowski), powieściopisarz, działacz polityczny (zm. 11 I 1915)
- 24 III – Narodowy Dzień Życia ustanowiony uchwałą Sejmu RP 27 sierpnia 2004 roku obchodzony w Polsce od 2005 roku

- (220) 24 III 1794 – Początek powstania kościuszkowskiego. Przysięga Tadeusza Kościuszki na Rynku krakowskim
- 25 III – Dzień Świętości Życia wprowadzony przez Kościół katolicki w Polsce na apel Jana Pawła II
- (60) 25 III 1954 – Zm. Leon Schiller, inscenizator i reżyser polski (ur. 14 III 1887)
- 27 III – Międzynarodowy Dzień Teatru obchodzony w rocznicę otwarcia sezonu Teatru Narodów w Paryżu, w 1957 r., ogłoszony 27 marca 1961r. z inicjatywy Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (ITI-UNESCO)
- (135) 27 III 1879 – Zm. Dezydery Chłapowski, generał, wielkopolski działacz gospodarczy (ur. 23 V 1788)
- (170) 30 III 1844 – Ur. Paul Maria Verlaine, poeta francuski (zm. 8 I 1896)
- (30) 30 III 1984 – Zm. Aleksander Wojciechowski, poeta poznański (ur. 24 I 1930)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Katarzyna Mizerkiewicz

MOTYW TAŃCA W LITERATURZE I SZTUCE

Co roku we wrześniu uczniowie klas maturalnych zobligowani są do wyboru tematu prezentacji maturalnej z języka polskiego. W deklaracji maturalnej, którą składają do końca miesiąca, wpisują temat. Należy pamiętać, że praca nad tym wystąpieniem rozpoczyna się już w tym momencie. Uczeń gromadzi materiał literacki, opracowuje rzeczową bibliografię zarówno podmiotu jak i przedmiotu. Wybór tematu wymaga wcześniejszego prześledzenia zakresu materiału literackiego, z którym uczeń w dalszej pracy będzie się musiał zmierzyć. Niekiedy na pozór łatwe i oczywiste tematy kryją w sobie mnóstwo pułapek, dlatego wybór ich powinien być świadomy i przemyślany. Wiele zagadnień dotyczy nie tylko literatury, ale także dziedzin pokrewnych, dzięki czemu uczeń, śledząc na przykład funkcjonowanie danego motywu, pogłębia wiedzę, analizując i studiując dany problem. Pomaga to także uświadomić młodym ludziom, że motywy, tematy, toposy mają wymiar intertekstualny.

Jednym z popularniejszych tematów, które wybierają uczniowie do swych prezentacji, jest motyw tańca w literaturze i sztuce. Tak szerokie zagadnienie wymaga wstępnego rozpoznania materiału literackiego i kulturowego, dzięki czemu uczeń powinien się skupić na kilku wybranych dziełach, należy bowiem pamiętać, że ma do dyspozycji tylko 15 minut, a temat odwołuje się do niezmiernie szerokiego materiału kulturowego. Wybór tekstów literatury podmiotu zależny zatem będzie od postawionej przez ucznia tezy. Dotyczyć ona może np. ponadczasowości motywu, funkcjonowania toposu w obrębie danego czasokresu historycznego, danego gatunku literackiego czy też intertekstualności zagadnienia.

Jak poprowadzić pracę nad taką prezentacją? Oto przykład działań, które odwołują się do ostatniej koncepcji tezy.

Prezentacja odwołująca się do motywu może rozpocząć się mottem, przysłowiem, trafnym cytatem, który wprowadzi prelegenta w tok rozważań. Warto też odwołać się w prezentacji do wyjaśnień terminologicznych, co będzie stanowiło także dobry punkt wyjścia do dalszego wykładu. Zatem można rozpocząć od podania definicji tańca, z tym, że należy pamiętać, iż definicja wymaga podania źródła, z którego została zaczerpnięta. W przypadku tańca definicja

według „Słownika języka polskiego” podaje, że jest to utwór muzyczny, przy którym można tańczyć lub – w bardziej powszechnym znaczeniu są to rytmiczne ruchy i kroki skoordynowane z muzyką. Po takim wprowadzeniu powinna pojawić się teza, która w tym wypadku brzmi: taniec jest motywem intertekstualnym i występuje w różnych znaczeniach i funkcjach na przestrzeni wieków.

Tak sformułowana teza pozwala przejść do wybranych tekstów i rozpoczynając omawianie problemu, odwołując się do najstarszych utworów. Najstarszym dziełem, które w związku z tym tematem zawsze przychodzi na myśl, jest średniowieczny wiersz „Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią” realizujący popularny w ówczesnej kulturze motyw danse macabre, interpretowany jako taniec śmierci. Warto tutaj zaznaczyć, że jest to tekst dydaktyczny, który cieszył się wielką popularnością i miał skłonić człowieka do myślenia o śmierci i życiu wiecznym oraz spowodować takie postępowanie, aby po śmierci zasłużyć na nagrodę a nie karę, zatem stanowił przykład tekstu odwołującego się do średniowiecznej idei ars moriendi.

Przechodząc już stricte do tematyki utworu, można krótko wspomnieć, że tekst ukazuje sytuację, która miała miejsce w kościele. Marzeniem Mistrza było spotkanie ze śmiercią, co też się spełniło. Pojawiła się przed nim postać ukazująca kobiece zwłoki i zachęciła bohatera do zadawania pytań. Polikarp przerażony zaczął kolejno pytać np. o to skąd przychodzi, kiedy się narodziła i jaką rolę będzie pełniła w czasie Sądu Ostatecznego. Śmierć w utworze odpowiada na najbardziej podstawowe pytania. Mówi o roli swojego tańca i stwierdza, że wówczas staje się agresywna, a jej zadanie polega głównie na karaniu za niegodziwe życie doczesne. Ten, kto żył godnie, nie powinien się jej bać. Wskazuje też, iż dotknie każdego niezależnie od zamożności, statusu czy płci. Tym samym realizuje średniowieczne hasło egalitaryzmu. Nawiązuje też do motywu memento mori. Warto dodać, że w każdej realizacji danse macabre śmierć ukazywana jest w sposób alegoryczny jako rozkładające się zwłoki lub kościotrup z kosą. Po omówieniu średniowiecznej literackiej wizji tańca można przejść do wskazania malarskiej konkretyzacji motywu tańca w tym właśnie ujęciu. Przykładem takiego dzieła jest „Taniec Śmierci” Hansa Holbeina. W tym momencie należy omówić dzieło, powołując się na jego kształt artystyczny.

Utwór Holbeina przypomina grafikę. Należy na początku zwrócić uwagę na jego kompozycję, która wyraźnie dzieli się na dwie części. Pierwsza horyzontalna zawiera u dołu wizerunek ziemskiego padołu, po którym przebiega drapowana tkanina. Spod niej wychyla głowę szkielet jakiejś postaci. Górna część przedstawia kolejne cztery kościotrupy. Jak przystało na taniec śmierci pływają, trzymają się za ręce i tańczą wyraźnie zadowolone. Dynamika ich ruchów zostaje podkreślona przez różne układy szkieletów oraz spojrzenia w różne strony. Do tego tańca przygrywa im stojący przy lewej stronie szkielet. Gra na in-

strumencie przypominającym klarnet. W tym momencie należy zauważyć, że utwór także stawia śmierć w głównej roli. W literaturze niekiedy motyw tańca śmierci przyjmował funkcję groteski, czytając bowiem historię Mistrza Polikarpa nietrudno zauważyć, że oprócz tego, iż śmierć przeraża, to sytuacja, w jakiej została przedstawiona śmieszna. W średniowiecznym malarstwie potraktowany został już bardziej poważnie. Jedno jednak jest pewne: średniowieczny taniec śmierci symbolizuje jej bezwzględność i egalitaryzm.

Przechodząc do następnych przykładów najlepiej ukazać różnorodność potraktowania motywu, co doskonale odzwierciedli, jak bardzo pojemny w treści staje się topos tańca. W związku z tym można przywołać epokę odrodzenia, kiedy wraz z renesansowym antropocentryzmem zmienia się diametralnie charakter tańca ukazywanego w dziełach kultury.

Doskonałym przykładem literackim tej epoki, odwołującym się do tego motywu jest „Pieśń świętojańska o Sobótce” Jana Kochanowskiego, która ukazuje płąsy dwunastu panien wyśpiewujących kolejno swe kwestie. Panna II i III poddają się tanecznemu korowodowi, chwalą zmiany zachodzące wokół, a jednocześnie zalety tańca. Dają ponieść się zabawie, o czym świadczy fragment: „Za mną, za mną piękne koło, opiewając mi wesoło!”. Zatem taniec w ujęciu renesansowym daje radość, a przede wszystkim pozwala uzewnętrznić uczucia i refleksje na temat piękna natury. Poprzez radosne płąsy panny chwalą również zalety wsi. Dowód na to można znaleźć, czytając pieśń Panny XII. Tekst ten rozpoczynają słowa: „Wsi spokojna, wsi wesoła, który głos twej chwale zdoła”. W tym momencie należy także odwołać się do renesansowych ideałów, bowiem w sielankowym miejscu panuje zgoda i harmonia a życie upływa zgodnie z rytmem natury. Kulturowane więc są tradycje, czego wyrazem jest taniec na cześć Sobótki. Zgodnie ze zwyczajem wszyscy gromadzili się wokół ogniska, panny tańczyły i śpiewały, a chłopcy popisywali się swoją zręcznością skacząc przez wysoki płomień. Postawą radości była wówczas świadomość posiadania własnego miejsca na ziemi, poczucie jedności z naturą, która jest przychylna człowiekowi. Taka kreacja świata powoduje, że taniec dwunastu panien urasta do rangi symbolu. Jego wymowa wyraża pochwałę życia na wsi. Wieś wykreowana przez Kochanowskiego to przykład funkcjonowania arkadii w polskiej literaturze, bowiem pojawiają się obrazy grających na fujarkach pasterzy i tańczących faunów, co poeta wyraża słowami „Gra w piszczałkę proste pieśni, a faunowie skaczą leśni”.

W odmiennej funkcji występuje motyw tańca w literaturze romantycznej, czego dowodem jest często pojawiający się podczas lekcji języka polskiego motyw poloneza z finałowej sceny „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza. Oczywiście nie należy odnosić się tutaj do treści lektury, która jest jak wiadomo bardzo

pojemna, ale należy się skupić tylko na tańcu i jego symbolicznym przekazie w kontekście całości utworu i czasów, których on dotyczy. Opis rozpoczyna się słynnym „Poloneza czas zacząć”. Dalej następuje barwny opis uczestników tańca. Biorą w nim udział wszyscy. Dobrze wiedzą, co i jak tańczą, a czynią to według określonego zwyczaju. Weselnicy, którzy spotkali się, by ucztować z okazji ślubu Tadeusza z Zosią, wiodą poloneza, bo taki jest zwyczaj. Warto dodać, że to typowo polski taniec, który w epopei podniesiony został do rangi symbolu. W tym przypadku stanowi symbol odchodzącego świata i przemijającej tradycji szlacheckiej. Przewodzi Podkomorzy, czyli: „ostatni, co tak poloneza wodzi”. Jako strażnik etykiety to właśnie on rozpoczyna taniec z Zosią. Warto zaznaczyć, że polonez jest tańcem zbiorowym, który do tej pory zawsze rozpoczynał bal. Tak więc w tym przypadku jego funkcja została przesunięta. Zamyka określoną epokę. Mimo tego jednoczy rozproszonych dotąd mieszkańców, a jego opis dowodzi, że jest syntezą dźwięków i efektów wizualnych. Opis poloneza jest na tyle szczegółowy i dynamiczny, że odbiorca szybko, plastycznie przejmie obraz swojej wyobraźni. Każdy czytelnik ma wrażenie, że jest w środku tego korowodu. Tak więc polonez zamyka epokę polski szlacheckiej, a wprowadza w przyszłość, której ster przejmuje nowe pokolenie. Jego przedstawicielami są Tadeusz i Zosia. Warto wspomnieć, iż motyw tego tańca stanowi w epopei jednocześnie dowód przywiązania Mickiewicza do rodzinnej tradycji.

Romantyczny sposób interpretacji i funkcji tańca wynikał głównie z sytuacji historycznej, w jakiej znaleźli się Polacy. Wniosek ten jest o tyle ważny, że odwołuje się do historii, a nie do dzieł czy tendencji kulturowych.

W prezentacji na temat tańca nie może zabraknąć bardzo popularnego i oryginalnego w polskiej literaturze tańca chocholego z finałowej sceny „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego. Motyw ten pojawia się, gdy weselnicy pogrążeni są w swoistym letargu. Czekają na sygnał złotego rogu, który ma obudzić ich i wezwać do walki. Zastygnięci, zamarli nie mogą wybudzić się z potwornego snu. Widzi to Jasiek, który zgubił złoty róg i zorientował się, że inaczej nie wyrwie ich z tego stanu. Zaprzepaścił szansę na zjednoczenie. Tuż za nim do izby wchodzi chochoł i nakazuje weselnikom, by odrzucili kosy z rąk, aby chwycili się za ręce, a on zagra na swych skrzypkach, bo jak sam mówi „tengo gram, tengo gram”. W takt tej muzyki powoli, posuwicie zaczynają poruszać się pary tańcząc biernie, letargicznie i apatycznie. Symboliczne znaczenie tej sceny ukazane jest jako zakłęty krąg mitów narodowych, słabości i wahań, z których Polacy nie potrafią się wyrwać. Tańczący niczego nie słyszą, nie mają też na tyle siły, by przezwyciężyć marazm. Taniec chochoła stanowi zakończenie dramatu. Wszyscy weselnicy poruszają się jak we śnie, co stanowi wizję uśpionego społeczeństwa polskiego, niezdolnego do jakiegokolwiek działania i ma szczególną wymowę w zjednoczonym szlachecko-chłopskim świecie w bronowickiej chacie.

Duchy zapowiedziały wielki, narodowy zryw, nie doszło jednak do niego na skutek sporów, chaosu, braku organizacji i prawdziwego zjednoczenia. Warto jednak podkreślić, że mimo wszystko scena ta nie jest do końca pesymistyczna. Chocholi taniec ukazuje, że weselnicy żyją, tylko w tym momencie śpią. Kiedy nadejdzie wiosna, życie ukryte w chochole się odrodzi, podobnie jak naród, gdy nadejdą sprzyjające ku temu warunki. Scena chocholego tańca jest arcsymboliczna i arcy polska.

Mówiąc o sposobach wykorzystania tańca w kulturze XIX wieku nie można pominąć malarstwa, bowiem ten motyw pojawia się w tej dziedzinie ówczesnej sztuki szczególnie często. Taniec staje się ulubionym tematem artystów-malarzy szczególnie tych należących do miana impresjonistów. Najlepszym przykładem jest obraz Edgara Degasa pt.: „Niebieskie tancerki”. W tym momencie należy oczywiście przedstawić reprodukcję lub slajd przedstawiający obraz. Ten artysta szczególnie często czynił swoimi bohaterkami baleriny, baletnice, bowiem to właśnie one były wg niego prawdziwym wcieleniem piękna. Obraz ten w swoim przekazie jest dość niezwykły, zawiera bowiem motyw miłości do tańca. Trudno dociec jak wiele na nim postaci. Technika impresjonistyczna pozwała bowiem na swobodę w planowaniu przestrzeni obrazu i jak wiadomo pociągnięcia pędzla nie muszą być wyraziste. Niewątpliwie postaciami istotnymi są dwie najważniejsze znajdujące się na pierwszym planie. Warto dodać, iż ulubionym tematem Degasa stawały się zawite i zdyscyplinowane ruchy ciał tancerek. Tu należy przejść do omówienia kompozycji dzieła. Na obrazie widać dziewczyny w różnych dynamicznych postawach, każda z nich obserwuje coś innego. Taniec daje im radość i samozadowolenie. Wykonują ruchy niezwykle delikatne z wielkim wyczuciem rytmu. Prawa strona obrazu stanowi ramę kompozycyjną – jest to najwyraźniej futryna drzwi. Dzięki zastosowaniu tego elementu wpisany został też pion wertykalny. Perspektywa na obrazie przebiega od dołu lewej strony ku centralnej części. Omawiając obraz konieczne należy zwrócić uwagę na zastosowaną kolorystykę. Zgodnie z wyznacznikami nurtu impresjonistycznego zastosowano błękit i pochodne oranżu. Impresjoniści próbowali uchwycić i uwiecznić chwile. W przypadku tej sceny jest to moment rozluźnienia tancerek. Dodatkowo o niezwykłości tego obrazu świadczy jego świetlistość, widać jak tiulowe stroje baletnic mienią się światłem i odbijają barwy nadając przestrzeni magiczny wymiar. Zatem baletnice ukazane w malarstwie impresjonistycznym, zresztą nie tylko Degasa, stają się nowym obiektem i tematem sztuki.

Zupełnie inaczej motyw tańca wykorzystwała literatura współczesna, czego dowodem mogą być dwa teksty literackie wynikające z programu nauczania w klasie maturalnej, tzn. wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego pt. „Sur le pont d'Avignon” oraz „Tango” Sławomira Mrożka.

Utwór Krzysztofa Kamila Baczyńskiego jest aluzją do popularnej piosenki „Na moście aviniońskim”. To tradycyjne miejsce tańców niedaleko wysepki Il de Barthelose. Taniec w tym utworze występuje jako próba ucieczki od tragicznej rzeczywistości. Charakterystyczny dla pokolenia Kolumbów eskapizm może nastąpić w świat marzeń, co też dokonuje się w przywołanym tekście. Obraz tańca na moście w Avignionie to powrót do starego, umarłego już świata, który jest tylko: „żyłką słoneczną na ścianie”. Przedwojenny świat beztrudnej zabawy w mniemaniu Kolumbów odszedł już na zawsze. Zatem wiersz ten mówi też o tragizmie pokolenia, które szukało ratunku we wspomnieniach. Najbardziej jednak bolała świadomość, że gdzieś daleko: „tańczą panowie, tańczą panie na moście w Avignionie”. Kontrast pomiędzy polską rzeczywistością, a przestrzenią radości powodował jeszcze większe przygnębienie. Gdzie indziej ludzie potrafią się bawić, cieszyć przyrodą, zachwycać sztuką i choćby ta myśl na chwilę pozwalała oderwać się od świata wojny.

W odmienny sposób wykorzystał motyw tańca Sławomir Mrożek w dramacie pt. „Tango”. Akcja utworu rozgrywa się w mieszkaniu Stomilów. Świat, w którym żyją, jest całkowicie pozbawiony zasad, praw, wartości, bo pokolenie rodziców dokonało wielkiego przewrotu doprowadzając do absolutnej anarchii. Ich syn Artur nie ma przeciw czemu się zbuntować. Podejmuje więc próbę uporządkowania świata, wprowadzenia wartości. Okazuje się to jednak niemożliwe, Artur umiera, a w scenie finałowej utworu dwaj bohaterowie, Eugeniusz – wuj Artura i Edek – służący w domu Stomilów, tańczą „La Cumparsitę”. Choć sytuacja z pozoru wydaje się banalna, jest to finał równie przerażający, jak obezwładniający chocholi taniec w zakończeniu. Tango tańczą bowiem nie tylko Edek z Eugeniuszem, ale mogą je zatańczyć wszyscy ludzie. Wybór tańca kończącego dramat Mrożka nie jest przypadkowy. Był on kiedyś symbolem burzenia konwenansów, uważany za nieprzyzwoity. Tańcząc tango Stomil przed laty „łamał formę”. Ale taniec z Edekem ma zupełnie inny sens. Nie ma w nim równości: wyraźnie ktoś prowadzi, a ktoś musi się podporządkować. Edek decyduje o kolejnych figurach, a Eugeniusz uwięziony w „potężnych rękach”, nie ma nic do powiedzenia. Tango staje się więc symbolem siły, zniewolenia i uwięzienia. Kończący dramat Mrożka taniec wielu osobom kojarzy się z ostatnią sceną „Wesela”. W tym miejscu warto powołać się na słowa krytyka literackiego Jana Błońskiego, który nazwał utwór „współczesnym »Weselem« polskim”. Pisał także, że jej symboliczne znaczenie to przede wszystkim słabość inteligencji i pesymistyczna prognoza na przyszłość. Jeśli ludzie podporządkują się władzy to wolność zostanie im odebrana, a nad rozumem zapanuje prymitywizm, masowa i prosta kultura, których symbolem jest Edek.

W zakończeniu prezentacji należy ponownie przywołać tezę i podać wnioski wynikające z analizy i interpretacji omówionych tekstów kultury. Na pewno

może pojawić się stwierdzenie, że motyw tańca ma charakter konwencjonalny i powtarza się w licznych dziełach kultury i najczęściej pełni funkcję dydaktyczną, czego przykładem jest „Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią”, także symboliczną, o czym świadczy wykorzystanie motywu w „Weselu” czy „Tangu”, bądź eskapistyczną, co wykorzystał w swoim wierszu Baczyński. Z kolei malarzskie konkretyzacje dowodzą różnorodności interpretacji tym bardziej, że zarówno przywołane dzieło średniowieczne, jak i impresjonistyczne potraktowało motyw tańca zupełnie inaczej. Wszystko to dowodzi, że taniec jest motywem intertekstualnym bardzo bogatym w treści i symboliczne znaczenia.

Bardzo ważnym elementem ustnej matury z języka polskiego jest także rozmowa o prezentacji i wykorzystanych przez ucznia materiałach. Należy zatem pamiętać, aby każda bibliografia była przygotowana rzetelnie, zgodnie ze wszelkimi wymogami obowiązującymi w zapisach bibliograficznych oraz, by uczeń dobrze znał treść lektur i artykułów, które umieścił w ostatecznej bibliografii maturalnej, bo tylko to zagwarantuje sukces podczas egzaminu.

BIBLIOGRAFIA

I. Literatura podmiotu

Literatura

1. BACZYŃSKI K.K., *Sur le pont d'Avignon*, [w:] Matuszewski Ryszard, *Poezja polska 1939-1996*, Warszawa 1998, s. 214.
2. KOCHANOWSKI J., *Pieśń świętojańska o Sobótce*, [w: tegoż] *Pieśni*, Warszawa 2004, s.24-33.
3. MICKIEWICZ A., *Pan Tadeusz*, Wrocław 2002.
4. MROŻEK S., *Tango*, Kraków 2002.
5. *ROZMOWA Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*, [w:] Grzybowski J., *Antologia poezji polskiej*, Katowice 2009, s. 127.
6. WYSPIAŃSKI S., *Wesele*, Warszawa 1996.

Malarstwo

1. DEGAS E., *Błękitne tancerki*, [w:] <http://wiedzaiedukacja.eu/edgar-degas-blekitne-tancerki-1890-e28094-musee-dorsay-paryz.jpg&imgrefurl>
2. HOLBEIN H., *Taniec śmierci*, [w:] <http://Holbein-death.png&filetimestamp=20101213044906>

II. Literatura przedmiotu

1. ABRAMOWICZ J., *Degas i impresjoniści*, Warszawa 2001, s. 30-56.
2. GRZESZCZUK St., *Wernyhora i chochoł*, [w tegoż:] *Lektury polonistyczne. Pozytywizm – Młoda Polska*, t. 1, Kraków 1998, s. 224-225.
3. *DANSE macabre (taniec śmierci)*, [w:] *Średniowiecze*, t. 1 [pod red:] Tadeusza Ulewicza i Andrzeja Cieńskiego, Kraków 2004, s. 400-403.
4. RZĘSIKOWSKI St., *W rytmie tanga*, [w:] *Lektury licealisty*, Wrocław 1986, s. 183-188.
5. SKOCZEK A., *Młoda Polska*, Kraków-Warszawa 2005, s. 255-268.
6. SKWARCZYŃSKA S., „*Chocholi taniec*” jako obraz – symbol w literaturze ostatniego trzydziestolecia, [w:] „Dialog” 1969, nr 8, s. 99-103.
7. WITKOWSKA A., *Romantyzm*, Warszawa 1999, s. 295-303.
8. WŁODARCZYK M., „*Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią*”, [w:] Borowski A., Gruchała J. S., *Lektury polonistyczne. Średniowiecze – renesans – barok*, Kraków 1997, s. 53-55, 64-70.
9. ZIOMEK J., *Renesans*, Warszawa 1998, s. 274-287.

Małgorzata Derwich, Urszula Cimoch
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

S Ł A W O M I R M R O Ź E K (1 9 3 0 - 2 0 1 3)

Sławomir Mrożek był – a właściwie jest nadal – jednym z najbardziej znanych na świecie pisarzy polskich, przede wszystkim ze względu na swoje dramaty, ale także prozę, szczególnie satyryczną. Był również cenionym rysownikiem – tej formie wypowiedzi pozostał wierny najdłużej. Innymi słowy – był twórcą wszechstronnym. Obok opowiadań, powieści, felietonów czy miniatur literackich (np. głośnych w stanie wojennym „Donosów”), pisał też scenariusze filmowe, z których dwa zrealizował sam jako reżyser. Jednak to literatura oraz swoisty teatr absurdu, który tworzył, na trwałe zapisały jego nazwisko w historii kultury. Mrożek – obok Aleksandra Fredry – jest najchętniej „granym” polskim dramaturgiem. W powszechnym obiegu funkcjonują powiedzenia „frazja jak z Mrożka” czy po prostu „jak z Mrożka” (czyli absurdalnie).

Syn urzędnika pocztowego Antoniego Mrożka i Zofii z domu Kędzior, Sławomir, urodził się 29 czerwca 1930 roku w Borzęcinie, w powiecie brzeskim, w województwie małopolskim. Najbardziej związany był z Krakowem (choć mieszkał też w Warszawie). Tam rozpoczął karierę artystyczną, najpierw jako rysownik (zadebiutował w 1950 roku) i dziennikarz – w „Szpilkach”, „Przekroju” i „Dzienniku Polskim”. Debiut prozatorski miał w 1953 roku – ukazały się wtedy dwa zbiory jego satyrycznych opowiadań: „Opowiadania z Trzmielowej Góry” oraz „Półpancerze praktyczne”. W kolejnych opowiadaniach w tomie „Słoń” (1957) oraz „Weselu w Atomicach” (1959) Mroźek doskonalił swoją „metodę” zestawiania „starego” z „nowym”. Powieści – pierwsza, opublikowana w 1956 roku, pod tytułem „Maleńkie lato” oraz druga (i ostatnia, 1961) „Ucieczka na południe” to satyra na polską prowincję.

Mroźek jako dramaturg debiutował w 1958 roku komedią „Policja”; tutaj słynny mrożkowy absurd rodzi się z manipulacji pojęciem wolności. W trzech komediowych jednoaktówkach z początku lat 60. XX wieku: „Na pełnym morzu”, „Karol” i „Strip-teas”, autor analizuje zachowanie i wybory człowieka w sytuacji zagrożenia. W „Indyku” (1960) rozprawia się z mitem romantycznym, a w „Zabawie” (1962) pokazuje sprzeczność między ideą czynu a jej bezsensownym wcielaniem w życie.

Pomimo iż lista publikacji rosła, nagród przybywało (Mroźek był m.in. jednym z czterech pierwszych laureatów literackiej nagrody im. Kościelskich w 1962 roku), tłumaczono jego utwory na niemiecki i francuski, pisarz, wraz z żoną Marią-Marą Obrembą, zdecydował się w 1963 roku na emigrację z Polski – najpierw do słonecznej Italii. Ale to rok 1964 był przełomowym w jego karierze. We włoskim miasteczku Chiavari, pod wyraźnym wpływem twórczości Witolda Gombrowicza, napisał swój najsłynniejszy dramat – „Tango”. Dramat i kolejne inscenizacje (w tym najbardziej znana – Erwina Axera w Teatrze Współczesnym w Warszawie) przyniosły autorowi sławę, uznanie krytyki (recenzja ukazała się nawet w londyńskim „Timesie”) oraz publiczności teatralnej w kraju i za granicą. „Tango” wystawione w Düsseldorfie stało się też początkiem zagranicznej kariery polskiego dramaturga. (W tym samym, 1964 roku, powstał „Krawiec”, dramat tak podobny do, mającej się wkrótce ukazać, „Operetki” Gombrowicza, że Mroźek postanowił nie drukować swojej sztuki i wydał ją dopiero w 1977 roku).

W sierpniu 1968 roku, m.in. na łamach paryskiej „Kultury”, Sławomir Mroźek zaprotestował przeciwko wkroczeniu wojsk Układu Warszawskiego do Czechosłowacji. Zwrócił się z prośbą o azyl we Francji. Z tego powodu w kraju trafił na indeks – wprowadzono zakaz publikacji i wystawiania jego dzieł.

Doświadczenia emigranta z komunistycznego kraju, który próbuje się odnaleźć w zachodnim świecie dobrobytu, Mroźek wykorzystał w słynnej jedno-

aktówce „Emigranci” (1974), a także we wcześniejszych utworach: w opowiadaniu „Moniza Clavier” (1963-64) i dramacie „Vatzlav” (1968), a później w dramatach „Ambasador” (1982) i „Letni dzień” (1983). W słuchowisku radiowym „Rzeźnia” (1973) pokazał w krzywym zwierciadle konflikt tradycji z awangardą i kultury z naturą. Pisarz również obserwował i przeżywał sprawy polskie. Przykładem „Alfa” (1984) – sztuka o Wałęsie, którą jednak sam autor uznał za nieudaną. Po wprowadzeniu stanu wojennego znów zakazano wystawiania utworów Mrożka. On sam pisał w tym czasie satyryczne „Donosy”. Powstały również rozrachunkowe dramaty: „Pieszko” (1980), będący przenikliwą panoramą społeczeństwa polskiego czasów wojny i początku PRL-u oraz „Portret” (1987), gdzie dramaturg dokonał rozrachunku z młodzieńczą fascynacją komunizmem.

W 1987 roku Sławomir Mrożek powtórnie się ożenił – z Meksykanką, Susaną Osorio Rosas. Wiosną 1989 roku osiadł wraz z żoną w Meksyku, na ranczo „La Epifania” (objawienie). Wśród czterech dramatów Mrożka, które powstały w latach 90. XX wieku, najważniejsza wydaje się „Miłość na Krymie” (1993), w której wątek uczuciowy łączy się z próbą syntetycznego ukazania dziejów Rosji: carskiej, bolszewickiej i post sowieckiej. Życie w Meksyku stało się niebezpieczne, więc pisarz postanowił wrócić do Europy. Wspólnie z żoną wybrali Kraków.

Powrót do Polski, w 1996 roku, poprzedził cykl felietonów, publikowanych w „Dzienniku Polskim”, pod tytułem „Dziennik powrotu”. W 2000 roku Mrożek napisał jedyną swoją anglojęzyczną sztukę „Wielebni” oraz dramat „Piękny widok”. W 2002 przeszedł udar mózgu, którego wynikiem była afazja (spowodowała utratę zdolności mowy, problemy z pisaniem i czytaniem). Terapia trwała blisko trzy lata; pisarz mozolnie odzyskiwał zdolność mówienia i pisania. Efektem walki z chorobą jest jego autobiografia pod tytułem „Baltazar” (2006).

Stan zdrowia pisarza ciągle nie był najlepszy, więc lekarze doradzili zmianę klimatu. Wybór padł na Niceę na południu Francji. W czerwcu 2008 roku Mrożek ponownie opuścił kraj. Ale właśnie tutaj nadal był nagradzany (otrzymał m.in. Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, doktorat honoris causa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach), tutaj drukowane były jego „Dzienniki” (lata 60., 70., 80. XX wieku) oraz „Listy” (za korespondencję ze Stanisławem Lemem otrzymał Nagrodę Polskiego PEN Clubu im. Jana Parandowskiego). Pomimo skutków choroby, pod koniec życia, napisał jeszcze m.in. sztukę „Karnawał, czyli pierwsza żona Adama” (2013).

Sławomir Mrożek zmarł w nicejskim szpitalu 15 sierpnia 2013. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 17 września 2013 w kościele Świętych Piotra i Pawła w Krakowie, a jego prochy spoczęły w Panteonie Narodowym.

W dziale I. Twórczość znajdziemy m.in. pozycje opracowane na podstawie bibliografii załącznikowej z książki Małgorzaty I. Niemczyńskiej „Mrozek. Striptiz neurotyka”. Zestawienia umieszczone pod punktem 2. Publikacje w układzie chronologicznym oraz II. Opracowania zawierają pozycje zwarte, a także artykuły (te od 2005 roku) zebrane na podstawie zbiorów Biblioteki Narodowej i Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego.

I. Twórczość

1. Według dat powstania

Opowiadania

- Opowiadania z Trzmielowej Góry, 1953
- Półpancerze praktyczne, 1953
- Słoń, 1957
- Wesele w Atomicach, 1959
- Deszcz, 1962
- Dwa listy i inne opowiadania, 1970
- Opowiadania, 1981
- Donosy, 1983

Dramaty

- Policja, 1958
- Mężczeństwo Piotra Oheya, 1959
- Indyk, 1960
- Na pełnym morzu, 1961
- Karol, 1961
- Strip-tease, 1961
- Zabawa, 1962
- Kynolog w rozterce, 1962
- Czarowna noc, 1963
- Śmierć porucznika, 1963
- Tango, 1964
- Der Hirsch, 1965
- Racket Baby, 1965
- Poczwórka, 1967
- Dom na granicy, 1967
- Testarium, 1967
- Profesor, 1968
- Drugie danie, 1968
- Szczęśliwe wydarzenie, 1971
- Rzeźnia, 1973

- Emigranci, 1974
- Garbus, 1975
- Serenada, 1977
- Lis filozof, 1977
- Polowanie na lisa, 1977
- Krawiec, 1977
- Lis aspirant, 1978
- Pieszko, 1980
- Vatzlav, 1982
- Ambasador, 1982
- Letni dzień, 1983
- Alfa, 1984
- Kontrakt, 1986
- Portret, 1987
- Wdowy, 1992
- Miłość na Krymie, 1993
- Wielebni, 2000
- Piękny widok, 2000
- Karnawał, czyli pierwsza żona Adama, 2013

Powieści

- Maleńkie lato, 1956
- Ucieczka na południe, 1961

Zbiory felietonów

- Małe listy, 1981
- Małe listy, 2000
- Dziennik powrotu, 2000
- Uwagi osobiste, 2007

Scenariusze filmowe

- Wyspa róż, 1975
- Amor, 1978
- Powrót, 1994

Inne:

- Listy. 1956-1978 (korespondencja ze Stanisławem Lemem)
- Listy. 1963-1975
- Listy 1963-1996 (korespondencja z Janem Błońskim)
- Listy 1970-2003 (korespondencja z Wojciechem Skalmowskim)
- Dziennik. Tom 1. 1962-1969,
- Dziennik. Tom 2. 1970-1979
- Dziennik. Tom 3. 1980-1989

- Baltazar – autobiografia, 2006

2. Publikacje w układzie chronologicznym

A. Opowiadania

1. OPOWIADANIA z Trzmielowej Góry. – Warszawa : Czytelnik, 1953. – 15 s.
2. PÓŁPANCERZE praktyczne. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1953. – 147 s.
3. SŁOŃ. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1958. – 200 s.
4. WESELE w Atomicach : [opowiadania]. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1959. – 134 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Noir sur Blanc, 1999.
5. DESZCZ. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1962. – 148 s.
6. OPOWIADANIA. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1964. – 271 s.
Inne wydanie:
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1974; 1981
7. DWA listy i inne opowiadania. – Paryż : Instytut Literacki, 1970. – 189 s.
8. DWA listy. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1974. – 176 s.
9. MONIZA Clavier. – Kraków ; Wrocław : Wydawnictwo Literackie, 1983. – 158 s.
10. SŁOŃ ; Wesele w Atomicach. – Kraków ; Wrocław : Wydawnictwo Literackie, 1985. – 14 s.
11. WYBÓR opowiadań. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1987. – 206 s.
12. MAŁE prozy. – Kraków : Oficyna Literacka, 1990. – 163 s.
13. SŁOŃ. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1994. – 185 s.
14. OPOWIADANIA : 1990-1993. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1994. – 206 s.
Inne wydania:
Warszawa : Noir sur Blanc, 1996
15. OPOWIADANIA i donosy : 1980-1989. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1995. – 270 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Noir sur Blanc, 1999
16. OPOWIADANIA : 1960-1965. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1997. – 262 s.
17. OPOWIADANIA : 1974-1979. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1997. – 303 s.
18. OPOWIADANIA : 1953-1959. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1998. – 234 s.
19. OPOWIADANIA. T. 1-3. - Warszawa : Oficyna Literacka Noir sur Blanc, 1999. – 3 t, (541; 532; 525 s.)
20. KRÓTKIE, ale całe historie : opowiadania wybrane. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2011. – 358 s.

21. TRZY dłuższe historie. – Warszawa : Oficyna Literacka Noir sur Blanc, 2012. – 219 s.

B. Dramaty

a. Pozycje zwarte

1. UTWORY sceniczne. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1963. – 286 s.
2. UTWORY sceniczne. T. 1-2. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1973. – 2 t. (241; 236 s.)
3. UTWORY sceniczne nowe. – Kraków : Wydawnictwo literackie, 1975. – 221 s.
4. WYBÓR dramatów i opowiadań. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1975. – 417 s.
Inne wydanie:
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1978
5. AMOR. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1979. – 237 s.
6. VATZLAV ; Ambasador. – Paryż : Instytut Literacki, 1982. – 123 s.
7. PIESZO. – Warszawa : Czytelnik, 1983. – 69 s.
8. TANGO. – Kraków ; Wrocław : Wydawnictwo Literackie, 1984. – 97 s.
Inne wydania:
Londyn : Polska Macierz Szkolna, 1983
Warszawa : Noir sur Blanc, 2010
Warszawa : Oficyna Literacka Noir sur Blanc, 1996; 2000
9. ALFA. – Paryż : Instytut Literacki, 1984. – 81 s.
10. WYBÓR dramatów. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1987. – 205 s.
11. TANGO ; Słoń ; Wesele w Atomicach ; Woda. – Warszawa : Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, 1989. – 127 s.
12. DRAMATY. – Kraków : Oficyna Literacka, 1990. – 164 s.
13. MIŁOŚĆ na Krymie. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1994. – 182 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Noir sur Blanc, 2000
14. TEATR 1-6. – Warszawa : Noir sur Blanc. – [1995]-1998. – 6 t. (303; 236; 290; 267; 249; 270 s.)
15. EMIGRANCI. – Warszawa : Oficyna Literacka Noir sur Blanc, 1996. – 102 s.
16. WYBÓR dramatów. T. 1-2. - Warszawa : Noir sur Blanc , 2000. – 2 t. (520; 516 s.)
17. UTWORY sceniczne. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1999. - 338 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Noir sur Blanc, 2000
18. POLICJA ; Tango ; Vatzlav ; Garbus ; Emigranci. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2000. – 520 s.

19. KRAWIEC ; Ambasador ; Portret ; Miłość na Krymie. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2000. – 516 s.
20. WIELEBNI : przedstawienie w dwóch aktach. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2001. - 182 s.
21. SZTUKI odnalezione : małe i mniejsze. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2010. – 229 s.

b. Publikacje w czasopismach

1. MĘCZEŃSTWO Piotra Oheya // *Dialog*. – 1959, nr 6
2. TANGO // *Dialog*. – 1964, nr 11
3. DRAMATOPI SARZ i redaktor: korespondencja (Adam Tarn) // *Dialog*. – 1996, nr 5/6, s. 154-168
4. JAWORZNO // *Dekada Literacka*. – 1997, nr spec., s. 12-13
5. PIĘKNY widok: przedstawienie w dwóch aktach // *Dialog*. – 1999, nr 5, s. 5-37
6. WIELEBNI // *Dialog*. – 1999, nr 11, s. 5-50

C. Powieści

1. MALEŃKIE lato. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1956. – 286 s.
Inne wydania:
Poznań : Kantor Wydawniczy SAWW, 1993
Warszawa : Noir sur Blanc, 2001
2. UCIECZKA na południe. – Warszawa : Iskry, 1961. – 196 s.
Inne wydania:
Warszawa : Iskry, 1965
Warszawa : Noir Sur Blanc, 2002
3. POWIEŚCI. – Warszawa : Noir sur Blanc, 1998. – 434 s.

D. Zbiory felietonów

1. MAŁE listy. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1981. – 251 s.
Inne wydania:
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1982
Warszawa: Noir sur Blanc, 2000
2. DONOSY. – London : Puls Publications, 1983. - [90] s.
3. DZIENNIK powrotu. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2000. – 264 s.
4. UWAGI osobiste. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2007. – 147 s.

E. Scenariusze filmowe

1. WYSPA róż // *Dialog*. – 1975, nr 5
2. AMOR // *Dialog*. – 1978, nr 3

3. POWRÓT // D i a ł o g . – 1994, nr 9
4. JAK zostałem filmowcem. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2004. - 293 s.

F. Biografie

1. PAMIĘTNIK ; Uciezka na południe. – Warszawa : Noir sur Blanc ; Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 2000. – 290 s.
2. ŻYCIE i inne okoliczności. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2003. – 234 s.
3. JAK zostałem recenzentem. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2005. – 184 s.
4. BALTAZAR : autobiografia. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2006. – 251 s.
5. DZIENNIK. T. 1, 1962-1969; T. 2, 1970-1979; T. 3, 1980-1989. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2010-2013. – 3 t. (732; 853; 853 s.)
6. TANGO z samym sobą : utwory dobrane. – Warszawa: Noir sur Blanc, 2009. – 686 s.

G. Korespondencja

1. LISTY 1963-1996 (korespondencja z Janem Błońskim). – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2004. – 607 s.
2. LISTY 1970-2003 (korespondencja z Wojciechem Skalmowskim). – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2007. – 863 s.
3. LISTY 1963-1975 (korespondencja z Adamem Tarnem). – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2009. – 366 s.
4. LISTY 1956-1978 (korespondencja ze Stanisławem Lemem) . – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2011. - 715 s.
5. LISTY 1965-1996 (korespondencja z Erwinem Axerem). – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2011. – 274 s.
6. LISTY 1959 – 1994 (korespondencja z Gunnarem Brandellem). – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2013. – 371 s.

H. Rysunki – fotografie

1. POLSKA w obrazach. – Kraków : Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne, 1957. – 206 s.
2. POSTĘPOWIEC. – Warszawa : Iskry, 1960. – 126 s.
3. PRZEZ okulary Sławomira Mrożka. – Warszawa : Iskry, 1968. – 79 s.
4. RYSUNKI. – Warszawa : Iskry, 1982. – 112 s.
5. RYSUNKI wybrane. – Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 1997, [232] s.
6. OD SŁUŻBY postępowi do „Postępowca” (rysunki). – Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 1997. – 237 s.
7. „POLSKA w obrazach” i inne polskie cykle. – Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 1998. – 331 s.
8. PRZEZ okulary. – Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 1999. – 337 s.

9. CZŁOWIEK według Mrożka. Rysunki 1950-2000. – Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 2000. – 285 s.
10. PRZEZ okulary : 1960-1964. – Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 2002. – 326 s.
11. EPOKA „Szpilek” 1974-1982. – Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 2005. – 478 s.
12. MROŻEK w obrazach. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2013. – [180] s.

II. Opracowania

1. Twórczości

A. Teatr

1. JAROCKI – Mrożek za kulisami / Janusz Majcherek // *G a z . W y b o r .* – Stołeczna. – 2009, nr 283, s. 9
2. KAMELEON współczesnego dramatu / Janusz R. Kowalczyk // *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2008, nr 114, dod. s. 4-5
3. KTO się poważy wystawić „Indyka”? / Michał Komar // *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2013, nr 190, s. A13
4. MOJA miłość do Mrożka / Jerzy Jarocki; rozm. przepr. Remigiusz Grzela // *G a z . W y b o r .* – Stołeczna. – 2009, nr 287, s. 8
5. MROŻEK a la russe : teatralna recepcja dramaturgii Sławomira Mrożka w rosyjskim kręgu językowo-kulturowym / Irina Lappo. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. – 265 s.
Bibliogr. s. 229-238.
6. MROŻEK ciekawy, odważny, odświeżający / Jacek Bunsch; rozm. przepr. Jan Bończa-Szabłowski // *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2008, nr 114, dod. s. 3
7. PARÓWKI w Saint-Tropez : z Maciejem Englertem, dyrektorem Teatru Współczesnego w Warszawie, rozmawia Krzysztof Lubczyński // *G ł o s N a u c z .* – 2013, nr 43, s. 15
8. POKŁÓĆMY się o Mrożka / Witold Mrozek // *G a z . W y b o r . . .* – 2013, nr 136, s. 15
Na marginesie prapremiery sztuki „Karnawał, czyli pierwsza żona Adama” w Teatrze Polskim w Warszawie.
9. TEATR o dobrym smaku / Janusz Majcherek // *G a z . W y b o r .* – Stołeczna. – 2009, nr 230, s. 8
10. TEATR wierny sobie i publiczności / Jacek Wakar // *D z i e n n i k G a z . P r a w n a .* – 2009, nr 194, s. A16

B. Dramaty

a. Pozycje zwarte

1. DRAMATURGIA Sławomira Mrożka / Małgorzata Sugiera. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, cop. 1996. – 294 s.
Nota bibliogr. s. 283.
2. DRAMATURGIA Sławomira Mrożka : (Tango, Emigranci) / Joanna Chojka. – Gdańsk : Wydaw. Marek Rożak, 1994. – 47 s. – (Analizy Literackie (Gdańsk))
Bibliogr. s. 46-47.
3. EGZYSTENCJA-lizm w kontekstach polskich : szkic o doświadczeniu, myśleniu i pisaniu powojennym / Waleria Szydłowska. – Warszawa : Wydaw. IFiS [Instytutu Filozofii i Socjologii] PAN, 1997. – 145 s.
Bibliogr. s. [137]-140.
4. MROŻEK : utwory Sławomira Mrożka na scenach polskich i zagranicznych / [red. Anna Stafiej]. – Cracow : Mrozek Festival, 1990. – 90 s.
5. O „TANGU” i „Emigrantach” Sławomira Mrożka / Barbara Gutkowska. – Katowice : „Książnica”, 1998. – 106 s.
Bibliogr. s. 108.
Bibliogr. dramatów S. Mrożka. s. 106-107.
6. SŁAWOMIR Mrozek – Tango / oprac. Marta Kordys-Tomaszewska. – Kraków : Wydawnictwo Zielona Sowa, 2010. – 35 s. – (Biblioteka Opracowań Lektur Szkolnych ; 10)
Bibliogr. s. [37].
7. „TANGO” Sławomira Mrożka / oprac. Danuta Wilczycka. – Lublin : Biblios, 2006. – 37 s. – (Biblioteczka Opracowań ; z. 36)
Bibliogr. s. 36.
8. TANGO śmierci : Sławomira Mrożka rzeczy ostateczne / Dariusz Piotr Klimczak. – Kraków : Instytut Wydawniczy „Maximum” ; Warszawa : Narodowe Centrum Kultury, 2010. – 98 s. – (Trylogia tanatyczna Teatru Absurdu ; 3)
Bibliogr. s. 91-95.
9. WSPÓŁCZESNA dramaturgia polska : Tadeusz Różewicz, Sławomir Mrozek / [aut. Tadeusz Miłkowski]. – Warszawa : „Współczesność”, 1991. – 28 s. – (Polubić Lektury ; nr 9)
Bibliogr. s. [29].
10. Z PROBLEMATYKI czasu i przestrzeni w dramacie współczesnym : na podstawie wybranych utworów Sławomira Mrożka i Tadeusza Różewicza / Janina Kurczab. – [B.m. : b.w., 1981]. – S. 144-152

b. Artykuły

1. MISTRZ absurdu ucieka / Cezary Polak // *Przekrój*. – 2013, nr 34, s. 6-9
2. REWOLUCJA seksualna w raju / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Jan Bończa-Szabłowski // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2013, nr 138, s. A14
3. TA SZTUKA to resztki / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Małgorzata I. Niemczyńska // *Gaz. Wybor.* – 2013, nr 139, s. 16-17

2. Ogólne

a. Pozycje zwarte

1. ANTROPOLOGIA i groteska w dziełach Sławomira Mrożka / Elżbieta Sidoruk ; Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza. Oddział Białostocki. – Białystok : TLAM. OB : Zakład Teorii i Antropologii Literatury w Instytucie Filologii Polskiej. Filia Uniwersytetu Warszawskiego, 1995. – 116 s. – (Biblioteka Pamięci i Myśli. Ethos Literatury)
Bibliogr. s. 115-116.
2. BAROK w dramaturpiarstwie Sławomira Mrożka / Witold Kośny. – Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1989. – S. 85-94
Bibliogr. s. [679]-680.
3. KONFLIKTY współczesnej kultury : praca zbiorowa / pod red. Kamili Budrowskiej i Anny Kietlińskiej. – Białystok : Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana, 1995. – 140 s.
4. WOLNOŚĆ w prawdzie w twórczości literackiej Sławomira Mrożka / Agnieszka Kurnik. – Kraków : Wydawnictwo Arcana, 2013. – 297 s. – (Arkana Literatury)
Bibliogr. s. 199-204.
5. WSZYSTKIE sztuki Sławomira Mrożka / Jan Błoński. – Wyd. 2 popr. i poszerz. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2002. – 271 s.
Nota bibliogr.
6. WŚRÓD szyderców i gdzie indziej / Stanisław Gębała. – Katowice : Śląsk, 1981. – 309 s.
Nota bibliogr. s. [311].

b. Artykuły

1. ABC Mrożka / Magdalena Miecznicka // *w Sieci*. – 2013, nr 34, s. 70-72
2. AUDIENCJA : Zaborek próbuje poznać mistrza / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Dariusz Zaborek // *Gaz. Wybor.* – 2013, nr 195, dod. Duży Format nr 34, s. 10-12
3. AUTOR na wieczorze : Sławomir Mrożek odwiedził wczoraj Warszawę, by promować swoją książkę „Baltazar : autobiografia” / Beata Kęczkowska // *Gaz. Wybor.* – Stołeczna. – 2006, nr 81, s. 6

4. AUTOTERAPIA według Mrożka / Jacek Cieślak // R z e c z p o s p o l i t a (W3). – 2005, nr 150, s. A9
5. CHCĘ napisać o Hitlerze / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Jacek Cieślak // R z e c z p o s p o l i t a (W3). – 2011, nr 299, s. A10
6. DLACZEGO nosi pan wąsy? / Anna Król; rozm. przepr. Łukasz Kamiński // G a z . W y b o r . – Stołeczna. – 2013, nr 191, s. 5
Dot. maratonu czytania dzieł S. Mrożka w ramach Big Book Festiwalu.
7. DRAMATURDZY z nagrodą / Grzegorz Giedrys // G a z . W y b o r . – Toruń. – 2006, nr 128, s. 1
8. DRUKOWAŁEM Mrożka / Andrzej Kurz // P r z e g l ą d . – 2013, nr 35, s. 26-29
9. I TYLKO Mrożka brak / Sławomir Mrożek ; rozm. przepr. Justyna Sobolewska // P o l i t y k a . – 2010, nr 26, s. 46-48
Rozmowa powstała na podstawie wypowiedzi pisarza, które zostały zawarte w jego książkach.
10. IRONIA, sarkazm, Mrożek : Sławomir Mrożek nie żyje 1930-2013 / Roman Pawłowski // G a z . W y b o r . . – 2013, nr 190, s. 4
11. JUŻ się nie dowiem, jak żyć / Krzysztof Masłoń // D o R z e c z y . – 2013, nr 30, s. 40-42
12. JUŻ się nie zmienię / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Jan Bończa-Szabłowski // N e w s w e e k P o l s k a . – 2012, nr 8, s. 82-83
13. KUCHNIA to teatr / Susana Osorio Mrożek; rozm. przepr. Justyna Sobolewska // P o l i t y k a . – 2011, nr 52/53, s. 121-123
14. MĘCZĄCY przywilej bycia mniej głupim / Sławomir Mrożek ; rozm. przepr. Katarzyna Janowska // P o l i t y k a . – 2006, nr 3, s. 38-40
15. MROŻEK albo nieprzysiadalność / Jacek Wakar // D z i e n n i k G a z . P r a w n a . – 2013, nr 163, dod. Kultura i Program TV, s. K10-K11
16. MROŻEK gotowy do skoku / Grzegorz Giedrys // G a z . W y b o r . – Toruń. – 2006, nr 280, s. 3
17. MROŻEK ponadczasowy / Jacek Cieślak // R z e c z p o s p o l i t a (W3). – 2013, nr 217, s. A13
18. MROŻEK szuka wolności / Cezary Michalski // W p r o s t . – 2010, nr 38, s. 80-82
19. MROŻEK zza Mrożka / Tadeusz Nyczek // P r z e k r ó j . – 2010, nr 38, s. 52-55
20. PISANIE to sprawa fizjologiczna / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Josep Maria de Sagarra Angel ; tł. Dorota Żbikowska de Sagarra // R z e c z p o s p o l i t a (W3). – 2011, nr 146, s. P14-P15
21. STARY Mrożek nie rdzewieje / Leszek Bugajski // N e w s w e e k P o l s k a . – 2010, nr 26, s. 82-84

22. ŚWIAT się zmienia za szybko / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Jacek Cieślak // *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2013, nr 192, s. A9
Przedruk fragm. rozmowy opublikowanej w miesięczniku *Teatr*. – 2012, nr 2.
23. WYJEŹDŹAM, ale niedaleko / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Katarzyna Janowska // *P o l i t y k a*. – 2008, nr 23, s. 68-70

3. Biograficzne

a. Pozycje zwarte

1. BALTAZAR : autobiografia / Sławomir Mrożek ; [słowo wstępne Antoni Libera]. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2006. – 251 s. : il.
Bibliogr. s. 175-182.
2. CO DALEJ panie Mrożek? / Jacek Żakowski. – Warszawa : „Iskry”, 1996. – 114 s.
3. MROŻEK / Halina Stephan ; [przygot. wersji polskiej Joanna Zach-
Błońska]. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1996. – 281 s.
Bibliogr. s. 256-275
4. MROŻEK. Striptiz neurotyka / Małgorzata I. Niemczyńska. – Warszawa: Agora, 2013. – 295 s.
5. SŁAWOMIR Mrożek / [oprac.] Marta Kijowska. – Krakau : Villa Decius. Arbeitsgruppe Literatur Polska 2000, 2000. – 31 s.
Zawiera także fragm. utworów S. Mrożka.
Bibliogr. s. 28-31.
6. SŁAWOMIR Mrożek : doctor honoris causa Universitatis Silesiensis / [red. nauk. Marian Kisiel]. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2012. – 73 s. + 1 dysk optyczny
7. WYZWANIA i wyznania : od Andrzeja Trzebińskiego do Sławomira Mrożka / Barbara Gutkowska. – Katowice : Uniwersytet Śląski : Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, 2013. – 188 s.

b. Artykuły

1. CAŁA treść milczenia / Kamila Łapicka // *Sieci*. – 2013, nr 16/17, s. 74-76
2. CAŁKIEM żywy Mrożek / Krzysztof Masłoń // *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2009, nr 238, s. A15-A17
3. DŁUGA rozmowa o stanie świata / Małgorzata I. Niemczyńska // *G a z . W y b o r .* – Kraków. – 2007, nr 98, s. 7
Dot. książki S. Mrożka i W. Skalmowskiego „Listy 1970-2003”.
4. DONOSIŁEM na siebie / Sławomir Mrożek ; rozm. przepr. Katarzyna Janowska // *P r z e k r ó j*. – 2009, nr 42, s. 62-64

5. KOBIECY są po prostu lepsze / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Małgorzata I. Niemczyńska // *G a z . W y b o r .* – 2012, nr 78, s. 16
6. LUDZIE chcą czytać o sepulieniu / Piotr Kofta // *W p r o s t .* – 2013, nr 13, s. 79-81
7. MILCZENIE Mrożka / Małgorzata I. Niemczyńska // *G a z . W y b o r . .* – 2010, nr 223, dod. Duży Format nr 37, s. 2-5
8. MROŻEK „na zawsze” / Andrzej Nowakowski // *G a z . W y b o r .* – Kraków. – 2008, nr 131, s. 2
Emigracja pisarza z Polski
9. MROŻEK + Wałęsa = pomyłka / Małgorzata I. Niemczyńska // *G a z . W y b o r .* – 2013, nr 72, s. 12-13
10. MROŻEK i jego Kraków / Małgorzata I. Niemczyńska // *G a z . W y b o r .* – Kraków. – 2013, nr 190, s. 1
11. MROŻEK uciekł / Justyna Sobolewska // *P o l i t y k a .* – 2013, nr 34, s. 94-95
12. MROŻEK, znawca polskiej duszy / Filip Rdesiński // *G a z . P o l s k a .* – 2013, nr 34, s. 24
13. MROŻEK : Dzienniki 1962-1969 / Sławomir Mrożek. – *Fragm. książki // Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 32, dod. Magazyn Dziennika, s. 9-12
14. MROŻEK : za dużo nad sobą zrzędziłem : pierwszy po wyjeździe do Francji wywiad z wielkim pisarzem / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Magdalena Miecznicka // *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 26, dod. Magazyn Dziennika, s. 11-13
15. ORDERY dla swoich / Paweł Siergiejczyk // *N a s z a P o l s k a .* – 2013, nr 39, s. 16
16. OSTATNI akt / Piotr Skura // *G ł o s N a u c z .* – 2013, nr 34, s. 3
17. PAN jest człowiekiem dnia / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Andrzej Franaszek, Jan Strzałka // *T y g . P o w s z .* – 2007, nr 17, s. 8
Dot. książki S. Mrożka i W. Skalmowskiego „Listy 1970-2003”
18. PARTNER sparringowy / Wojciech Skalmowski; rozm. przepr. Jan Strzałka // *T y g . P o w s z .* – 2007, nr 17, s. 8
19. PISARZ, który wyprzedził czas / Jan Bończa-Szabłowski // *R z e c z p o s p o l i t a (W3).* – 2013, nr 190, s. A12
20. POETA strachu : Sławomir Mrożek (1930-2013) / Ryszard Koziołek // *T y g . P o w s z .* – 2013, nr 34, s. 40-43
21. POLOWANIE na Mrożka : pisarz na celowniku SB i prawdziwych patriotów / Małgorzata I. Niemczyńska // *G a z . W y b o r .* – 2013, nr 245, s. 26-27
22. POLSKA to jest poważna sprawa / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Jan Bończa-Szabłowski // *R z e c z p o s p o l i t a (W3).* – 2013, nr 64, s. P16-P17

23. PRZEŻYŁEM, potem jeszcze przeżyłem i teraz żyję / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Andrzej Franaszek, Jan Strzałka // Tyg. Powsz. – 2006, nr 13, dod. s. 1-2
24. SŁAWOMIR Mrożek. Poza sytuacją / Marcin Senddecki // Wprost. – 2013, nr 34, s. 89-90
25. ŚPIEWAŁ mi miłosne serenady / Susana Osorio-Mrożek ; rozm. przepr. Jolanta Ciosek // Polska (Metrop. Warsz.). – 2012, nr 104, dod. Magazyn, s. XII
26. ŚWIAT bez Mrożka : Sławomir Mrożek nie żyje 1930-2013 / Małgorzata I. Niemczyńska // Gaz. Wybór. – 2013, nr 190, s. 2-3
27. TANGO się skończyło / Piotr Bratkowski // Newsweek Polska. – 2013, nr 34, s. 14-17
28. TEATR absurdu wiecznie żywy / Piotr Stanisław Król // Myśl Polska. – 2013, nr 41/42, s. 10
29. UCIEKINIER : Sławomir Mrożek (1930-2013) / Kalina Błażejowska // Tyg. Powsz. – 2013, nr 34, s. 44-46
30. WIECZNA ucieczka przed świętym spokojem / Magdalena Miecznicka // Dziennik (Wyd. 2). – 2008, nr 93, s. 12-13
31. WIEM, jak się umiera / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Katarzyna Kubiśowska // Rzeczpospolita (W3). – 2006, nr 66, s. A14
32. WSZYSTKO, co najważniejsze / Sławomir Mrożek; rozm. przepr. Katarzyna Janowska // Przekrój. – 2010, nr 38, s. 60-63
33. ŻYCIE warte życia / Paweł Chara // Przekrój. – 2013, nr 34, s. 10-11

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

MÓZG

– WIECZNA TAJEMNICA ?

Mimo wieloletnich badań w największych ośrodkach naukowych na świecie mózg pozostaje ciągle tajemnicą. Szczególnie zainteresowanie uczonych budzi fenomen ludzkiej świadomości oraz mechanizmy funkcjonowania mózgu

w zdrowiu i chorobie. Niedawno kanadyjscy badacze odkryli ślady aktywności mózgu, określane jako „Nu”, które zarejestrowano na granicy życia i śmierci. To z kolei ożywiło wymianę poglądów na temat definicji śmierci człowieka. Nadal zadziwiają możliwości naprawcze mózgu; coraz częściej zdarzają się przypadki powrotu do aktywności ludzi, którym nie dawano szans na przeżycie.

Dzięki wysiłkom naukowców, wspieranych najnowszą generacją urządzeń i lekami, poszerzana ciągle wiedza stwarza znaczne większe możliwości przywracania normalnego funkcjonowania mózgu. Zaznaczył się olbrzymi postęp w rehabilitacji osób po udarach mózgu. Podkreśla się również, że sprawność mózgu można podtrzymać poprzez odpowiednie ćwiczenia czy wręcz systematyczny trening.

Dzień Mózgu obchodzony w Polsce 18 marca stał się inspiracją do przedstawienia aktualnej wiedzy o organie zawiadującym organizmem człowieka. Zebrany materiał podzielono na kilka części. Znajdziemy tam opracowania ogólne, pozycje o badaniach mózgu i jego sprawności, wypowiedzi na temat zagadnień antropologicznych, „płci” mózgu, kryterium śmierci oraz funkcjonowania mózgu w czasie choroby.

Bibliografia zawiera wybór pozycji zwartych (od 2003 roku) oraz artykułów (od 2004 roku); jest uzupełnieniem tematu „Fenomen ludzkiego mózgu” zamieszczonego w Poradniku Bibliograficzno-Metodycznym 2004, nr 1, s. 33-56.

I. Opracowania ogólne

a. Pozycje zwarte

1. BŁĄD Kartezjusza : emocje, rozum i ludzki mózg / Antonio Damasio. – Wyd. 2 popr. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2013. – 319 s. : il. Bibliogr. s. 306-310.
2. CO SIĘ dzieje w mojej głowie? / Robert Winston ; National Geographic. – Warszawa : Wydawnictwo G+J RBA, 2013. – 96 s. : il. – (Mały Naukowiec)
3. CO TAM się dzieje? : jak rozwija się mózg i umysł w pierwszych pięciu latach życia / Lise Eliot. – Poznań : „Media Rodzina”, 2003. – 695 s. : il.
4. DRUGI mózg : rewolucja w nauce i medycynie / R. Douglas Fields. – Warszawa : Prószyński Media, 2011. – 415 s., tabl. : il. – (Na Ścieżkach Nauki) Bibliogr. s. 376-412.
5. GENETYCZNE piekło / John Medina. – Warszawa : „W.A.B.” : „CiS”, 2003. – 453 s. : il. – (Nauka u Progu Trzeciego Tysiąclecia; t. 23)
6. INTEGRACJA mózgu ; wpływ integracji mózgu na osobowość i funkcjonowanie człowieka / Paul E. Dennison, Gail E. Dennison. – [Błonie] :

Międzynarodowy Instytut Neurokinezyjologii Rozwoju Ruchowego i Integracji Odruchów, 2004. – 84 s. : il. kolor.

7. ISTOTA inteligencji / Jeff Hawkins, Sandra Blakeslec. – Gliwice : Wydawnictwo Helion, 2006. – 270 s. : il. – (Onepress)
Bibliogr. s. 255-262.
8. KIEDY mózg pracuje inaczej : ADHD, alkoholizm, autyzm, déjà vu, dysleksja, leworęczność, słuch absolutny, pamięć fotograficzna, sezonowe zaburzenie afektywne, synestezja / Allen D. Bragdon, David Gamon. – Gdańsk : Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. – 102 s. : il.
9. LEWY mózg, prawy mózg : z perspektywy neurobiologii poznawczej / Sally P. Springer, Georg Deutsch. – Warszawa : Prószyński i S-ka, [2007]. – 374 s. : il.
Bibliogr. s. 363-364.
10. MAŁPIE amory i inne pouczające historie o zwierzęciu zwanym człowiekiem / Robert M. Sapolsky. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2008. – 246 s.
11. MÓZG / Michael O'Shea. – Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2012. – 173 s. : il. – (Szerokie Horyzonty)
Bibliogr. s. 163-167.
12. MÓZG, emocje, uczucia : analiza neuropsychologiczna / Anna Herzyk. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2003. – 113 s. : il. – (Wykłady Otwarte UMCS; 32)
Bibliogr. s. 109-112.
13. MÓZG : fascynacje, problemy, tajemnice / Jerzy Vetulani. – Wyd. 3. – Kraków : Wydawnictwo Homini, 2012. – 306 s. : il. – (Opera selecta / Jerzy Vetulani; 1)
Bibliogr. s. 305-306.
14. MÓZG incognito : wojna domowa w twojej głowie / David Eagleman. – Wyd. 2. – Warszawa : Carta Blanca, Grupa Wydawnicza PWN, 2013. – 331 s. : il. – (Pytajniki)
Bibliogr. s. 302-321.
15. MÓZG : nieoficjalny podręcznik / Matthew MacDonald. – Gliwice : Wydawnictwo Helion, 2009. – 240 s. : il. kolor. – (Sensus. Charyzma)
16. MÓZG, umysł, świadomość / [red. prowadzący Jan Stradowski]. – Warszawa : G+J Gruner + Jahr Polska, 2011. – 146 s. – (Focus Medycyna); (Poznać i Zrozumieć Człowieka)
17. NA ŚCIEŻKACH neuronauki / red. Piotr Francuz ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Nauk Społecznych. Katedra Psychologii Eksperymentalnej]. – Lublin : Wydawnictwo KUL, 2010. – 305 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.

18. NEURONALNE ścieżki poznania i zachowania : rozważania interdyscyplinarne / red. Krzysztof Jodzio, Ewa Małgorzata Szepietowska. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2010. – 227 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
19. NEURONAUKA o podstawach człowieczeństwa : o czym mówi mózg? / V.S. Ramachandran. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012. – 368 s. : il.
Bibliogr. s. 346-358.
20. NEURONAUKA poznawcza : jak mózg tworzy umysł / Piotr Jaśkowski ; [Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania]. – Warszawa : Vizja Press & It, 2009. – 273 s. : il.
Bibliogr. s. 250-267.
21. NIEZWYKŁA istota : zmagania nauki z tajemnicami człowieka / James Le Fanu. – Warszawa : Prószyński Media, 2010. – 336 s. : il. – (Orbita Nauki)
22. OD MÓZGU do umysłu : jak powstaje nasz wewnętrzny świat / Chris Frith. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2011. – 240 s. : il.
23. PIĘKNO neurobiologii : komentarze, rozmowy / Jerzy Vetulani. – Kraków : Wydawnictwo Homini, 2011. – 291 s. – (Opera selecta / Jerzy Vetulani; 2)
Bibliogr. s. 289-291.
24. PROWIZORKA w mózgu / Gary Marcus. – Sopot : Smak Słowa, 2009. – 205 s.
Bibliogr. s. 189-197.
25. TAJEMNICA fal mózgowych : przywróć rytm szczęśliwego i zdrowego życia / Ilchi Lee. – Gliwice : Wydawnictwo Helion, 2011. – 221 s. : il. – (Sensus. Charyzma)
Bibliogr. s. 219-221.
26. U ŹRÓDŁA naszych myśli / Andrew Koob. – Katowice : Wydawnictwo Sonia Draga, 2010. – 213 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
27. UMYŚŁ szeroko otwarty : życie codzienne naszego mózgu w świetle współczesnej neurobiologii / Steven Johnson. – Warszawa : Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza, 2005. – 280 s. : il.
Bibliogr. s. 274-280.
28. ŻYCIE mózgu : ewolucja człowieka i umysłu / John S. Allen. – Warszawa : Prószyński Media, 2011. – 470 s. : il. – (Na Ścieżkach Nauki)
Bibliogr. s. 397-457.

b. Artykuły

1. BEZ twarzy / Irena Cieślińska // *Przekrój*. – 2010, nr 48, s. 34-36
2. CIAŁO na mapie : tajemnice mózgu / Sandra Blakeslee // *Forum*. – 2007, nr 1, s. 61
3. CIEMNA strona mózgu / Marcus E. Raichle // *Świat Nauki*. – 2010, nr 4, s. 42, 44-47
4. CO NAM w mózgu gra / Norman M. Weinberger // *Świat Nauki*. – 2007, wyd. spec. nr 1, s. 41-47
5. CO NAM w mózgu gra? / Jolanta Chyłkiewicz // *Newsweek Polska*. – 2008, nr 25, s. 60-63, 65
Wpływ muzyki na rozwój mózgu.
6. CZASIE zwolnij! / Olga Woźniak // *Wprost*. – 2011, nr 2, s. 80-81
7. DOTKNAĆ iluzji / Vilayanur S. Ramachandran, Diane Rogers-Ramachandran // *Świat Nauki*. – 2008, wyd. spec. nr 1, s. 60-63
O przetwarzaniu informacji dotykowej przez mózg.
8. DWUZNACZNE widoki / Vilayanur S. Ramachandran, Diane Rogers-Ramachandran // *Świat Nauki*. – 2008, wyd. spec. nr 1, s. 56, 59
Złudzenia optyczne a działanie ludzkiego mózgu.
9. DZIURAWY umysł / Katarzyna Burda // *Newsweek Polska*. – 2010, nr 44, s. 80-81
10. FOTOMONTAŻ pamięci / Tomasz Borejza // *Przekrój*. – 2012, nr 6, s. 34-35
11. GDY światło kieruje mózgiem / Karl Deisseroth // *Świat Nauki*. – 2010, nr 12, s. 39-45
12. GEOGRAFIA umysłu / Jolanta Chyłkiewicz // *Newsweek Polska*. – 2009, nr 22, s. 64-67
13. GRANICE inteligencji / Douglas Fox // *Świat Nauki*. – 2011, nr 8, s. 25-31
14. JAK dogadują się półkule / Paweł Górecki // *Newsweek Polska*. – 2006, nr 2, s. 66-67
15. JAK powstał umysł / Marc Hauser // *Świat Nauki*. – 2009, nr 10, s. 38-45
16. KALKULATOR w naszej głowie / Bożena Kastory // *Newsweek Polska*. – 2008, nr 49, s. 60-63
17. KIEDY nos ratuje życie : zapach strachu / Richard Gray // *Forum*. – 2010, nr 24, s. 44-46
18. KOD mózgu / Zbigniew Wojtasiński // *Wprost*. – 2008, nr 49, s. 49-59
19. KOD umysłu / Steven Pinker ; rozm. przepr. Monika Florek-Moskal // *Wprost*. – 2007, nr 51/52, s. 100-102

20. KRONIKI mut@antów / Sophie Des Déserts // *Forum*. – 2012, nr 47, s. 22-24
21. KRZYWDZENIE i zaniedbywanie dzieci a funkcjonowanie mózgu – przegląd badań / Danya Glaser // *Dziecko Krzywdzone*. – 2006, nr 14, s. 6-48
22. LEPIEJ widzieć, słyszeć, czuć / Kathryn S. Brown // *Świat Nauki*. – 2007, wyd. spec. nr 1, s. 65-71
23. MAGIA i mózg / Susana Martinez-Conde, Stephen L. Macknik // *Świat Nauki*. – 2009, nr 1, s. 42-49
24. MAJSTROWANIE w głowie / Bożena Kastory // *Newsweek Polska*. – 2009, nr 41, s. 88-92
25. MENTALNY paraliż / Amy Arnsten, Carolyn M. Mazure, Rajita Sinha // *Świat Nauki*. – 2012, nr 5, s. 42-47
26. MIĘDZY nosem a językiem / William Leith // *Forum*. – 2012, nr 34, s. 49-51
27. MÓZG działa z taktem / Marcin Rotkiewicz // *Polityka*. – 2010, nr 51, s. 64-65
28. MÓZG na bieżni / Julita Czarkowska-Bauch // *Polityka*. – 2009, nr 11, s. 78-80
29. MÓZG zje zęby / Jegor Bykowski // *Forum*. – 2012, nr 2, s. 36-39
30. MÓZG zmienny jest / Sharon Begley // *Newsweek Polska*. – 2007, nr 51/52, s. 68-70
31. MUZYKA i mózg / Agnieszka Lewandowska-Kąkol // *Przegląd Powsz.* – 2012, nr 1, s. 41-50
32. NARODZINY supermózgu / Bożena Kastory // *Newsweek Polska*. – 2009, nr 3, s. 54-55
33. NARAZ nie dla nas / Marcin Rotkiewicz // *Polityka*. – 2007, nr 20, s. 90-91
34. NIEZRĘCZNI leworęczni? / Michał Jarociński // *Polityka*. – 2007, nr 9, s. 84-85
35. NOWA aura migreny / David W. Dodick, J. Jay Gargus // *Świat Nauki*. – 2008, nr 9, s. 34-41
36. OGONY mózgowie / Krzysztof Szymborski // *Polityka*. – 2011, nr 10, s. 66, 68
37. PIĘKNY umysł / Bożena Kastory // *Newsweek Polska*. – 2008, nr 11, s. 66-68
38. POD lawiną : uwaga, przeciążenie / John Naish // *Forum*. – 2009, nr 28, s. 50-53

39. POKOLENIE z inaczej rozwiniętymi mózgami : co z nami robią nowe technologie / Matt Richtel // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 300, dod. Gazeta na Święta, s. 23
40. PRACOWITY obwód spoczynkowy / Krzysztof Szymborski // *Polityka.* – 2010, nr 8, s. 76-77
41. PRAWY do lewego / Marcin Rotkiewicz // *Polityka.* – 2007, nr 44, s. 84-86
42. REALNOŚĆ pozornych konturów / Vilayanur S. Ramachandran, Diane Rogers-Ramachandran // *Świat Nauki.* – 2008, wyd. spec. nr 1, s. 42-43
Percepcja przez mózg spójnego obrazu.
43. SKANER, który czyta w myślach / Jarosław Grzędowicz // *Gaz. Polska.* – 2008, nr 19, s. 18
44. STABILNOŚĆ świata widzianego / Vilayanur S. Ramachandran, Diane Rogers-Ramachandran // *Świat Nauki.* – 2008, wyd. spec. nr 1, s. 8-11
45. STO bilionów / Carl Zimmer // *Świat Nauki.* – 2011, nr 2, s. 51-55
46. SZARE komórki w kolorze / Paweł Walewski // *Polityka.* – 2009, nr 51/52, s. 110-113
47. ŚPIĄCE umysły / Olga Woźniak // *Przekrój.* – 2010, nr 7, s. 38-40
48. TANIEC z neuronami / Steven Brown, Lawrence M. Parsons // *Świat Nauki.* – 2008, nr 8, s. 44-49
49. TĘCZOWA masa / Marcin Rotkiewicz // *Polityka.* – 2010, nr 11, s. 76-79
50. W OKU iluzji : umysł ludzki podobnie jak natura nie znosi próżni / Vilayanur S. Ramachandran, Diane Rogers-Ramachandran // *Świat Nauki.* – 2008, wyd. spec. nr 1, s. 4-7
51. W PRAWO zwrot / Krzysztof Szymborski // *Polityka.* – 2009, nr 50, s. 78-79
52. WŁADCA neuronów : mózg i jego mapa / Antonio Damasio ; rozm. przepr. Luis Miquel Ariza // *Forum.* – 2010, nr 47, s. 40-44
53. ZA DUŻO naraz / Jolanta Chyłkiewicz // *Newsweek Polska.* – 2010, nr 4, s. 72-73
54. ZANIM coś pomyślisz, dobrze się zastanów / Monika Maciejewska // *Przekrój.* – 2012, nr 43, s. 26-29

II. Badania mózgu

a. Pozycje zwarte

1. ATLAS funkcjonalny mózgu / William W. Orrison. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2010. – 299 s. : il.

Bibliogr. s. 289.

2. OBECNOŚĆ mózgu w świadomości : empiryczny status zjawisk subiektywnych w świetle psychofizjologii / Jan Kaiser. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2007. – 191 s. : il.

Bibliogr. s. 183-191.

3. OBRAZY w umyśle : studia nad percepcją i wyobraźnią / pod red. Piotra Francuza. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2007. – 328 s. : il.

Bibliogr. przy art.

4. OBRAZY naszego umysłu / Miriam Boleyn-Fitzgerald. – Katowice : Wydawnictwo Sonia Draga, 2010. – 232 s. : il.

Bibliogr. s. 217-219.

5. ODKRYWANIE mózgu : co wiemy o sobie dzięki nowym odkryciom neurobiologii / Steven Jahnsen. – Warszawa : „Bertelsmann Media”, 2005. – 300 s. : il.

Bibliogr. s. 291-296.

6. PRZENIKLIWE powietrze, jasny ogień : o materii umysłu / Gerald M. Edelman. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1998. – 359 s. : il. – (Biblioteka Myśli Współczesnej)

Bibliogr. s. 343-358.

7. ROZWÓJ mózgu człowieka w cyklu życia : aspekty bioneuropsychologiczne / Jan Rostowski. – Warszawa : Difin, 2012. – 292 s. : il. – (Engram)

Bibliogr. s. 241-290.

8. [STO] 100 sposobów na zgłębienie tajemnic umysłu / Tom Stafford, Matt Webb. – Gliwice : Wydawnictwo Helion, 2006. – 382 s. : il.

Bibliogr. przy rozdz.

9. UMYŚŁ nakręcony : zagadkowa mechanika myślenia / Edward de Bono. – Gliwice : Wydawnictwo Helion, 2009. – 342 s. : il. – (Sensus. Charyzma)

b. Artykuły

1. BIAŁE plamy w szarej strefie / Ian Sample // *F o r u m*. – 2012, nr 22/23, s. 64-67
2. CO PODZIELIŁO mózgi? / Peter F. MacNeilage, Lesley J. Rogers, Giorgio Vallortigara // *Świat Nauki*. – 2009, nr 7, s. 52-59
Dot. badań nad specjalizacją półkul mózgowych.
3. CUDA XXI wieku w laboratoriach / Clive Cookson // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2012, nr 164, dod. Magazyn, s. m10-m11
4. DLACZEGO każdy mózg jest inny / Fred H. Gage, Alysso R. Muotri // *Świat Nauki*. – 2012, nr 4, s. 20-25

5. GRANICE poznania i sterowania : zniewolony umysł? / Carlos Belmonte; rozm. przepr. Gabriela Caas // F o r u m . – 2010, nr 4, s. 48-51
6. GRY znieczulają mózg / Katarzyna Klimkowska // P r z e g l ą d . – 2011, nr 25, s. 56
7. ELEKTRYCZNY ślad myśli / Piotr Durka; rozm. przepr. Olga Woźniak // P r z e k r ó j . – 2007, nr 11, s. 48-50
8. HOMO coraz mniej sapiens? / Krzysztof Kęciek // P r z e g l ą d . – 2013, nr 3, s. 56-57
9. KRÓTKA historia mózgu / Marcin Moskalewicz // C z a s K u l t u r y . – 2011, [nr] 5, s. 12-21
10. LICZ na prąd / Olaf Szewczyk // P r z e k r ó j . – 2011, nr 22, s. 20-21
11. LOGOWANIE do mózgu / Gary Stix // Ś w i a t N a u k i . – 2008, nr 12, s. 38-43
12. MAPA aktywności mózgu / Marek Karolkiewicz // P r z e g l ą d . – 2013, nr 10, s. 54-55
Program badań mózgu w Stanach Zjednoczonych.
13. MAPA mózgu : historia medyczna / Dariusz Kortko // G a z . W y b o r . – 2013, nr 94, dod. Ale Historia nr 16, s. 5-6
O badaniach mózgu i układu nerwowego.
14. MIĘDZY Bogiem i człowiekiem / Dorota Czajkowska-Majewska // D z i ś . – 2005, nr 2, s. 37-50
15. MÓZG na pilota / Marek Matacz // P o l i t y k a . – 2013, nr 2, s. 62, 64
16. MÓZG pod prądem / Kerri Smith // F o r u m . – 2012, nr 27, s. 52-53
17. MÓZG, szkielko i oko / Vilayanur S. Ramachandran, Diane Rogers-Ramachandran // Ś w i a t N a u k i . – 2008, wyd. spec. nr 1, s. 38-41
Badania nad złudzeniami przezroczystości.
18. MY, MARIONETKI mózgu? / Jan Piaseczny // P r z e g l ą d . – 2008, nr 19, s. 56-57
19. NASZE życie nocne : sceny w głowie wyświetlane / Tobias Hürter // F o r u m . – 2011, nr 35, s. 34-38
20. NARODZINY myśli / Olaf Szewczyk // P r z e k r ó j . – 2012, nr 4, s. 32-33
21. OSTROŚĆ widzenia / Marcin Rotkiewicz // P o l i t y k a . – 2012, nr 6, s. 66-68
22. PINOKIO dostał w nos / Michał Doliński // P o l i t y k a . – 2007, nr 26, s. 78-80
23. ROZUM z paszportem / Jurij Aleksandrow; rozm. przepr. Andriej Waganow // F o r u m . – 2012, nr 14/15, s. 62-64
24. SUPERMÓZG w megakomputerze / Marek Karolkiewicz // P r z e g l ą d . – 2007, nr 21, s. 60-61
25. TALENT w ciemną bity / Adam Piore // F o r u m . – 2013, nr 15, s. 53-55

26. UWOLNIENI z syndromu / Adrian M. Owen; rozm. przepr. Beata Falkowska // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2012, nr 276, s. 12
Badanie pacjentów w stanie wegetatywnym za pomocą funkcjonalnego magnetycznego rezonansu jądrowego (fMRI).
27. W POSZUKIWANIU istoty Ja / Carl Zimmer // *Świat Nauki*. – 2006, nr 2, s. 48-55
28. W REZONANSIE z prawem / Michael S. Gazzaniga // *Świat Nauki*. – 2011, nr 6, s. 58-63
29. WSPÓŁCZESNE metody badania ludzkiego mózgu / Małgorzata Gut // *Biologia w Szkole*. – 2008, nr 3, s. 22-33
30. ZAJRZEĆ do głowy / Marek Matacz // *Polityka*. – 2012, nr 49, s. 64-66
31. ZWIERCIADŁA umysłu / Giacomo Rizzolatti, Leonardo Fogassi, Vittorio Gallese // *Świat Nauki*. – 2006, nr 12, s. 38-45

III. Sprawność mózgu

a. Pozycje zwarte

1. AKTYWUJ pełną moc mózgu : cuda i neurobiologia / David Perlmutter, Alberto Villoldo. – Wyd. 2. – Białystok : Studio Astropsychologii, 2012. – 287 s. : il.
2. ĆWICZ swój umysł : sprawniejszy mózg w 3 miesiące! : 176 wskazówek i lamigłówek ćwiczących pamięć oraz zdolności matematyczne i językowe / Allen D. Bragdon, David Gamon. – Warszawa : Wydawnictwo K.E. Liber, 2008. – 218 s. : il.
3. DIETA dla mózgu / Louise Thibault. – Warszawa : „Klub dla Ciebie”, 2005. – 208 s. : il.
4. DOŁADUJ mózg... : trening inteligencji społecznej, kreatywnej, emocjonalnej. – Łódź : Wydawnictwo JK-Aha!, 2006. – 291 s. : il.
Bibliogr. s. 286-289.
5. DOSKONALENIE pamięci / John Boghosian Arden. – Gliwice : Wydawnictwo Helion, 2008. – 356 s. : il. – (Dla Bystrzaków) ; (Szeptem)
6. [DWANAŚCIE] 12 sposobów na supermózg : jak przetrwać w pracy, domu i szkole / John Medina. – Warszawa : Prószyński Media, 2009. – 261 s. – (Na Ścieżkach Umysłu)
7. IM STARSZY tym lepszy / Ernst Pöppel, Beatrice Wagner. – Kraków : Wydawnictwo Esprit, 2013. – 292 s. : il.
Bibliogr. s. 289-292.
8. iMÓZG : jak przetrwać technologiczną przemianę współczesnej umysłowości / Gary Small i Gigi Vorgan. – Poznań : Wydawnictwo Vesper, 2011. – 287 s. : il.

9. JAK uczy się mózg / Manfred Spitzer. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007. – 350 s. : il.
Bibliogr. s. 335-342.
10. JAK uczy się mózg / Sarah-Jayne Blakemore i Uta Frith. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2008. – 218 s. : il. – (Psychologia)
Bibliogr. s. 201-202.
11. JAK zwiększyć moc mózgu : metody, techniki i ćwiczenia podwyższające sprawność umysłu / Richard Leviton. – Konstancin-Jeziorna : Wydawnictwo „Medium”, 2001. – 466 s. : il. – (Myślenie, Twórczość, Innowacja)
12. JAK zwiększyć potencjał umysłu : potęga szarych komórek / Johannes R. Holler. – Warszawa : „Comes”, 1998. – 141 s. : il.
Bibliogr.
13. MŁODY umysł w każdym wieku : naturalne sposoby odkrywania najwyższego potencjału mózgu / Daniel G. Amen. – Konstancin-Jeziorna : Wydawnictwo Medium, 2010. – 471 s. : il. – (Cały Ten Mózg)
14. MÓZG a starzenie / Joanna B. Strosznajder, Mirosław J. Mossakowski; Polska Akademia Nauk. Centrum Upowszechniania Nauki. – Warszawa : Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN-O”, 2001. – 198 s. : il. – (Patologia Układu Nerwowego)
Bibliogr. przy rozdz.
15. NASZ wspaniały mózg czyli Jak zachować bystrość, sprawność i jasność umysłu / Jean Carper. – Poznań : Vesper, 2010. – 314 s.
16. NEUROBIK zadбай o kondycję mózgu / Lawrence C. Katz, Manning Rubin. – Warszawa : Weltbild Media, 2011. – 157 s.
17. NEURODYDAKTYKA czyli Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi / Marzena Żylińska. – Gdynia : Wyspa – Marian Chwastniewski Wydawnictwo i Ośrodek Innowacji Edukacyjnych, 2013. – 256 s. : il. – (Neuropedagogika)
18. „NOWE” siano w głowie? czyli Jak z właściciela mózgu stać się jego użytkownikiem / Vera F. Birkenbihl. – Katowice : „Kos”, 2003. – 265 s. : il. – (Seria Edukacyjna)
Bibliogr. s. 261-265.
19. ROZWIŃ swój umysł : ćwiczenia dla lewej półkuli mózgu : magiczne krzyżówki, jolki, krzyżówki liczbowe, słowne okręgi, krzyżówki sumowe, cyfrowe zagadki : zabawy umysłowe oraz strategie, które stymulują pozytywne emocje i rozwijają umiejętności rozwiązywania problemów / Allen D. Bragdon, David Gamon. – Warszawa : Wydawnictwo K.E. Liber, 2010. – 296 s. : il.

20. ROZWÓJ umysłu : jak stajemy się tym, kim jesteśmy / Daniel J. Siegel. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – 343 s.
Bibliogr. s. 303-333.
21. TECHNIKI trenowania umysłu : 400 ćwiczeń / [aut. Dieter Raifenschneider!]. – Wyd. 2. – Warszawa : Muza, 2001. – 207 s. : il.
22. TRENING mózgu : popraw pamięć, koncentrację i samopoczucie korzystając z najnowszych odkryć nauki / Larry McCleary. – Warszawa : MT Biznes, 2008. – 275 s. – (Laurum)
Bibliogr. s. 274-275.
23. TRENUJ pamięć, zanim będzie za późno : umysł odporny na wiek / Zaldy S. Tan. – Warszawa : Klub dla Ciebie – Bauer – Weltbild Media, 2006. – 319 s.
24. TRENING umysłu / Tracy Packiam Alloway. – Gliwice : Wydawnictwo Helion, 2013. – 230 s. : il. – (Dla Bystrzaków) ; (Septem)
25. TRENUJ swój mózg / David Gamon i Allen D. Bragdon. – Warszawa : „Klub dla Ciebie” : „Medium”, 2003. – 320 s. : il.
Bibliogr.
26. UCZ się szybciej, zapamiętuj więcej / David Gamon i Allen D. Bragdon. – Warszawa : „Klub dla Ciebie” : „Medium”, 2003. – 312 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
27. WSPIERAJ swój mózg – odmładzaj się : sekrety młodego wyglądu, samopoczucia i sposobu myślenia na każdy dzień / Daniel G. Amen. - Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2013. – 372 s. : il
28. ZACHOWAJ sprawny umysł przez całe życie / Ian Robertson; Bożena Józwiak. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2006. – 230 s.
Bibliogr. s. 223-225.
29. ZADBAJ o mózg / Daniel G. Amen. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2013. – 398 s. : il.
Bibliogr. s. 355-384.
30. ZMIENŃ swój mózg, zmień swoje życie : opanuj stres, niepokój, depresję, obsesyjne zachowania, gniew i nadimpulsywność / Daniel G. Amen. – Warszawa : MT Biznes, 2009. – 356 s. : il. – (Laurum)
Bibliogr. s. 351-356.
31. ZMIENŃ swój mózg, zmień swoje ciało : jak pobudzić mózg, aby uzyskać wymarzone ciało / Daniel G. Amen. – Warszawa : MT Biznes, 2010. – 424 s. : il. – (Laurum)

b. Artykuły

1. AEROBIK i neurobik / Paweł Walewski // *Polityka*. – 2013, nr 30, s. 56-57

2. FITNESS mózgu : szare komórki można kształtować tak jak mięśnie na siłowni / Zbigniew Wojtasiński // *Wprost*. – 2007, nr 36, s. 57-60
3. FUNKCJONOWANIE mózgu a zdrowy tryb życia / Irena Nalepa // *Wszelkie świat*. – 2009, t. 110, z. 1/3, s. 33-39
4. GŁUPIA zasada 3xZ / Ewa Czerniawska; rozm. przepr. Paweł Dybicz // *Przegląd*. – 2013, nr 1, s. 18-21
O pamięci i metodach zapamiętywania.
5. KULTURYSTYKA umysłowa / John Ratey; rozm. przepr. Aleksandra Postoła // *Wprost*. – 2008, nr 39, s. 80-81
6. MÓZG w trybie turbo / Gary Stix // *Świat Nauki*. – 2009, nr 11, s. 36-43
Stosowanie leków podnoszących efektywność pracy mózgu.
7. NEURONY umierają z nudów / Tracey J. Shors // *Świat Nauki*. – 2009, nr 4, s. 41-47
8. NIC nie robisz – i masz! / Birgit Herden // *Forum*. – 2012, nr 48, s. 18-22
9. PRZEZ żywność do supermózgu / Jan Piaseczny // *Przegląd*. – 2009, nr 25, s. 56-57
10. UCZMY się uczyć / Gary Stix // *Świat Nauki*. – 2011, nr 9, s. 32-39
11. ULOTNIE o lotnych umysłach / Krzysztof Szymborski // *Polityka*. – 2008, nr 27, s. 76-77

IV. Zagadnienia antropologiczne

a. Pozycje zwarte

1. BLASKI i cienie pracy mózgu : o miłości, sztuce i pogoni za szczęściem / Semir Zeki. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012. – 236 s. : il.
2. CHEMIA między nami : miłość, seks i naukowe podstawy przyciągania / Larry Young, Brian Alexander. – Warszawa : Dom Wydawniczy PWN, 2013. – 375 s. : il.
Bibliogr. s. 339-368.
3. DUSZA mózgu / Jan Trąbka. – Kraków : Wydaw. WAM, 2000. – 295 s.
4. DUCHOWY mózg : neuronaukowa argumentacja za istnieniem duszy / Denyse O’Leary, Mario Beauregard. – Kraków : Wydawnictwo WAM, 2011. – 483 s. : il.
Bibliogr. s. 457-467.
5. FILOGENEZA i adaptacyjne funkcje ludzkiej wyobraźni / Andrzej Łukasik. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2008. – 293 s. : il.
Bibliogr. s. 242-280.

6. MECHANIZM rozumu, siedlisko duszy : filozoficzna podróż w głąb mózgu / Paul M. Churchland. – Warszawa : Fundacja „Aletheia”, 2002. – 347 s. : il. – (Biblioteka „Aletheia”)
  7. NIEZWYKŁE dzieje mózgu Einsteina / Carolyn Abraham. – Warszawa : Muza, 2006. – 484 s.
Bibliogr. s. 454-480.
  8. PSYCHOWZROCZNOŚĆ : przekształć własny umysł zgodnie z regułami nowej wiedzy o empatii / Daniel J. Siegel. – Poznań : Harbor Point Media Rodzina, 2011. – 415 s.
  9. STRUKTURA człowieka. Cz. 1, Mózg i dusza w ujęciu nauki. Cz. 2, Dusza i mózg w ujęciu filozofii / Stanisław Wroński. – Kraków : [„EJB”], 2001-2003. – 2 t. – (174 s.; 174 s.) : il.
  10. SUMIENIE i mózg : o wewnętrznym regulatorze zachowań moralnych / Ryszard Stach. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2012. – 168 s. : il.
Bibliogr. s. 161-168.
  11. UMYŚL ponad materią : wiara przenosi góry / Dieter Broers. – Białystok : Studio Astropsychologii, 2012. – 201 s. : il.
Bibliogr. s. 183-200.
  12. UMYŚL przewidujący przyszłość : o tym, jak postrzegamy to, co się zdarzy, o holograficznym wszechświecie i zbliżającej się rewolucji w nauce / David Loye. – Katowice : Wydawnictwo Kos, 2010. – 381 s. : il.
  13. WSZYSCY mamy dwa umysły / Federic [!] Schiffer. – Warszawa : Wydaw. Jacek Santorski & Co., 2003. – 285 s. : il.
  14. ZDUMIEWAJĄCA hipoteza czyli Nauka w poszukiwaniu duszy / Francis Crick. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 1997. – 439 s. : il. – (Na Ścieżkach Nauki)
Bibliogr. s. 379-412.
  15. PROJEKT życie / David Brooks. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2012. – 436 s.
- b. Artykuły
1. BÓG mieszka w mózgu / Bożena Kastory // *Newsweek Polska*. – 2007, nr 47, s. 80-83
  2. CZĘŚCI mózgu, które wierzą w Boga / Jarosław Grzędowicz // *Gazeta Polska*. – 2009, nr 11, s. 18
  3. JESTEM agnostykiem / Jerzy Vetulani; rozm. przepr. Adam Adamczyk, Tomasz Zarębski // *Czas Kultury*. – 2011, [nr] 5, s. 64-73
  4. MÓZG i dusza z punktu widzenia neurochirurga / Charles Probst; oprac. Jerzy Jurkiewicz // *Zeszyt Społeczne KIK*. – 2005, nr 13, s. 13-26

5. MÓZG i wiara : tekst, który nie ja powinienem napisać / Zbigniew Mikołajko // *Czas Kultury*. – 2011, [nr] 5, s. 22-29
6. PÓŁKULE w nieważkości : syndrom Jezusa / Wolf Singer; rozm. przepr. Ulrich Schnabel // *Forum*. – 2008, nr 52/53, s. 42-43
7. RÓŻNE kultury, inne mózgi / Agnieszka Szymczak // *Dziennik* (Wyd. 2). – 2008, nr 14, s. 21
8. TALENT do religii / Jolanta Chyłkiewicz // *Newsweek Polska*. – 2009, nr 18, s. 66-69
9. WE WŁADZY uczuć : podróż do wnętrza mózgu / Michel de Pracontal // *Forum*. – 2009, nr 16, s. 34-37
10. ZEW dekalogu / Monika Florek-Moskal // *Wprost*. – 2007, nr 50, s. 75-76

V. Mózg a płeć

a. Pozycje zwarte

1. PŁEĆ i poznanie / Doreen Kimura. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2006. – 222 s. : il. – (Biblioteka Myśli Współczesnej. Plus Minus Nieskończoność)
2. PŁEĆ mózgu : o prawdziwej różnicy między mężczyzną a kobietą / Anne Moir, David Jessel. – Wyd. 2 dodr. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 2002. – 296 s. : il. – (Biblioteka Myśli Współczesnej)
Bibliogr.
3. RÓŻOWY mózg, niebieski mózg : jak niewielkie różnice w mózgach dziewczynek i chłopców mogą stać się przepastne i co z tym zrobić / Li-se Eliot. – Poznań : Harbor Point Media Rodzina, 2011. – 486 s. : il.
Bibliogr. s. 419-467.
4. SEKS zaczyna się w mózgu : 12 lekcji, które udoskonalą twoje życie miłosne / Daniel G. Amen. – Konstancin-Jeziorna : Wydawnictwo Medium, 2010. – 349 s. – (Cały Ten Mózg)
5. SEX pisany miłością / Beata Wróbel. – [B.m.] : Beata Wróbel, 2004. – 105 s.
Bibliogr. s. 104.
6. ZNACZENIE miłości : jak uczucia wpływają na rozwój mózgu / Sue Gerhardt. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2010. – 190 s.
Bibliogr. s. 169-186.

b. Artykuły

1. ALCHEMIA miłości / Paweł Walewski // *Polityka*. – 2013, nr 7, s. 64-65

2. DWIE płcie, dwa mózgi / Larry Cahill // *Świat Nauki*. – 2005, nr 6, s. 24-31
Różnice w budowie i aktywności mózgu kobiety i mężczyzny.
3. FENOMEN pierwszego wrażenia : kapitał erotyczny // *Forum*. – 2011, nr 40, s. 58-61
4. MÓZG matki / Craig Howard Kinsley, Kelly G. Lambert // *Świat Nauki*. – 2006, nr 3, s. 40-47
5. NIECH żyje mała różnica! / Bogdan Wojciszke; rozm. przepr. Jolanta Chyłkiewicz // *Newsweek Polska*. – 2006, nr 33, s. 60
6. PŁĘĆ bez cenzury / Jolanta Chyłkiewicz // *Newsweek Polska*. – 2006, nr 24, s. 62-66
7. PŁĘĆ szarych komórek / Olga Woźniak // *Newsweek Polska*. – 2012, nr 47, s. 102-105
8. RÓŻNE płcie, te same mózgi / Lise Eliot; rozm. przepr. Aleksandra Postoła. – Korespondencja z Nowego Jorku // *Wprost*. – 2010, nr 21, s. 74-75
9. RÓŻNORÓWNI / Agata Muszyńska // *Polityka*. – 2008, nr 31, s. 7-10
10. SEKSMISJA / Bożena Kastory // *Newsweek Polska*. – 2007, nr 25, s. 70-74
11. SPRYTNE kochanki, mądre matki, pomocne babki / Wojciech Mikołuszko // *Przekrój*. – 2009, nr 9, s. 51-52
12. TO MÓZG, nie hormony / Katarzyna Burda // *Newsweek Polska*. – 2010, nr 19, s. 70-73

VI. Mózg a kryterium śmierci

1. CZŁOWIEK umiera tylko raz / Agnieszka Żurek // *wSieci*. – 2013, nr 35, s. 108-109
2. KIEDY umiera człowiek? : śmierć mózgowa: prawda czy fikcja? / Jacek Norkowski // *Zesz. Karmelitańskie*. – 2006, nr 2, s. 24-33
3. OSTATNI rozbłysk mózgu / Marek Karolkiewicz // *Przeгляд*. – 2009, nr 42, s. 54-55
4. PRAWDOPODOBNIEMIE jesteśmy nieśmiertelni / Eben Alexander; rozm. przepr. Alex Tsakiris // *Przekrój*. – 2012, nr 51/52, s. 65-67
5. SZEŚĆ pytań o Terri / Sławomir Zagórski // *Gaz. Wybor (WAW)*. – 2005, nr 76, s. 18-19
6. ŚMIERĆ mózgowa : jako użyteczna fikcja, czyli czy wolno zabijać dawców organów, by ratować biorców? / Jacek Norkowski // *Fronda*. – 2005, nr 36, s. 32-63
7. ŚMIERĆ mózgowa : ozdrowienie czy odwrót od doktryny? / Alan Shewmon // *Fronda*. – 2005, nr 36, s. 64-115

8. TRANSPLANTACJA narządów : śmierć mózgową i równia pochyła z perspektywy neurochirurga / Richard G. Nilges // *F r o n d a* . – 2005, nr 36, s. 116-133
9. ŻYCIE w śpiączce / Zbigniew Wojtasiński // *U w a ż a m R z e* . – 2012, nr 50, s. 84-87

VII. Choroby mózgu

a. Pozycje zwarte

1. CUDOWNE krosna umysłu / Bożydar L.J. Kaczmarek. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012. – 161 s. : il. Bibliogr. s. 153-161.
2. PROBLEMY współczesnego człowieka : zagadnienia wybrane / red. Barbara Błaszczyk, Monika Szpringer; [aut. Barbara Błaszczyk i in.]. – Kielce : Agencja Reklamowo-Wydawnicza „Tomgraf”, 2009. – 205 s. : il. Bibliogr. przy pracach.
3. ROZSTROJONE umysły : historie chorych i dzieje chorób / Douwe Draaisma. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2009. – 332 s. : il. – (Biblioteka Myśli Współczesnej)

b. Artykuły

1. AWARIA w obwodach / Thomas R. Insel // *Ś w i a t N a u k i* . – 2010, nr 5, s. 40-47
2. BIAŁA eminenca / R. Douglas Fields // *Ś w i a t N a u k i* . – 2008, nr 4, s. 28-35
Funkcje istoty białej w pracy mózgu.
3. CZY mózg można naprawić? / Stanisław Głazewski // *W s z e c h ś w i a t* . – 2009, t. 110, z. 1/3, s. 13-15
4. DZIEWIĘĆ miesięcy snu / Beata Dżon // *Pr z e g l ą d* . – 2008, nr 34, s. 19-21
5. GENY, środowisko a choroby mózgu / Marta Dziedzicka-Wasylewska // *W s z e c h ś w i a t* . – 2009, t. 110, z. 1/3, s. 19-27
6. MÓZG rozbrojony / Urszula Dąbrowska // *Pr z e k r ó j* . – 2010, nr 47, s. 38-39
7. OCALONE neurony / Paweł Walewski // *P o l i t y k a* . – 2011, nr 6, s. 52-54
8. ODKRYWANIE tajemnic ludzkiego mózgu / Anna Wojnar // *A l m a M a t e r* . – 2008, nr 103, s. 18-20
X Tydzień Mózgu w Krakowie.
9. POLAK potrafi, Amerykanin zarobi / Mariusz Bober // *N a s z D z i e n n i k* (Wyd. 3). – 2012, nr 169, s. 24-25

10. W POGONI za pamięcią / Ewa Zarzycka // Tyg. Solid. – 2011, nr 149, s. 30
11. WIDZĄCY niewidzący / Beatrice de Gelder // Świat Nauki. – 2010, nr 6, s. 51-55
12. WSZYSTKIE barwy iluzji / John S. Werner, Baingio Pinna, Lothar Spillmann // Świat Nauki. – 2008, wyd. spec. nr 1, s. 82-88
Widzenie koloru.
13. ZABIJANIE raka / Bożena Kastory // Newsweek Polska. – 2009, nr 6, s. 66-67
14. ŻYCIE po wegetacji : można już wybudzić pogrążonych w śpiączce / Zbigniew Wojtasiński // Wprost. – 2007, nr 37, s. 56-58, 60, 62

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Joanna Chmielewska
(1932–2013)

Joanna Chmielewska (właśc. Irena Kuhn) – ur. 2.04.1932 r. – zm. 7.10.2013 r. – pisarka, autorka kryminałów i utworów dla młodzieży. Ukończyła architekturę na Politechnice Warszawskiej. Po studiach pracowała w warszawskich biurach projektowych. Debiutowała jako prozaik na łamach czasopisma „Kultura i Życie” (1958). W 1964 roku wydała swoją pierwszą powieść „Klin”. Trzy lata później zrezygnowała z uprawiania wyuczonego zawodu i poświęciła się twórczości literackiej.

Była autorką powieści kryminalnych osadzonych we współczesności. W zabawny sposób potrafiła wykorzystywać schematy gatunkowe literatury sensacyjnej. Stworzyła niepowtarzalny styl utworów, dzięki czemu przyłgnęło do niej określenie „królowej polskiego kryminału”. Napisała około 60 powieści, które osiągnęły niespotykany nakład: w Polsce około 6 milionów, a w Rosji – 8 milionów egzemplarzy. W skład jej twórczości wchodzi także poradniki i słuchowiska. Niektóre dzieła stały się podstawą do adaptacji filmowych czy spektakli telewizyjnych.

Napisała m.in.: „Wszyscy jesteście podejrzani” (1966), „Krokodyl z kraju Karoliny” (1969), „Lesio” (1973), „Romans wszech czasów” (1975), „Upiorny le-

gat” (1979), „Studnie przodków” (1979), „Zbrodnia w efekcie” (2013); dla młodzieży: „Zwyczajne życie” (1974), „Skarby” (1988).

a. Pozycje zwarte

1. CHMIELEWSKA dla zaawansowanych : psychobiografia gadana / Tadeusz Lewandowski. – Warszawa : Kobra Media, 2005. – 377 s.
2. DRUGA młodość / Joanna Chmielewska. – Warszawa : Kobra Media, 2006. – 276 s. : il. – (Autobiografia / Joanna Chmielewska ; t. 3)
Bibliogr. twórczości J. Chmielewskiej s. [277-278].
3. DZIECIŃSTWO / Joanna Chmielewska. – Warszawa : Kobra Media, 2006. – 276 s. : il. – (Autobiografia / Joanna Chmielewska ; t. 1)
Bibliogr. twórczości J. Chmielewskiej s. [277-278].
4. JAK wytrzymać z Joanną Chmielewską : opowieść, nie da się ukryć, humorystyczna... / Marta Węgiel ; z osobistymi koment. Joanny Chmielewskiej ; rys. Iwona Siwek-Front. – Kraków : Agencja Wydawnicza Jolanta Jawornicka, [2003]. – 143 s. : fot., rys.
5. JOANNA Chmielewska / [wstęp] Tadeusz Lewandowski ; [Übers. Alicja Rosenau]. – Kraków : Villa Decius. Arbeitsgruppe Literatur Polska 2000, 2000. – 23 s. : il.
Bibliogr.
Zawiera także fragm. powieści Joanny Chmielewskiej.
6. PIERWSZA młodość / Joanna Chmielewska. – Warszawa : Kobra Media, 2006. – 295 s. : il. – (Autobiografia / Joanna Chmielewska ; t. 2)
Bibliogr. twórczości J. Chmielewskiej s. [297-300].
7. STARE próchno / Joanna Chmielewska. – Warszawa : Kobra Media, 2006. – 262 s. : il. – (Autobiografia / Joanna Chmielewska ; t. 6)
Bibliogr. twórczości J. Chmielewskiej s. [265-268].
8. TRZECIA młodość / Joanna Chmielewska. – Warszawa : Kobra Media, 2006. – 300 s. : il. – (Autobiografia / Joanna Chmielewska ; t. 4)
Bibliogr. twórczości J. Chmielewskiej s. [301-302].
9. WIECZNA młodość : (aneks do wszystkich pozostałych) / Joanna Chmielewska. – Warszawa : „Vers”, 1994. – 235 s. : il. – (Autobiografia / Joanna Chmielewska)
10. WTÓRNA młodość / Joanna Chmielewska. – Warszawa : Kobra Media, 2006. – 254 s. : il. – (Autobiografia / Joanna Chmielewska ; t. 5)
Bibliogr. twórczości J. Chmielewskiej s. [255-258].
11. ŻYCIE (nie) całkiem spokojne / Joanna Chmielewska. – Warszawa : Wydawnictwo Klin, 2013. – 361 s. : il.
Bibliogr. twórczości J. Chmielewskiej s. [363-367].

b. Artykuły

1. GŁUPOTA – okoliczność łagodząca / Joanna Chmielewska ; rozm. przepr. Aleksandra Nowakowska // *Przeгляд*. – 2012, nr 26, s. 38-39
2. JOANNA Chmielewska Superstar / Mariusz Cieślak // *Do Rzeczy*. – 2013, nr 38, s. 32-33
3. JOANNA Chmielewska (1932-2013) / Wojciech Orliński // *Gaz. Wybor.* – 2013, nr 235, s. 15
4. MOC damskiej torebki / Leszek Bugajski // *Newsweek Polska*. – 2007, nr 27, s. 98-99
5. O JOANNIE Chmielewskiej i jej życiu pełnym namiętności / Sylwia Arlak // *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2013, nr 81, dod. Kocham czytać, s. 3
6. WYCHOWANI na Chmielewskiej / Małgorzata Kąkiel // *Przeгляд*. – 2013, nr 43, s. 42-43

Edmund Niziurski
(1925–2013)

Edmund Niziurski – ur. 10.07.1925 – zm. 9.10.2013 r. – powieściopisarz, autor utworów dla młodzieży, scenarzysta. Urodził się w Kielcach w rodzinie urzędnika państwowego. Naukę w tamtejszym gimnazjum przerwała wojna. Wraz z rodziną został ewakuowany (1939) na Węgry. Po powrocie do kraju (1940) pracował w Hucie Ludwików, później w gospodarstwie rolnym w Jeleńcu. Maturę zdał w Ostrowcu (1943) w ramach konspiracyjnego nauczania. W tym samym roku rozpoczął studia prawnicze na tajnych kompletach. Naukę kontynuował po zakończeniu wojny. Ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim (1947). W Krakowie na Wyższej Szkole Nauk Społecznych studiował również dziennikarstwo (1946-1947) oraz socjologię na UJ (1947).

Wiersze publikował już w akowskim „Biuletynie Informacyjnym”. Po wojnie jego teksty ukazywały się w czasopiśmie „Wieś”; w pismach dla młodzieży: „Płomyku” i „Świecie Młodych”. Był także autorem słuchowisk emitowanych w Polskim Radiu. Pierwszą powieść, socrealistyczną, „Gorące dni” wydał w 1951 roku. Uznanie i popularność przyniosła mu „Księża urwisów” (1954). W utworach dla młodzieży stworzył świat niefrasobliwych małych, z humorem opisywał szkolne realia i doświadczenia licealistów w czasach „szarego” PRL-u. Żywo i barwnie przedstawione postacie i sytuacje, skłaniały też do re-

fleksji. W późniejszych dziełach posługiwał się także realizmem magicznym czy groteską.

Powszechne uznanie znalazło wyraz w licznych nagrodach, przekładach na wiele języków (m.in. chiński), a dwie jego książki „Księga urwisów” i „Sposób na Alcybiadesa” zostały wpisane na Listę Honorową IBBY. Niektóre publikacje zostały przeniesione na ekran filmowy czy telewizyjny.

Napisał m.in.: „Śmierć Lawrence'a” (1956), „Wyraj” (1964), „Salon wytrzeźwień” (1964), „Eminencje i bałabancje” (1975), „Nikodem, czyli Tajemnica gabinetu” (1963), „Opowiadania” (1973) – dla dorosłych; „Księga urwisów” (1954), „Niewiarygodne przygody Marka Piegusa” (1959), „Sposób na Alcybiadesa” (1964), „Siódme wtajemniczenie” (1970), „Awantury kosmiczne” (1978), „Przygody Bąbla i Syfona” (1993) – dla młodzieży.

a. Pozycje zwarte

1. EDMUND Niziurski : materiały z sesji w 70 rocznicę urodzin / [red. nauk. Jan Paclawski, Marek Kątny] ; Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego, Kieleckie Towarzystwo Naukowe. – Kielce ; WSP : KTN, 1996. – 154 s.

Bibliogr. podm. i przedm. E. Niziurskiego s. 146-154.

2. O TWÓRCZOŚCI Edmunda Niziurskiego / pod red. Marka Kątnego i Jana Paclawskiego. – Kielce : Kieleckie Towarzystwo Naukowe, 2005. – 222 s. ; 21 cm.

Bibliogr. podm.-przedm. E. Niziurskiego s. 179-218. Indeks.

3. SPOSÓB na Alcybiadesa Edmunda Niziurskiego / Marek Kątny. – (Wyd. 2 zm.). – Kielce : „Gens”, 2001. – 38 s. : il. – (Biblioteka Analiz Szkolnych ; 1)

M.in. sylwetka Edmunda Niziurskiego.

b. Artykuły

1. EDMUND Niziurski jest nieśmiertelny : nie żyje człowiek, który wymyślił Marka Piegusa / Krzysztof Varga // *G a z . W y b o r .* – 2013, nr 238, s. 24-25
2. KSIĘGI urwisów : pokolenie Niziurskiego / Cezary Polak // *T y g . P o w s z .* – 2013, nr 42, s. 14-15
Zawiera ponadto niepublikowany wywiad z pisarzem.
3. NIE TYLKO dla chłopców, czyli Niziurski raz jeszcze / Agnieszka Adamowicz-Pośpiech. // *G u l i w e r .* – 2007, nr 3, s. 39-41
4. „NIZIURA” i jego urwisy / Krzysztof Lubczyński // *G ł o s N a u c z .* – 2013, nr 45, s. 14

5. NIZIURSKI / Piotr Łopuszański // Tyg. Solid. – 2013, nr 46, s. 32-33
6. NIZIURSKI: spełniłem swoją misję / Cezary Polak // Dziennik (Wyd. 2). – 2008, nr 209, dod. Magazyn Dziennika, s. 13
7. VIVACUBAROJA : bohater naszych czasów / Michał Olszewski // Tyg. Powsz. – 2007, nr 35, s. 12

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Małgorzata Derwich

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

OJCZYŻNA – POLSZCZYŻNA

CZYLI TEATR POLSKI

Scenariusz lekcji bibliotecznej

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego, obchodzony 21 lutego, został ustanowiony przez UNESCO w 1999 roku, by upamiętnić wydarzenia w Bangladeszu. Właśnie 21 lutego, w 1952 roku, pięciu studentów uniwersytetu w Dhace zginęło podczas demonstracji, w której domagano się nadania językowi bengalskiemu statusu języka urzędowego. Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego ma pomóc w ochronie różnorodności językowej jako dziedzictwa kulturowego. Według UNESCO niemal połowa z 6000 języków świata jest zagrożona zanikiem w ciągu 2-3 pokoleń.

Języki ojczyste to silny instrument ochrony dziedzictwa, zarówno materialnego, jak i niematerialnego. Wszelkie działania podejmowane dla promocji i upowszechniania języków służą ochronie różnorodności językowej i edukacji w tej dziedzinie, ale także budowaniu świadomości bogactwa różnorodności kulturowej świata oraz potrzeby solidarności opartej na zrozumieniu, tolerancji i dialogu.

W poprzednich latach Międzynarodowy Dzień Języka odbywał się między innymi pod hasłami: „Książki dla edukacji w języku ojczystym”, „Ojczysty – dodaj do ulubionych” oraz „Język polski jest ą-ę” (czyli propagowanie znaków diakrytycznych w dobie komputerów, smartfonów i innych komunikatorów). Rok 2014 został ogłoszony „Rokiem czytelnika”. Organizacje zrzeszające bibliotekarzy, księgarzy, wydawców i drukarzy chcą w ten sposób uczcić 650 lat działań na rzecz książki.

W „Poradniku” proponujemy propagowanie poprawnej polszczyzny, z pomocą najlepszych literackich wzorców (Słowacki, Wyspiański – w 2014 obchodzimy 165. rocznicę śmierci pierwszego oraz 145. rocznicę urodzin drugiego; ale też Gombrowicz, Mrozek i inni), poprzez zabawę w teatr. Dlatego poszczególne części scenariusza zostały podzielone – jak w sztuce teatralnej – na akty oraz uzupełnione są didaskaliami. Scenariusz lekcji odwołuje się też do

(znanej głównemu adresatowi) gwary uczniowskiej, by przybliżyć złożone zagadnienia w możliwie przystępny sposób.

Cele:

- uczczenie Międzynarodowego Dnia Języka Polskiego,
- propagowanie poprawnej polszczyzny,
- edukacja teatralna,
- upowszechnianie wiedzy polonistycznej przez zabawę w teatr.

Adresaci: młodzież ostatnich klas gimnazjum/licealiści

Materiały metodyczne:

- ławki, krzesła, tablica w klasie – stanowią elementy dekoracji,
- warto przygotować chociaż proste kostiumy: płaszcze wieszczów z ciemnego materiału, kołnierz a la Słowacki (np. z brystolu), zwiewną szatę Muzy...,
- ważne będą także rekwizyty – np. książki, które mogą służyć jako „ściągł” przy cytowaniu,
- sprzęt audio-wizualny.

Osoby:

Akt I: Nauczycielka (języka polskiego), Młodzież, Kowalski, Prymuska, Antyprymus, Tłumacz symultaniczny

Akt II: oprócz ww. także Muza, Uczeń I (Słowacki), Uczeń II (Mickiewicz), Uczeń III (z Wyspiańskiego), postaci z „Ferdynurka” Gombrowicza i „Śmierci porucznika” Mrożka

Objaśnienia:

* *czarna kursywa* – dialogi, cytaty

* kolor niebieski – normalne litery – didaskalia

* objaśnienia (słów, wyrażeń), kwestie Tłumacza symultanicznego

* (materiał ewentualnie do usunięcia)

AKT I

Klasa w szkole. Wchodzi Nauczycielka, ale zajęci sobą, rozgadani uczniowie zdają się jej w ogóle nie zauważać.

Nauczycielka: – *Ciszaaaa! No, już – skupcie się! Mogę zaczynać lekcję??!....*
Moi drodzy! Może wiecie, jaki dzień mamy 21 lutego?

Młodzież: ???

Kowalski: – *Piątek!*

Nauczycielka: – *Błyskotliwe, Kowalski, ale nie o to chodziło. Powiem inaczej: Co świętujemy 21 lutego?*

Młodzież (jeden przez drugiego): – *Pierwszy dzień wiosny? Wagary? Głupi – to luty! Walentynki?*

Nauczycielka: – *No, może dajmy sobie spokój z pytaniem. Ułatwię wam zadanie: 21 lutego obchodzimy Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego, a więc w naszym przypadku – języka polskiego, inaczej polszczyzny. Połączmy to święto z Międzynarodowym Dniem Poezji (przypada 21 marca) oraz Międzynarodowym Dniem Teatru (27 marca). A dla was zadanie: proszę o propozycje jak chcecie uczcić te święta?*

Młodzież (znów jeden przez drugiego): – *Dniem wolnym? Wagarami? Śmigusem-dyngusem?...*

Kowalski: – *...chyba nie akademią ku czci?*

Nauczycielka: – *Również jestem za tym, by nie urządzać „akademii ku czci”, ale jakieś obchody muszą być!*

Kowalski: – *To ja proponuję... obejść te dni!*

Nauczycielka: – *Obchody, a więc zamiast „obchodzić” można je „obejść”, czyli pominąć. Ponownie – błyskotliwe, Kowalski! Rozumiem, że masz już pomysł na święto polszczyzny?*

Prymuska: – *To ma być święto języka polskiego, z wykorzystaniem polskiej poezji i polskiego dramatu, tak?*

Nauczycielka: – *Zgadza się! Waszym zadaniem jest pokazanie, że „Polacy nie gęsi...”*

Młodzież: – *...tylko kaczy... język mają! Ha! Ha!*

Prymuska (mówi z emfazą): – *„A niechaj narodowie wždy postronni znają,/ Iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają!” Mikołaj Rej, „Do tego, co czytał”.*

Nauczycielka: – *Bardzo dobrze, Kasiu! A wam, widzę, humor dopisuje! To może zrobimy sprawdzian z cytatów?*

Kowalski: – *Pani psor na żartach się nie zna? Przecież wszyscy wiemy, że „Słowacki wielkim poetą był”! (W. Gombrowicz, Ferdynurke) (naśladuje koleżankę): „Chodzi mi o to, aby język giętki/ powiedział wszystko, co pomyśli głowa”...*

Prymuska (nie chce być gorsza, wchodzi w słowo): – *„Beniowski”, Pieśń VI „Strofa być winna taktem, nie wędzidłem”...*

Nauczycielka: – *„I gdyby stary ów Jan Czarnoleski/ Z mogiły powstał, toby ją rozumiał”... Jak myślicie, czy Jan Czarnoleski, czyli Jan Kochanowski, rozumiałby was?*

Kowalski: – *Znaczy: czy by kumał czaczę czyli zczaił bazę¹?*

Anty-prymus (jakby obudzony z letargu, włącza się w dyskusję): – *Mam error²... O co kaman?³ WTF⁴ Laski się lansują⁵! Chyba się zresetuje⁶...*

Nauczycielka: – *Świetny przykład! Myślicie, że Kochanowski zrozumiałby waszego kolegę?*

Prymuska: – *Na pewno nie! Ja go też nie rozumiem!*

Tłumacz symultaniczny: – *Mam error – mam trudności ze zrozumieniem;*

O co kaman? – o co chodzi?;

WTF – ekspresywne zdziwienie, skrót od What the fuck?;

Laski się lansują – popisują się;

Chyba się zresetuje – chyba się przestawię, ukryję, pójdę spać...

Nauczycielka: – *Wasz kolega dał popis gwary uczniowskiej, z zapożyczeniami między innymi z języka angielskiego: error, reset... To słownictwo, które przyszło do nas z nowymi technologiami. Słyszałam kiedyś, jak dzieci na podwórku groziły sobie nawzajem: – Uważaj, bo cię zdelektuję! To kolejny przykład... Ale ciągle nie usłyszałam waszego pomysłu na Dzień Języka Ojczystego...*

Kowalski: – *A może otworzylibyśmy „Pralnię języka polskiego”?*

Nauczycielka: – *Nooo, jest to jakiś pomysł... Ale gdybyśmy oczyścili nasz język z wszystkich obcych naleciałości, to niewiele z niego by pozostało. Jak myślicie, czy: „kościół”, „krzyż”, „msza” to są czysto polskie słowa?*

Anty-prymus: – *Sie wie – ulubione słowa moherowych beretów!*

Kowalski: – *CKM⁷...*

Tłumacz symultaniczny: – *CKM – ciężko kapująca mózgownica.*

Nauczycielka: – *Prawda jest taka, że słowa te przyszły do nas wraz z chrześcijaństwem. Zapożyczyliśmy je z łaciny, ale za pośrednictwem języka czeskiego.*

Anty-prymus: – *No, nie – czeski jestem⁸...*

Tłumacz symultaniczny: – *Czeski jestem – nic nie umiem, nie rozumiem...*

Nauczycielka: – *Kowalski, może znowu zabyłniesz: jakie pochodzenie mają słowa: rynek, ratusz, plac, szlachta, herb, berto?*

Kowalski: – *Możeee... z niemieckiego, nicht wahr?*

---

¹ kumać czaczę, zczaić bazę – wiedzieć, o co chodzi

² mam error – g.u.: mam trudności ze zrozumieniem

³ o co kaman? – o co chodzi?

⁴ WTF – (ekspresywne zdziwienie, skrót od What the fuck?)

⁵ lansować się – popisować się

⁶ resetować – z ang. przestawić, nastawić, ukryć – g.u. – spać na lekcji

⁷ CKM – ciężko kapująca mózgownica

⁸ czeski jestem – nic nie umiem...

Nauczycielka: – Świetnie!

Prymuska: – A słowa „pomidor”, „szparagi”, „sałata” pochodzą z włoskiego i przywozła je do Polski królowa Bona, razem z... włoszczyzną!

Nauczycielka: – Tak, również z „włoszczyzną językową”. Brawo! To dodajmy jeszcze: dywan, haracz, ogier?

Anty-prymus (do Prymuski, która patrzy na niego): – No, czego się lampisz⁹

Tłumacz symultaniczny: – Czego się lampisz? – czego się gapisz?

Nauczycielka: – Te słowa przysły do nas ze Wschodu, od Turków, Tatarów, nieraz przez Ruś. Natomiast słowa: giermek, dobosz czy orszak mają węgierskie pochodzenie.

Kowalski: – Pani psor, mam pomysł – to może otworzymy „Lombard” z pożyczkami językowymi!

Nauczycielka: – Ha, niezłe! Tylko co damy w zastaw?

Kowalski (z przymrużeniem oka): – Nasze chłonne umysły, pochtaniające wiedzę?

Nauczycielka: – Ha, ha, ha! Nie wiem, czy – nawet w średniowieczu – jakkolwiek żydowski lichwiarz z Lombardii dałby się na to nabrać...

Anty-prymus (do Kowalskiego): – Żeby dostać hajs¹⁰ trza mieć lepszą nawijkę¹¹, tej...

Tłumacz symultaniczny: – hajs – pieniądze, nawijka – gadka, mowa

Nauczycielka: – A skoro mówimy o naszej kochanej ojczyźnie-polszczyźnie: czy wiecie, że w okresie międzywojennym, po ponad 120. latach zaborów, w trosce o czystość języka polskiego próbowano zastąpić „lombard” oficjalnym określeniem „zakład zastawniczy”?

Kowalski: – No, nie można popadać w paranoję!

Nauczycielka: – Zgadza się! Ale przyznacie, że anglicyzmy rozpanoszyły się w języku polskim...

Kowalski: – Dokładnie!

Nauczycielka: – Świadomie czy nie, ale właśnie zastosowałeś niepoprawną kalkę językową angielskiego „exactly”. Użyłeś tego słowa w znaczeniu „no właśnie!” „oczywiście!”, „pewnie, że tak!”, czyli wykrzyknika wyrażającego zgodę; przypuszczam, że nie chodziło tobie o precyzję działania bądź wykonania – a takie właśnie jest znaczenie angielskiego „exact”, „exactly”.

Kowalski: – W zasadzie tak.... Jednak słowo po angielsku jest krótsze, a wyraża więcej. Na przykład jedno „weekend” zastępuje dwa polskie: „koniec tygodnia”, a w dodatku wyraża jeszcze czas odpoczynku.

---

⁹ lampić – gapić się

¹⁰ hajs – pieniądze

¹¹ nawijka, nawijać – mowa, gadka; mówić

Nauczycielka: – *To prawda. Jeśli jednak nie jest krótsze, warto pozostać przy polskim odpowiedniku. Języki francuski czy hiszpański skutecznie opierają się napływowi anglicyzmów...*

Prymuska: – *Francuzi nie przejęli nawet słowa „computer” – „komputer”; obstają przy swoim „ordinateur”!*

Nauczycielka: – *No właśnie! Pierwsza laureatka tytułu Mistrz Mowy Polskiej, znana wam zapewne z „Wigilii Polskich”, pani Barbara Wachowicz, zacytowała bardzo zabawny zestaw anglojęzycznych słów. Powiedziała: „Nie jestem za tym, żeby język był skamieliną, ale zawsze będę przeciwko »newsom, w których dealer z chiefem marketingu wybrani drogą rankingu i castingu przez fanów, dywagują o inpeachmentie w lobbingu«”. A od siebie dodała: „Mogę tylko za Sienkiewiczem powtórzyć: »Jeśli się kocham, to w języku polskim«. I jeszcze: »Jam nie mistrz, jam sługa Jego Królewskiej Mości Języka Polskiego«”. Czyje to słowa?*

Prymuska: – *Cypriana Kamila Norwida! Pani profesor, a może urządzimy quiz?*

Kowalski: – *Ooo, nasza purystka językowa dała się przyłapać! Nie łaska powiedzieć: test, konkurs, zgadywanek?*

Nauczycielka: – *Ha, ha! Zdaje się, że wciągnęliście się w tę grę! Ja mam dla was jeszcze inną propozycję: zabawmy się w teatr...*

AKT II

Uczniowie, pod nadzorem Nauczycielki, przygotowują scenę. Ławki i krzesła już nie są ustawione w rzędach, ale spełniają różne funkcje sceniczne, w zależności od rozwoju wypadków, czyli od zastosowanych cytatów. Jeśli z wieszczów romantycznych, to meble szkolne ustawia się tak, by pomogły w odegraniu scenki i odgadnięciu źródła cytatu.

Nauczycielka: – *No to róbmy teatr...*

Kowalski: – *Ale po co? Przecież „Świat podobny jest do amatorskiego teatru” – napisał Bolesław Prus w „Lalce”... Zatem – tu mamy teatr, tyle, że amatorski. – „więc nieprzyzwoicie jest pchać się w nim do ról pierwszych, a odrzucać podrzędne. Wreszcie, każda rola jest dobra, o ile grać ją z artyzmem i nie brać poważnie”.*

Nagle wśród współczesnych pojawia się „niedzisiejsza”, eteryczna zjawia (dziewczyna ubrana w zwiewne, jasne szaty)

Muza (nuci piosenkę Grzegorza Turnaua):

*Ta drabina to schody do nieba,
a ta miska nad schodami to księżyc.
Tamten miecz*

to zwyczajny pogrzebacz,
a z garnków są hełmy rycerzy.
Lecz kto w te czary nie uwierzy?
To jest teatr, to jest teatr.
To jest teatr
A teatr jest po to,
żeby wszystko było inne niż dotąd.
Żeby iść do domu w zamyśleniu
w zachwycie.
I już zawsze odtąd księżyc w misce widzieć...

Zjawa-Muza opuszcza towarzystwo

Prymuska (recytuje z emfazą):

Teatr mój widzę ogromny,
wielkie powietrzne przestrzenie,
ludzie je pełnią i cienie,
ja jestem grze ich przytomny.
(Wyspiański: *I ciągle widzę ich twarze*).

Muza wraca i mówi-nuci:

Muza (słowami Muzy z „Wyzwolenia” Wyspiańskiego):

By zacząć sztukę, stworzyć dzieło,
potrzeba męki, trudu, pasji,
ból, skarg, żalu, smętku, lęku...

Muza opuszcza scenę

Uczeń I (Słowacki) ubrany w pelerynę i koszulę z kołnierzem a la Słowacki:

Ktoś to powiedział, że gdyby się słowa
Mogły stać nagle indywiduami
Gdyby Ojczyzną był język i mowa
Posąg by mój stał, stworzony głoskami...

Znów pojawia się Muza; przemierza „scenę” ze słowami:

Muza: – Pan poeta, pan poeta...

Prymuska: – Wyspiański! „Wesele”!

Kowalski: – *I to nie byle jaki poeta – sam Juliusz Słowacki! A jak wiadomo – i co zostało już wspomniane: „Słowacki wielkim poetą był!”*

Fragment „Ferdydurke” Witolda Gombrowicza

(wchodzi młodzieniec ze starszym panem, ubrany w stroje z „innej epoki”, lata 30. XX w.; spierają się)

GAŁKIEWICZ: – *Ale ja nie mogę zrozumieć! Nie mogę zrozumieć, jak zachwyca, jeśli nie zachwyca.*

NAUCZYCIEL: – *Jak to nie zachwyca Gałkiewicza, jeśli tysiąc razy tłumaczyłem Gałkiewiczowi, że go zachwyca.*

GAŁKIEWICZ: – *A mnie nie zachwyca.*

NAUCZYCIEL: – *To prywatna sprawa Gałkiewicza. Jak widać, Gałkiewicz nie jest inteligentny. Innych zachwyca.*

GAŁKIEWICZ: – *Ale, słowo honoru, nikogo nie zachwyca. Jak może zachwycać, jeśli nikt nie czyta oprócz nas, którzy jesteśmy w wieku szkolnym, i to dlatego, że nas zmuszają siłą...*

NAUCZYCIEL: – *Ciszej na Boga! To dlatego, że niewielu jest ludzi kulturalnych i na wysokości...*

GAŁKIEWICZ: – *Kiedy kulturalni także nie. Nikt. Nikt. W ogóle nikt.*

NAUCZYCIEL: – *Gałkiewicz, ja mam żonę i dziecko! Niech Gałkiewicz przynajmniej nad dzieckiem się ulituje! Gałkiewicz, nie ulega kwestii, że wielka poezja powinna nas zachwycać, a przecież Słowacki był wielkim poetą... Może Słowacki nie wzrusza Gałkiewicza, ale nie powie mi chyba Gałkiewicz, że nie przewierca mu duszy na wskroś Mickiewicz, Byron, Puszkina, Shelley, Goethe...*

GAŁKIEWICZ: – *Nikogo nie przewierca. Nikogo to nic nie obchodzi, wszystkich nudzi. Nikt nie może przeczytać więcej niż dwie lub trzy strofy. O Boże! Nie mogę...*

NAUCZYCIEL: – *Gałkiewicz, to jest niedopuszczalne. Wielka poezja, będąc wielką i będąc poezją, nie może nie zachwycać nas, a więc zachwyca.....*

Muza (znów przemyka przez scenę ze słowami z „Wesela” Wyspiańskiego): –

– *Słowa, słowa, słowa, słowa...*

Fragment „Śmierci porucznika” Sławomira Mrożka, akt II; (Nauczyciel może zamienić się w Starca, ale można też wprowadzić nową osobę; Młodzież jest teraz Chórem Wykolejonej Młodzieży; Gałkiewicz może stać się – peleryna! – Poetą albo wchodzi Uczeń II – quasi Mickiewicz)

STARZEC (wskazuje na Ucznia II, w przebraniu Mickiewicza): – *Wszelki duch! Jaką potwora! Widzicie tego upiora?*

POETA-UCIEŃ II (ukazuje się jako swój własny duch, wyciąga rękę do młodzieży): – *Dzieci! Nie znacie mnie, dzieci?*

CHÓR WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY: – *Ktoś nam znany! [...]*

POETA UCIEŃ II (do młodzieży): – *Jam wasz klasyk, moje dzieci, przypomnijcie tylko sobie. Jak i dawniej, w waszej dobie, ledwo czytać gdy zaczniecie, już wam każą umieć w szkole moje książki, myśl z nich łuskać.*

CHÓR WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY: – *Przebóg! Co nas spotyka! Widzicie tego klasyka?*

POETA [Uczeń II](#): – Ach, zbyt ciężka ręka boska! Za to, że każde pacholę musi się dzisiaj wypluskać w idei moich odmęcie, okropne cierpię męczarnie, bo taki jest nieba rozkaz.

CHÓR WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY: – Nie znałeś litości, panie!

JEDEN Z MŁODZIEŃCÓW: – Nie lubisz literatury! A pomnisz, jak raz w jesieni miałem wypracowanie o tym, jakich odcieni użyłeś w opisach przyrody?

CHÓR WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY: – Nie znałeś litości, panie!

JEDNA Z DZIEWCZĄT: – Nie lubisz literatury! A pomnisz, gdym, prawie dzieckiem, musiała umieć na pamięć twe pieśni filareckie?

CHÓR WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY: – Nie znałeś litości, panie! (...)

(Muzyka jazzowa, na jej tle deklamacja CHÓRU WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY)

CHÓR WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY: – Uczniowie, hej uczennice! I my nie znajmy litości! Szarpajmy klasyka na sztuki, niechaj nagie sterczą kości! (puszczają się w tany i szarpią Poetę)

STARZEC: – Gdyś w takim jest nastroju, zostawże nas w spokoju, a kysz! A kysz!

CHÓR WYKOLEJONEJ MŁODZIEŻY: – **(tańcząc i szarpiąc)** Dalej, panowie i panie! Za mękę naszej nauki i my nie znajmy litości! Szarpajmy klasyka na sztuki, a kiedy klasyka nie stanie, szarpajmy jego sztuki, poema i wierszowanie, niechaj nagie świecą kości!

POETA [Uczeń II](#) (woła odchodząc hieratycznie) – On mnie wielbi! On mnie wielbi! (głos jego niknie przeciągle za sceną) [...].

Nauczycielka: – Brawoooo, kochani! O to chodziło. Zrobię wam teraz... antrakt (sprawdźcie to sobie w słowniku). Nawiązując do waszego przedstawienia, zacytuję... nie wieszca, nie klasyka teatru, ale słowa pisarki Manuli Gretkowskiej: „Kanon musi być, kanonem jest cywilizacja i dlatego warto czytać starożytnych, Dantego, Szekspira, a z polskiej literatury Mickiewicza – żeby wiedzieć, przeciwko czemu się buntować”... Zatem, moi buntownicy, żeby się buntować, trzeba najpierw poznać klasyków...

Kowalski: – „Tak upływa nam życie nasze. Synowie nasi zburzą, co my budujemy. Burzymy, co zbudowali ojcowie nasi”. To też „Wyzwolenie” Wyspiańskiego...

Pojawia się Muza i mówi zaczepnie do Kowalskiego.

Muza: – „A ktoś ty?”

Kowalski:

„Idę z daleka, nie wiem, z rajy czyli z piekła.

Błyskawic gradem

*Drży ziemia, z której pochodzę,
we krwi brodząc.*

Nazywam się Konradem”.

Muza: – „Czegóż to chcesz?” (...)

Kowalski-Konrad: – „Chcę działać”. (...)

Muza: – „Chcesz tworzyć?...”

Kowalski-Konrad: – „Tworzę”.

Muza: – „Teatr?!”

Kowalski-Konrad: – „Nowy”.

*„Strójcie mi, strójcie narodową scenę,
niechajże ujrzę, jak dusza wam płonie,
niechaj zobaczę dziś bogactwo całe
i ogień rzucę ten, co pali w łonie,
i waszą zwołam sławę!
Teatr, świątynia sztuki!*

Młodzież (razem):

*„Teatr narodu, sztuka, polska sztuka!
Chcemy go stroić, chcemy go malować,
chcemy w teatrze tym Polskę budować!”*

Muza-Panna Młoda (z „Wesela” Wyspiańskiego): – „A kaz tyz ta Polska, a kaz ta?” (...)

Uczeń III-Poeta (z „Wesela” Wyspiańskiego): – „(...) A jest jedna mała klatka –/ o, niech tak Jagusia przymknie/ rękę pod pierś”.

Muza-Panna Młoda: – „To zakładka/ gorseta, zeszyta troche przyciąśnie”.

Uczeń III-Poeta: – „--- A – tam puka?”

Muza-Panna Młoda:

*„I cóz za tako nauka?
Serce--?--?”*

Uczeń III-Poeta: – „A to Polska właśnie”.

Kowalski (mówi słowami Kazimierza Brodzińskiego):

*„Czcij swój język, Lachów rodzie. (...)
Znaj w języku obraz własny,
Obfity jako twe ziemie,
Jak twe serce – szczery, jasny”...*

Prymuska:

*„Toć w żadnej inszej mowie, w całym świecie,
Tej gorącości nie masz, tego ducha...
Czy matce – matko! Czyli bracie – bratu –
Po polsku rzeczesz, to aż ogień bucha, (...)”
Maria Konopnicka, „Pan Balcer w Brazylii”...*

Nauczycielka: – *Dziękuję, kochani! Sprawiliście mi prawdziwą... ucztę duchową – tak chyba powinnam nazwać waszą „wielką improwizację”...*

Kowalski: – *Nie ma to jak improwizacja dobrze przygotowana, jak mawiał klasyk... kabaretu (Zenon Łaskowik)...*

Nauczycielka: – *Naszą lekcję zakończę jednak bardziej na poważnie, cytatem Uchwały Senatu RP z 22 grudnia 2005 obwołującej rok 2006 Rokiem Języka Polskiego:*

„Polszczyzna łączyła w przeszłości i łączy do dziś wszystkich Polaków, bez względu na wiek, poglądy polityczne i wszelkie inne różnice czy odrębności.

Nie ma innego dobra tak powszechnego i tak ważnego dla wszystkich, jak język ojczysty.

Po polsku rozmawiamy, przekazujemy swoje uczucia, uczymy mówić nasze dzieci, wyznajemy wiarę, piszemy wiersze.

Możemy mieć różne poglądy, zajmować różne stanowiska w wielu kwestiach, możemy się spierać, dyskutować, ale zawsze będziemy to robić po polsku i nie jest obojętne czy będzie to język różnorodny i bogaty, piękny i poprawny, etyczny i estetyczny, czy też ubogi i prymitywny, pełen sloganów i nieporadnych sformułowań, niepotrzebnych zapożyczeń i wulgaryzmów.

Język jest podstawowym składnikiem tożsamości Polaków i dobrem kultury narodowej.”

Koniec

Słowniczek:

didaskalia – (gr. didaskalia – instruowanie) dodatkowe informacje, objaśnienia, wskazówki autora dla wystawiających dramat, dotyczące szczegółów wystawienia sztuki teatralnej. Są one pisane obok głównego tekstu, zwykle innym krojem (czasami również kolorem) czcionki.

akt – jedna z konstrukcyjnych części sztuki teatralnej lub opery, stanowiąca całość kompozycyjną. Podział na akty obowiązuje od XVI w. Poszczególным gatunkom dramatu była tradycyjnie przypisana określona liczba aktów, np. w tragedii obowiązywało pięć, w komedii trzy, farsa miała najczęściej jeden. We współczesnym teatrze znaczenie podziału na akty zmalało, spektakl dzieli się niekiedy na dwie części.

antrakt – (fr. entracte) 1) przerwa pomiędzy aktami sztuki teatralnej, częściami koncertu. 2) utwór muzyczny grany w przerwie sztuki teatralnej, widowiska itp.

dekoracja – (fr. décoration od łacińskiego „decoratio” „decorare” – zdobić) wystrój sceny teatralnej, operowej itp.

dialog – rozmowa dwojga ludzi, sposób porozumiewania się z drugą osobą polegający na zadawaniu pytań i udzielaniu odpowiedzi. Dialog może być w wielu formach, m.in. pisanej, mówionej, sms-owej.

inscenizacja – sceniczne opracowanie wystawianego utworu literackiego czy dramatycznego, połączenie wszystkich elementów form teatralnych, a więc tekstu, muzyki, gry aktorskiej, oprawy scenicznej i nadanie im nie tylko charakteru całościowego, ale również logicznego i interpretującego sztukę.

monolog – (z języka greckiego monologos – „mówiący do siebie”), wypowiedź jednego podmiotu literackiego o charakterze autonomicznym i samodzielnym (w przeciwieństwie do dialogu), zwykle ciągła. Wyróżnia się: monolog liryczny, jako wyraz i zapis przeżyć oraz refleksji tzw. podmiotu lirycznego w poezji.

premiera – pierwsze przedstawienie utworu dramatycznego w danej inscenizacji i w konkretnym teatrze.

rekwizyt – przedmiot wykorzystywany w przedstawieniu teatralnym, w telewizji lub filmie. Za przygotowanie rekwizytów do przedstawienia odpowiada rekwizytor.

reżyser – (fr. régisseur od régir „rządzić” z łac. regere) artysta opracowujący własną koncepcję artystyczną sztuki, inspirujący współpracowników, odpowiedzialny za całość przedstawienia teatralnego, estradowego, filmu, audycji radiowej lub telewizyjnej; r. np. wizji, dźwięku – specjalista czuwający nad procesami elektroakustycznymi w trakcie realizacji spektakli teatralnych, filmu, audycji radiowych, odpowiedzialny za ich jakość.

scena – 1) przestrzeń przeznaczona do działań teatralnych. Znane są różne jej odmiany: scena pudełkowa (włoska), oddzielona od widowni kurtyną, rampą, wyposażona w odpowiednie urządzenia techniczne. Scena estradowa, otwarta – przestrzeń do gry znajdująca się wśród widzów i pozbawiona kurtyny, wywodzi się z teatru elżbietańskiego. Scena en ronde – okrągła lub czworoboczna, otoczona widzami ze wszystkich stron. W średniowieczu powstała tzw. scena symultaniczna składająca się z szeregu mansjonów, czyli „domków”, w których rozgrywała się akcja. W XVI w. w Europie rozpowszechnił się typ sceny terencjuszowskiej, nawiązującej do antycznych wzorów, polegający na ustawieniu na podeście kilku pawilonów, zwanych też celkami, w których rozgrywano akcję, stąd inna jej nazwa – scena celkowa. 2) najmniejsza część utworu dramatycznego wchodząca w skład aktu.

sceneria – (wł. scenario z łac. scaenarius „sceniczny”) tło plastyczne, na którym rozgrywa się akcja filmu, przedstawienia, tworzą je dekoracje, krajobraz.

scenograf – autor oprawy plastycznej dzieła teatralnego lub filmowego ściśle współpracujący z reżyserem.

symultanimizm (symultaniczność) – w teatrze jednoczesne rozgrywanie akcji kilku epizodów. Inszenizacja taka najczęściej stosowana była w teatrze średniowiecznym, kiedy w kilku tzw. mansonach równocześnie rozgrywano akcję;

tłumaczenie symultaniczne – rodzaj tłumaczenia ustnego wykonywanego równocześnie z wypowiedzią w danym języku, na żywo.

Bibliografia w wyborze:

1. KSIĘGA cytatów z polskiej literatury pięknej od XIV do XX wieku / ułożona przez Pawła Herta i Władysława Kopalińskiego. – Wyd. 2. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1982. – 955 s.
2. SŁOWNIK wyrazów obcych PWN / red. t. Elżbieta Sobol. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1995. – 1185 s.
3. MISTRZYNI Mowy Polskiej / Barbara Wachowicz; rozm. przepr. Małgorzata Derwich // G a z . P o z n . – 2001, nr 138

Netografia:

<http://ww2.senat.pl/k6/dok/uch/003/020uch.htm>

http://www.rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=794:rok-jzyka-polskiego-2006-r&catid=47:wspopraca-z-sejmem-i-senatem

<http://pisarze.pl/publicystyka/6292-rok-2014-ogoszony-qrokiem-czytelniakaq.html>

http://pl.wikipedia.org/wiki/J%C4%99zyk_polski

<http://poznan.naszemiasto.pl/artukul/galeria/1742551,miedzynarodowy-dzien-jezyka-polskiego-poznaniacy-moga,id,t.html>

www.literatura.gildia.pl (cytaty)

http://www.eximus.14lo.lublin.pl/sloownik_teatru.htm

<http://natemat.pl/6741,wizyta-slawomira-mrozka-w-polsce-jakiego-mrozka-lubia-kofta-stasiuk-i-tokarczuk>

http://pl.wikipedia.org/wiki/Mi%C4%99dzynarodowy_Dzie%C5%84_J%C4%99zyka_Ojczystego

<http://www.unesco.pl/neste/4/article/1/21-lutego-miedzynarodowy-dzien-jezyka-ojczystego-1/>

<http://www.e-teatr.pl/en/realizacje/5302,streszczenie.html>

http://biblioteka.vilo.bialystok.pl/lektury/Ferdydurke_-_Gombrowicz_Witold.pdf

<http://język-polski.pl/matura/zadania-maturalne/2134-smierc-porucznika-nawiazania-do-romantyzmu>

http://pl.wikipedia.org/wiki/Zapo%C5%BCyczenia_j%C4%99zykowe

http://nonsensopedia.wikia.com/wiki/S%C5%82ownik:Gwary_uczniowskiej

http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,44425,14614547,Fraza_jak_z_Mrożka

<http://kultura.newsweek.pl/-już-się-nie-zmienie---mrozek-dla-new...>

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

ARKADY Fiedler [z Puszczykowa] : człowiek bez paszportu / Oskar Jer-nas. – Poznań: Polskie Towarzystwo Artystów, Autorów, Animatorów Kultury PTAAAK, 2013. – 56 s., [8] s. tabl. : fot., portr.

Rozmowa z synami pisarza.

BAZA noclegowa : region leszczyński. – Leszno: Informacja Turystyczna, [b.r.]. – [24] s. : fot., mapa

Hotele, ośrodki wypoczynkowe i agroturystyczne w regionie leszczyńskim.

BIBLIOTEKI powiatu szamotulskiego w I dekadzie XXI wieku / pod red. Marka Piotra Urbańskiego, Doroty Dekiert, Damiana Kłaczekowicza; Powiatowa Biblioteka Publiczna w Szamotułach. – Szamotuły: PBP, 2013. – 142 s. : fot.

BYŁO takie miasto : Piła na dawnych kartach pocztowych 1896-1944 : [al-bum] / aut. tekstów Rafał Ruta i Maciej Usurski; red. Maciej Usurski. – Piła: Mu-zeum Stanisława Staszica, 2013. – 399 s. : fot. + pl. luzem

CZESŁAW Antoszewski [1905-1943] / Elżbieta Urbaniak. – Kłeco: Elżbieta Urbaniak, 2013. – 45 s. : fot., il. portr. – (Studia Kleccensia)

Nauczyciel w Kłecku w okresie międzywojennym.

[DRUGI] II Światowy Festiwal Wikliny i Plecionkarstwa – Nowy Tomyśl 2011 : na styku tradycji i nowoczesności, rzemiosła i sztuki : [album] / oprac. Paulina Motylewska i Andrzej Pawlak; fot. Maria Gawron [i in.]; tłum. Szymon Jandy, Wojtek Lorek. – Nowy Tomyśl: Ogólnopolskie Stowarzyszenie Plecionkarzy i Wikliniarzy, 2011. – 296 s. : fot.

Teksty także w jęz. angielskim.

Prace z Ogólnopolskich Plenerów Wikliniarskich i Światowego Festiwalu Wikliny w Nowym Tomyślu w 2008 roku na fotografii.

[DWADZIEŚCIA] 20 lat (1993-2013) działalności Stowarzyszenia Forum Obywatelskie Powiatu Nowotomyskiego / oprac. Edmund Żurek; Stowarzysze-nie Forum Obywatelskie Powiatu Nowotomyskiego. – Nowy Tomyśl: Stowarzy-szenie Forum Obywatelskie Powiatu Nowotomyskiego, 2013. – 36 s. : fot.

Zawiera m.in. sylwetki kandydatów Stowarzyszenia do Rady Powiatu No-wotomyskiego w 2010 r.

DZIĘKUJĘ braciom Węgrom / Izydor Wegenke. – Wągrowiec: ZPW M-Druk Janusz Muszyński, 2013. – 67 s. : fot.

Losy mieszkańca Wągrowca w okresie II wojny światowej. Dot. głównie pobytu na Węgrzech.

GADY i plaży parków krajobrazowych Wielkopolski : [kalendarz na rok] 2014 / teksty Janusz Łakomic, Tomasz Skorupka, Jan Śmiełowski; fot. Tomasz Skorupka. – Poznań: Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, [2013]. – [13] k. : fot.

GINA Perzów : zarys dziejów / Dominika Drapiewska [i in.]; red. Natalia Kowalczyk. – Perzów: Agencja Poligraficzno-Reklamowa „Kora” dla Biblioteki Publicznej w Perzowie, 2013. – 165 s. : fot., il., portr.

Monografia miejscowości.

HISTORIA kościołów na Zdzieżu w Borku Wielkopolskim w latach 1390-2011 / Daniel Litkowski. – Borek Wielkopolski: Daniel Litkowski, 2013. – 243 s. : fot.

KOLEJ w prowincjach poznańskiej i śląskiej : mechanizmy powstawania i funkcjonowania do 1914 roku / Przemysław Dominas. – Łódź: Księży Młyn, 2013. – 335 s. : fot., tab.

KRĄG Starszych Harcerzy Seniorów im. Księcia Józefa Poniatowskiego w Śmiglu w XX – lecie powstania / Konrad Nowak-Kluczyński; Urząd Miejski Śmigla. – Śmigiel, 2013. – 128 s. : fot.

Notki biograficzne i kalendarium wydarzeń za lata 1993-2013.

LEGENDY poznańskie / Krzysztof Kwaśniewski. – Poznań: Wydaw. Poznańskie, 2013. – 386 s. : fot.

Legendy związane z historią Poznania.

LUDZIE nauki w czasach najtrudniejszych : wspomnienia o przyrodnikach / Eugeniusz Nowak. Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2013. – 459 s. : fot.

Zawiera m.in. biogram Jana Bogumiła Sokołowskiego, ornitologa, profesora Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu (1899-1982).

MIEJSCA pamięci powstania styczniowego na terenie powstańczego województwa kaliskiego / Monika Sobczak-Waliś i Grzegorz Waliś; Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Kaliszu. – Kalisz: Wydaw. Edytor, 2013. – 312 s. : fot.

Zawiera opisy grobów i pomników na terenie obecnych powiatów: kaliskiego, kolskiego, konińskiego, ostrzeszowskiego, pleszewskiego, tureckiego, śłupeckiego i wrzesińskiego oraz biogramy powstańców.

MUZEUM jest dla wszystkich : informator edukacyjny / oprac. Mariola Olejniczak [i in.]; Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. – Lednica: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2013. – 51 s. : fot.

NA TROPACH Adama Mickiewicza w Wielkopolsce / red. Jerzy Borowczak, Zofia Dambek-Giallelis, Elżbieta Lijewska; fot. Paweł Anders [i in.]. – Poznań: Wydaw. Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, 2013. – 210 s. : fot., il., portr. – (Biblioteka „Kroniki Wielkopolski”)

Przewodnik turystyczno-literacki śladami wizyt poety w Wielkopolsce.

NEKIELSKIE Olędry : w kręgu pracy, wiary i nadziei : praca zbiorowa / pod red. Jerzego Osypiuka. – Nekla: Gmina Nekla, Nekielskie Stowarzyszenie Kulturalne, 2012. – 196 s. : fot., il., mapa, portr.

Historia osadnictwa olęderskiego w okolicach Nekli, dzieje emigrantów w Australii oraz formy popularyzacji tematyki olęderskiej w gminie Nekla.

OSIECZNA i jej dzieje / Stanisław Jędraś. – Wyd. 2 poszerz. – Osieczna: Urząd Miasta i Gminy, 2013. – 496 s. : fot., il., mapy, portr., rys.

Historia miejscowości.

PAŁUKI – małe kompendium wiedzy o regionie : [album] / tekst Wiesława Gruchała, Marcin Moeglich; fot. Zbigniew Paulus [i in.]; Gmina Miejska Wągrowiec, Urząd Miejski w Wągrowcu. – Wągrowiec; Bydgoszcz: Meritum Bożena Zimmermann, 2012. – 60 s. : fot., il.

PANI na Złotym Potoku : opowieść o Marii z Krasieńskich Raczyńskiej [1850-1884] / Magdalena Jastrzębska. – Łomianki: Wydaw. LTW, 2013. – 179 s. : fot.

Żona Edwarda Aleksandra Raczyńskiego, mecenasa sztuki i kolekcjonera malarstwa w Rogalina. Dot. także drugiej żony Raczyńskiego, Róży z Potockich Raczyńskiej.

PIASTOWIE : wędrówki po Polsce pierwszej dynastii. – Warszawa: Bello-na, 2013. – 439 s. : fot.

Związki Piastów z Wielkopolską. Dot. m.in. Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Mieszka II, Mieszka Starego i Przemysła II.

PL – LESZCZYŃSKIE impresje : [album] / fot. Jacek Lewiński; tekst Kamiła Szymańska. – Leszno: [Informacja Turystyczna, Urząd Miasta Leszna], 2013. – 159 s. : fot.

Walory turystyczne Leszna i południowo-zachodniej Wielkopolski w fotografii. Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim.

PODRÓŻE z Panem Tadeuszem / Andrzej Kuźmiński; Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gościnną Wielkopolska. – Pępowo: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gościnną Wielkopolska, 2013. – 170 s. : fot.

Szlak turystyczny związany z pobytem Adama Mickiewicza w Wielkopolsce.

POWIAT nowotomyski : [informator] / Starostwo Powiatowe. – [Nowy Tomyśl: SP, b.r.]. – 12 s. : fot.

POWIAT szamotulski : historia i zabytki : [album] / teksty Michalina Janaszak; fot. Maciej Augustyniak [i in.]. – Szamotuły: Powiat Szamotulski, Muzeum – Zamek Górków w Szamotułach, [b.r.]. – 120 s. : fot.

Historia i zabytki Szamotuł i miejscowości powiatu na fotografii.

POWSTANIE Styczniowe na Ziemi Kolskiej – w 150. rocznicę zrywu narodowego / pod red. Krzysztofa Witkowskiego. – Koło: Gmina Miejska Koło [i in.], 2013. – 112 s. : il., portr.

Zbiór referatów przygotowanych na sesję naukową w Kole.

POWSTANIE styczniowe na ziemi konińskiej : [informator] / oprac. Dorota Parus, Jerzy Łojko; red. Maria Sierakowska; fot. Jerzy Sznajder. – Konin: Starostwo Powiatowe w Koninie. Wydział Promocji i Rozwoju, [2013]. – 19 s. : fot., il.

POWSTAŃCY wielkopolscy Ziemi Pępowskiej 1918-1919 : losy mieszkańców Ziemi Pępowskiej podczas Powstania Wielkopolskiego / Małgorzata Czernik. – Pępowo : Urząd Gminy Pępowo, 2013. – 57 s.

Zawiera m.in. biogramy powstańców.

POZNAŃ na znakach pocztowych / Bogdan Michalak; red. Cezary Omiełjańczyk. – Poznań: Wydaw. Miejskie Poznania, 2013. – 137 s. : il.

POZNAŃSKI przewodnik literacki / pod red. Pawła Cieliczko i Joanny Roszak. – Poznań: Media Rodzina, 2013. – 445 s. : fot., il., pl., portr.

Biogramy autorów oraz ciekawe miejsca Poznania z nimi związane.

PRZEMĘT : przewodnik : informacja, zabytki, szlaki turystyczne, mapy, zdjęcia i opisy / tekst i redakcja Maciej Ratajczak; fot. Tomasz Paterek i Marek Chwistek; Urząd Gminy Przemęt. – Przemęt; Poznań: Libro W. Adamski, 2012. – 50 s. : fot., mapy

PUSZCZA Pyzdrska – piękno do odkrycia / oprac. Paweł Anders [i in.]; red. Paweł Anders. – Poznań: Uni-Druk, 2013. – 110 s., [28] s. tabl. : fot.

Przewodnik turystyczno-krajoznawczy. Historia i opis miejscowości położonych na terenie puszczy.

SANKTUARIUM Pocieszenia Najświętszej Maryi Panny na Zdzieżu w Borku Wielkopolskim : przewodnik / Daniel Litkowski. – Borek Wielkopolski: Daniel Litkowski, 2013. – 47 s. : fot.

SŁUPIANIE znani i nieznanie : obchody 40-lecia pomnika Ofiar II Wojny Światowej w Słupi pod Kępem / Łukasz Kamiński: Komitet Renowacji Pomnika Ofiar II Wojny Światowej w Słupi pod Kępem; Gmina Baranów. – Słupia pod Kępem – Baranów: Gmina Baranów, 2013. – 280 s. : fot., mapa

Zawiera m.in. biogramy słupian poległych, pomordowanych i zmarłych w czasie II wojny światowej.

SPACER po... Krobi : [informator] / Andrzej Kuźmiński; Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości. – Śrem: Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości, 2013. – [16] s. : fot., mapa

Dot. m.in. zabytków w gminie Krobia.

STAROSTWO i powiat kolski na przestrzeni wieków : w 15. rocznicę powstania samorządu powiatowego / pod red. Krzysztofa Witkowskiego. – Koło: Powiat Kolski, 2013. – 136 s. : fot., il., portr.

Szkice z dziejów samorządu powiatowego w Kole.

[STO osiemdziesiąt] 180 lat szkoły w Targowej Górcie : praca zbiorowa / pod red. Hanny Migdałskiej. – Targowa Górka: Wydaw. Lobosoft II, 2013. – 178 s. : fot., portr.

Historia Szkoły Podstawowej i Gimnazjum od 1883 roku.

STRATEGICZNIE o kulturze w regionie : program rozwoju kultury w Wielkopolsce / red. nauk. Jacek Sójka, Marcin Poprawski i Przemysław Kieliszewski; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Nauk Społecz-

nych. – Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, 2011. – 233 s. : tab. – (Człowiek i Społeczeństwo; t. 32)

STUDIA i materiały z dziejów krajoznawstwa polskiego : wartość kontynuacji idei i praktyki w turystyce. T.7 / wybór materiałów oraz układ tomu Edward Wieczorek; Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze. Zarząd Główny. Komisja Historii i Tradycji. – Kraków: Oficyna Wydawnicza „Wierchy” Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej PTTK, 2013. – 332 s. : il.

Dot. m.in. krajoznawstwa w Wielkopolsce.

STULECIE krajoznawstwa konińskiego 1913 – 2013 : zbiór dokumentów, opisów, wspomnień i relacji : 1913 – Polskie Towarzystwo Krajoznawcze PTKraj, 1953 – Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze PTTK / Andrzej Józef Miller. – Konin: Firma Księgarska Mawi, 2013. – 303 s. : fot. – (Biblioteka Konińska)

SZKOŁA Podstawowa nr 12 w Lesznie im. gen. dyw. Stefana Roweckiego „Grota” : [informator]. – Leszno: SP nr 12, 2013. – 68 s. : fot.

ŚLADY pamięci : Wojtkowiaków służba ojczyźnie : praca zbiorowa / pod red. Jerzego Osypiuka. – Nekla; Kraków: Imagine Design Group Anna Kawiatkowska, 2013. – 108 s. : fot., il., portr.

Rodzina patriotyczna związana z Neklą do 1945 roku. Dot. głównie Józefa (1869-1944), Józefa (1898-1979) i Tomasza (1910-1940) Wojtkowiaków.

TWÓRCY ludowi i rękodzielnicy w Dolinie Wełny. Cz. 1 / red. Leonard Przesławski; fot. Mirosław Wojciński; Stowarzyszenie Dolina Wełny. – Wągrowiec: PMF Edward Stachowiak, 2013. – 64 s. : fot.

Biogramy artystów amatorów z gmin: Damasławek, Gołańcz, Mieścisko, Rogoźno, Skoki, Wapno i Wągrowiec.

TWÓRCY ludowi i rękodzielnicy w Dolinie Wełny. Cz. 2 / red. Leonard Przesławski; fot. Mirosław Wojciński; Stowarzyszenie Dolina Wełny. – Wągrowiec: PMF Edward Stachowiak, 2013. – 63 s. : fot.

Biogramy artystów amatorów z gmin: Wągrowiec, Damasławek, Gołańcz, Mieścisko, Skoki, Wapno i Rogoźno oraz wizytówki chórów i zespołów ludowych.

UJŚCIE : miasto i gmina na fotografiach 1951-2013 : [album] / red. i tekst Edmund Wolski. – [Piła]: Wydaw. Media, 2013. – 191 s. : fot.

UJŚCIE przez wieki – szkice z historii miasta : praca zbiorowa / red. Edmund Wolski; [aut.] Marzena Rybarczyk [i.in.]. – Ujście; [Piła]: Media Wydaw., 2013. – 319 s. : fot., tab.

[UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza w Poznaniu] UAM : [informator] / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – [Poznań]: UAM, [2013]. – [16] s. : fot.

WIELKA Pętla Wielkopolski : przewodnik nawigacyjny / tekst Grzegorz Nadolny; oprac. graf. Marek Klimek. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2013. – 80 s. : fot., mapy

WIELKA Pętla Wielkopolski : atrakcje turystyczne : [informator] / tekst Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2013. – 28 s. : fot., il., mapy

Infrastruktura i walory turystyczne terenów na trasach dróg wodnych.

WOJEWÓDZTWO poznańskie : album / tekst Mieczysław Orłowicz. – Rzeszów: Libra PL, 2012. – 75 s. : fot. – (Przedwojenna Polska w Krajobrazie i Zabytkach; 12)

WOJEWÓDZTWO wielkopolskie 2013 / Urząd Statystyczny w Poznaniu. – Poznań: US, 2013. – 31 s. : tab., wyk.

Informacja statystyczna. Tekst także w jęz. angielskim.

Z DZIEJÓW Jastrzębnik i sąsiednich wsi / Stanisław Małyszko. – Kalisz: Edytor, 2013. – 268 s. : fot.

Dot. m.in. miejscowości z gminy Blizanów: Bogucice, Kurza, Pamięcin, Pokłków, Rychnów, Skrajnia, Szadek i Wyganki.

ZBĄSZYŃ : tu złapiesz wiatr w żagle : [informator] / tekst Mateusz Basński; oprac. graf. Agnieszka Zdaniewicz; Urząd Miejski w Zbąszyniu. – Kwidzyn: Vega Studio Adv. Tomasz Müller, 2012. – 33 s. : fot.

ZIEMIA kiszowska wczoraj i dziś : [album] / Anna Frąckowiak, Bartosz Krąkowski; red. nauk. Włodzimierz Lapis. – [Kiszkowo]: Gmina Kiszkowo, 2013. – 127 s. : fot., pl.

Miejscowości ziemi kiszowskiej na starej pocztówce i fotografii z komentarzem.

ZNAK wszechświata : poeci w Śremie / red. Dariusz Tomasz Lebioda, Zbigniew Gordziej; oprac. graf. Tomasz Lebioda. – Śrem, 2012. – 145 s. : portr.

Twórczość poetów związanych ze Śremem. Antologia. Zawiera m.in. biogramy autorów.

ŻERKOWSKO-CZESZEWSKI Park Krajobrazowy : [album] / fot. Marek Chwistek; Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego. – Bydgoszcz: Agencja Promocyjno – Wydawnicza Unigraf, 2013. – 262 s. : fot.

Tekst także w jęz. angielskim

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(wrzesień–listopad 2013)

W programach działalności bibliotek wielkopolskich na stałe zagościła akcja „Cała Polska czyta dzieciom”, często poszerzona o imprezy towarzyszące. Trwa Narodowe Czytanie utworów Aleksandra Fredry. Rozwija się też działalność Dyskusyjnych Klubów Książki, powstaje coraz więcej Dyskusyjnych Klubów Filmowych. Imprezy cykliczne związane były z nadejściem jesieni, dniem Wszystkich Świętych, urodzinami Kubusia Puchatka (październik) i Światowym Dniem Pluszowego Misia (listopad). Obchodzony jest Rok Juliana Tuwima i Powstania Styczniowego oraz rocznice urodzin i śmierci pisarzy.

Wrzesień

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Narodowe Czytanie „Zemsty” Aleksandra Fredry – spotkanie w ramach ogólnopolskiej akcji powszechnego czytania
- „Najważniejsze” – spektakl edukacyjny Teatru Moralitet z Krakowa dla klas V szkoły podstawowej

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Narodowe czytanie utworów Fredry

- Rozstrzygnięcie konkursu o tytuł „Mola książkowego” – dla dzieci
- Spotkanie autorskie z Romanem Pankiewiczem pt. „Islandia – trzeci żywioł”
- „Spotkania z pasjami” on-line – dla seniorów z: Agnieszką i Marcinem Kręglickimi, Krystyną Jandą, Teresą Lipowską

Bralin (pow. Kępno)

- Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim

Brzeziny (pow. Kalisz)

- Wyjazd po nagrody zdobyte w Powiatowym Biennale Grafiki Dzieci i Młodzieży w Ostrowie Wielkopolskim przez dzieci z pracowni plastycznej przy Bibliotece Gminy Brzeziny
- Wyjazd na uroczystość wręczenia nagród dla laureatów 19 Przeglądu Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży w galerii OKP „Wieża Ciśnień”
- Wyróżnienie dla Alicji Mituła z pracowni plastycznej w XVII Międzynarodowym Konkursie Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży „Zawsze zielono, zawsze niebiesko”

Ceków (pow. Kalisz)

- Narodowe Czytanie dzieł Aleksandra Fredry w szkołach gminy Ceków. Wiersze czytali: ksiądz kanonik H. Lemke, sekretarz gminy H. Kwiecińska, dyrektorzy szkół: B. Lazarek, W. Bartosik, M. Siwiec, M. Muchlewicz, radni: T. Frątczak, B. Pawłoska, K. Kowalski, bibliotekarki: B. Konwińska, K. Ballion

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke dla kl. I-IV,
- Tydzień Zakazanych Książek – wystawa książek

Czermin (pow. Pleszew)

- Narodowe Czytanie Fredry – publiczne czytanie dzieł literatury polskiej przez przedstawicieli: samorządu gminy Czermin, nauczycieli, Środowiskowego Domu Samopomocy, Klubu Seniora oraz kabaretu działającego przy Ośrodku Kultury w Czerminie

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- „Herbatka u Ani Shirley” – zajęcia dla dzieci w wieku szkolnym
- Zajęcia z cyklu „Każde dziecko to potrafi” – dla przedszkolaków i dzieci w wieku szkolnym
- Spotkanie w ramach Tygodnia Zakazanych Książek – dla dorosłych czytelników

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Moje najmiłsze wspomnienie z wakacji” – konkurs plastyczny

Doruchów (pow. Ostrzeszów)

- „Jesień w książce” – wystawa

Gniezno

- „Reporterskie podróże po świecie” – wernisaż wystawy fotograficznej Karola Mikuły
- W ramach Narodowego Czytania Aleksandra Fredry odbyły się :
  - ~ „Fredraki” – impreza czytelnicza dla dzieci
  - ~ czytanie „Zemsty” z podziałem na role przez przedstawicieli władz samorządowych i zaproszonych gości
  - ~ spotkanie autorskie ze Szczepanem Kropaczewskim połączone z promocją tomiku poetyckiego pt. „Kora dębu”

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Narodowe Czytanie Fredry – publiczne czytanie dzieł literatury polskiej
- Realizacja projektu „Teatr i muzyka łączy” – warsztaty muzyczne, plastyczno-techniczne: prace z papieru, bibuły, wikliny (Filia Kucharki)

Gostyń

- Wystawa „Stop zaśmiecaniu lasów – ogólnopolska wystawa rysunku satyrycznego” (również w październiku)
- Nakręcenie filmu promocyjnego „Chodź do biblioteki, bo...” – współpraca z Grupą Teatralną „Kęs”

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke

Jutrosin (pow. Rawicz)

- czytanie wierszy „Słówka i słufka” i „Skakanka” Juliana Tuwima oraz zajęć plastyczne (Filia w Szkaradowie)
- „Wesoła wiewiórka” – warsztaty techniczne z dziećmi (Filia w Dubinie)

Kalisz

- Narodowe czytanie. Aleksander Fredro – ogólnopolska akcja z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego
- „Polacy Kochają Pociągi – Kaliszanie Lubią Autobusy” – spotkanie pensjonariuszy Zakładu Karnego w Szczypiornie z Marcinem Galantem (Filia nr 3)
- „Kaliszanie piszący” – 4. literacka gra miejska – współorganizacja ze Stowarzyszeniem im. Haliny Sutarzewicz (Filia nr 4)

- Wystawy:
  - ~ „Aleksander hrabia Fredro w zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kaliszu – wystawa w holu ratusza z okazji Narodowego Czytania
  - ~ „Historia ulicy Niecałej” – wystawa okolicznościowa
  - ~ „Wojna we wspomnieniach” (Filia nr 4)
  - ~ „Cenzura książkowa” – wystawa z okazji Tygodnia Zakazanych Książek (Filia nr 7)
  - ~ „Mitologia i nie tylko. Świat starożytnej kultury” (Filia nr 9)
  - ~ „40. rocznica śmierci Johna Ronalda Reuela Tolkiena” (Filia nr 16)

Kępno

- Spotkanie Stowarzyszenia Pomocy Chorym Onkologicznie „Zielony Parasol” (również w październiku i listopadzie)
- Warsztaty Stowarzyszenia Pomocy Chorym Onkologicznie „Zielony Parasol” w ramach projektu pod nazwą „Bądź Aktywny” współfinansowanego ze środków Urzędu Miasta i Gminy Kępno
- Wystawa „Cztery pory roku” członków Stowarzyszenia Plastików Amatorów Powiatu Kępińskiego
- Spotkanie z Markiem de Skowrońskim synem Tadeusza Antoniego Skowrońskiego, spadkobiorcy dworu w Torzeńcu, zorganizowane przez Stowarzyszenie Socjum Kępno i Okolice oraz Powiatową Bibliotekę Publiczną w Kępnie
- Promocja wydawnictwa „Teatr w Przestrzeni” Stowarzyszenia Kulturalnego EURO-ART działającego przy bibliotece powiatowej w Kępnie w Centrum Kultury w Sycowie, Kluczborku, Ostrzeszowie, Wieruszowie
- Warsztaty z Edukacji Globalnej dla młodzieży prowadzone przez Izabelę Mójtę i Karola Kaługę

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Wycieczka do Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Kłecko (pow. Gniezno)

- „Obrona Kłecka” – wystawa
- „Pocztówka z wakacji” – konkurs plastyczny oraz wystawa prac

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Koziółkiem

Koło

- „Krawat dla taty” – konkurs plastyczny dla szkół podstawowych i gimnazjów (Filia dla Dzieci)
- Zajęcia z elementami biblioterapii: czytanie, tworzenie książki z autoportretem (Filia dla Dzieci)

Krotoszyn

- „Izrael Foto-Ticet” – wystawa fotografii dziennikarki Grażyny Banaszkie-wicz w ramach projektu Simacht Krotoszyn zorganizowanego przez Sto-warzyszenie Krotochwile
- Powiatowy Konkurs Recytatorski Poezji Cypriana Kamila Norwida w 130. rocznicę śmierci poety – dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu krotoszyńskiego
- „Spotkania z pasjami” – spotkania on-line z Marcinem i Agnieszką Kręgl-ickimi, Krystyną Jandą, Krystyną Lipowską
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Podróże z Tuwimem – zajęcia dla dzieci z Przedszkola Maciuś
  - ~ Wystawa prac uczestników półkolonii integracyjnych – zorganizowa-nych przez Centrum Wolontariatu Ziemi Krotoszyńskiej i Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
  - ~ Klub Mam „Wyliczanki – rymowanki”
  - ~ Spotkanie autorskie z Krzysztofem Koziółkiem
- „Zakładka biblioteki marzeń” – konkurs plastyczny i wystawa prac pokon-kursowych (Filia nr 1)
- „Martynka, moja przyjaciółka” – wystawa (Filia nr 1)
- Czytanie zbliża, zajęcia edukacyjne – „Maks poznaje świat”; czytanie ba-jek przedszkolakom na dobry początek (Filia Orpiszew)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Wieczór włoski” – spotkanie prezentujące kulturę, literaturę i muzykę (Filia w Pawłowicach)
- „Wróżki, czarownice, czary-mary, hokus-pokus” – nocne bajanie dla dzieci z kolacją i śniadaniem, konkursami, spektaklem, zabawami i wieczorem filmowym

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Salon Ilustratorów” – wystawa popularyzująca grafikę i ilustrację dzie-cięcą, organizowana cyklicznie przez polskie Towarzystwo Wydawców Książek („Galeria Lochy”, „Galeria Recto Verso”)
  - ~ „Wokół Mroźka” – ekspozycja poświęcona zmarłemu w sierpniu br. pi-sarzowi. Zaprezentowane zostały plakaty z kolekcji Jacka Jaroszyka i książki ze zbiorów MBP („Galeria za Regałami”)
- Spektakl teatralny „Skupmy się na miłości” w reżyserii Ireny Bajserowicz, przygotowany z okazji 15-lecia Teatru Małych Form „Scena świadomości”. Wystąpiły osoby znane mieszkańcom Leszna, m.in. wiceprezydent, dyrektor biblioteki, naczelnik wydziału, dyrektor szkoły muzycznej.

- Spotkanie na wystawie „Wokół Mrożka” z Jackiem Jaroszykiem
- „Urok starych fotografii; stare Leszno” - spotkanie Klubu „Twój Styl”
- „Wieczór cygański” z Agatą Różą Łakatosz, romską poetką, malarką i tancerką. W programie: opowieści o kulturze cygańskiej, prezentacja wierszy, krótki film o Romach, pokaz tańca, degustacja herbaty z jabłkiem i kardamonem oraz wystawa książek
- „Leszczyński Dzień Przedszkolaka”, w ramach którego na Rynku przygotowany został „Zamek z książkami” dla dzieci, nauczycieli i rodziców, zorganizowano możliwość zapisania się i wypożyczania książek
- Przyjęcie pożegnalne dla wolontariuszy europejskich aktywnie działających na rzecz Leszna i okolic, zorganizowane przez Fundację Centrum Aktywności Twórczej

Lipno (pow. Leszno)

- Wystawa prac plastycznych dzieci uczestniczących w zajęciach wakacyjnych

Luboń (pow. Poznań)

- Spotkanie w Klubie Ludzi Niewidomych i Słabowidzących „Promyk” (również w październiku i listopadzie)
- „Rozmawiamy poezją” – spotkanie realizowane w ramach projektu „Kultura słowa – integracyjne warsztaty teatralne”
- Z cyklu „Świat na wyciągnięcie ręki: Islandia – trzeci żywioł” spotkanie z podróżnikiem Romanem Pankiewiczem
- Zajęcia plastyczne dla dzieci „Kolorowe malowanie” pod okiem plastyka Przemysława Szydłowskiego (również w październiku i listopadzie)

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Drugi Festiwal książki” – skup, wymiana i sprzedaż książek
- „Narodowe czytanie” – wystawa książek i plakatów teatralnych

Malanów (pow. Turek)

- Spotkanie autorskie z Jackiem Pańkiewiczem
- Biwak szkoleniowy – prowadzenie Krzysztof Petek

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Powroty w Himalaje – Zanskar” – spotkanie z Katarzyną Mazurkiewicz
- Z cyklu „Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne”: „Za horyzont”. Wystąpili: Zhenja Urich (śpiew, gitara, harmonijka) i Vladimir Beresowski (akordeon)

- „Czasoprzeźrenie” – otwarcie wystawy rzeźb Edwarda Kupca (Galeria na Piętrze)
- III Przystanek: Biblioteka! – impreza plenerowa współorganizowana z Bibliotekami

Oborniki

- Wystawa „Pacholewo – moja mała Ojczyzna”
- Wykład Roberta Śniegockiego (IPN) „Agresja radziecka 17 września 1939”

Opatów (pow. Kępno)

- 40. rocznica śmierci J.R.R. Tolkiena – wystawa powieści pisarza
- Wystawa materiałów dotyczących historii Siemianic oraz wyrobów lokalnych artystów (współpraca z Towarzystwem Genius Loci; Filia Siemianice)

Opatówek (pow. Kalisz)

- „Opatówek 2033” – wystawa prac z konkursu „Zostań Małym Wójtem Gminy Opatówek”
- Prelekcja o ciekawostkach dotyczących regionu oraz przygotowanie konkursu dla uczestników Rajdu Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych z gminy Opatówek
- Spotkanie z Grzegorzem Kasdepke dla uczniów szkoły podstawowej

Ostrowite (pow. Słupca)

- Tydzień Książek Zakazanych – wystawa, plakaty informacyjne
- Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Kołbą

Ostrów Wielkopolski

- Promocja książki „Szachy wojenne 1939-1945. War Chess”
- „Opowiedz mi bajkę” – ogłoszenie powiatowego konkursu literackiego dla dzieci
- Spotkanie autorskie z ostrowianinem Michałem Jarneckim, autorem książki „Stefan Szolc-Rogoziński”
- Zajęcia z elementami biblioterapii na podstawie serii książek o żółwiu Franklinie (Filia nr 7 dla dzieci i młodzieży; również w październiku)

Ostrzeszów

- Tydzień Zakazanych Książek – wystawa „Książki na cenzurowym”

Pleszew

- „Pleszewianie w Powstaniu Styczniowym” – wykład Andrzeja Szymańskiego zorganizowany w ramach Bibliotecznego Saloniku Kulturalnego
- Cykl „Spotkań z pasjami” – cotygodniowe spotkania on line z seniorami – projekt Fundacji Orange

- X Patronalne Święto Wielkopolskich Bibliotekarzy Koźmin Wielkopolski – Dobrzyca (współorganizacja)
- Z cyklu „Senior w bibliotece” – wykład fizjoterapeutki Marii Molińskiej na temat zdrowia osób starszych
- Wystawa w ramach akcji Tydzień Zakazanych Książek

Poniec (pow. Gostyń)

- „Miłość ci wszystko wybaczy” – program literacki o Julianie Tuwimie w wykonaniu Zbigniewa Walerysia (GCKSTiR w Poniecu; Filia w Żytowiecku)

Powidz (pow. Słupca)

- Wystawa fotografii „Powidz – wczoraj i dziś” z okazji uroczystego otwarcia Orlika

Rawicz

- „Narodowe Czytanie. Aleksander Fredro”
  - ~ „Zemsta” – fragmenty czytał Burmistrz Gminy Rawicz Tadeusz Pawłowski
  - ~ „Fredro w pigułce” – aktorzy Teatru im. W. Bogusławskiego z Kalisza
  - ~ Konkursy, zabawy dla dzieci – Teatr „PAOLA” z Leszna
- Galeria Jednego Obrazu: „Ogród” – H. Murkowska

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Kółko Astronomiczne „Kasjopeja” – zajęcia teoretyczne i obserwacje astronomiczne

Rychtal (pow. Kępno)

- „Spotkania z pasjami” – projekt realizowany w ramach Fundacji Orange; skierowany do seniorów
- Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim – biografem, podróżnikiem i autorem książek dla dzieci

Rydzyna (pow. Leszno)

- „Wspomnienia z wakacji” – konkurs rysunkowy dla dzieci (Filia w Moraczuwie)

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ „74. rocznica wybuchu II wojny światowej”
  - ~ „Tolkien znany i lubiany”

Trzcianka

- „Tropem trzcianeckich legend” – rodzinna gra miejska

- „O finansach... w bibliotece” – kurs e-learningowy na temat finansów i ekonomii dla osób 50+
- Ogólnopolska akcja „Narodowe Czytanie. Aleksander Fredro” – akcja czytelnicza przed budynkiem biblioteki.
- „Cudaki Śmieciaki” – rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego
- Tydzień Zakazanych Książek – wystawa

Turek

- Wystawa: „Włodzimierz Pietrzak – Patron Biblioteki” – w 100. rocznicę urodzin

Wągrowiec

- Ogólnopolskie czytanie Aleksandra Fredry – przemarsz ulicami miasta
- Wernisaż wystawy z okazji Tygodnia Zakazanych Książek
- „Prawdziwe oblicze baśni braci Grimm” – spotkanie z Elizą Pieciul-Karmińską, tłumaczką baśni braci Grimm
- „Zakazany KsięgoZbiór” – czytanie w przestrzeni publicznej baśni braci Grimm – Skwer Zamenhofs
- Spotkanie autorskie z Natallą Babiną

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Witkowo – moje miasto” – wystawa prac plastycznych dzieci z przedszkola „Bajka” w Witkowie
- „Skrzat Titelitury” – przedstawienia teatralne w wykonaniu aktorów Studia Małych Form Teatralnych Art-Re z Krakowa

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Bajkowa jesień” – zajęcia plastyczne (Filia w Krzyczku Wielkim)

Zagórów (pow. Słupca)

- Spotkanie z Grażyną Harmacińską-Nyczka, Honorową Obywatelką Miasta Zagórowa i Zdzisławem Kulawinkiem, autorem książki „Tam gdzie konwalie...”
- Wycieczka uczestników projektu „Muuvit. Ruszaj się i poznawaj świat” do Wrocławia. Zwiedzanie Stadionu Miejskiego, Mediateki i Stadionu Olimpijskiego.
- Spotkanie z pasjami – spotkanie on-line seniorów z: Krystyną Jandą, Teresą Lipowską w ramach projektu Orange
- Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim
- Tydzień Zakazanych Książek:
  - ~ wystawa
  - ~ prezentacja multimedialna na temat „Zakazanych książek” dla uczniów gimnazjum z Zagórowa i z Trąbczyna

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Otwarte zabytki” – kontynuacja cyklu spotkań dla seniorów (Baszków, Zduny)
- „Spotkania z pasjami” – spotkania on-line z: Marcinem i Agnieszką Kręglickimi, Krystyną Jandą, Krystyną Lipowską (Zduny, Baszków)
- „Meksyk w bibliotece” – spotkanie z Danutą, Agnieszką i Wincentym Rembak, Spotkanie realizowane w ramach cyklu „Moje podróże”
- „Fantazje na każdą okazję” – zajęcia dla dzieci w ramach kółka plastycznego
- „O tolerancji i samotności” – spotkanie z przedszkolakami

Październik

Baranów (pow. Kępno)

- Spotkanie z Agatą Widzowską Pasiak, autorką książek dla dzieci (Filia Mroczeń)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Kotek i kogutek” – bajka z morałem Teatru Duet z Krakowa dla klas „0”
- Spotkanie z balladą Oli Kielb – wieczór poezji śpiewanej
- „Nietykalny” – spektakl o przemocy wśród dzieci i młodzieży w wykonaniu Teatru „Moralitet” z Krakowa dla klasy IV szkoły podstawowej
- Słoneczna Bułgaria – spotkanie z Dorotą i Krzysztofem Wodeckimi z Bojanowa
- Cykl historyczny „Bojanowo wczoraj i dziś” – dla klas V szkoły podstawowej (również w listopadzie)
- „Galeria na Wejściu” – Górskie pejzaże – wystawa fotograficzna Krzysztofa Wodeckiego

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Spotkania z pasjami dla seniorów on-line: „Latające babcie”, „DJ Wika”, Bogdan Zamyślewski

Brudzew (pow. Turek)

- „Lokomotywa ciągle żywa” – impreza poświęcona Julianowi Tuwimowi (Filia w Koźminie)

Brzeziny (pow. Kalisz)

- „Witajcie w naszej bajce” – wizyta pierwszoklasistów
- Udział w ogólnopolskiej akcji zbierania książek dla szpitali i hospicjów dziecięcych ph. „Zaczytani”

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Udział w konkursie recytatorskim „Magia poezji Juliana Tuwima” w GBP w Klonowej (woj. łódzkie)

Czermin (pow. Pleszew)

- „Poezji złociste chryzantemy na urodziny Heleny” – konkurs recytatorski zorganizowany z okazji 173. rocznicy urodzin polskiej aktorki Heleny Modrzejewskiej (współorganizacja)

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- Zajęcia w ramach Tygodnia Świadomości Dysleksji – dla dzieci w wieku szkolnym
- „Noc w Baśnioborze” – impreza nocna dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- Wesoly świat gier i zabaw – zajęcia dla dzieci z układaniem puzzli, grami planszowymi, zagadkami
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek
- Halloween w bibliotece – wykonywanie ozdób z dyni, gry, zabawy, malowanie twarzy

Gniezno

- „Półwiecze gnieźnieńskiej pasji w 80-letnim żywocie” – benefis fotografika Henryka Maćkowiaka połączony z wernisażem wystawy fotografii „Iłci
- „Ludzie i ich pasje” – spotkanie z Ramzesem Temczukiem pasjonatem miasta i regionu

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Bezpieczne dziecko w Internecie – zajęcia dla dzieci ze szkół podstawowych na temat zagrożeń w Internecie
- „Podróże małe i duże” – cykl warsztatów dla dorosłych, nauka obsługi współczesnych urządzeń elektronicznych
- „Kartoflaki cudaki” – zajęcia dla dzieci przedszkolnych połączone z warsztatami plastyczno-technicznymi
- „Las w poezji” – zajęcia dla dzieci przedszkolnych połączone z warsztatami plastycznymi (Filia Tursko)

Gostyń

- Finał gminnego konkursu wiedzy ekologicznej – współpraca ze Strażą Miejską
- Spotkanie z dziennikarzem i podróżnikiem Wojciechem Nowakowskim – „Dookoła Wojtek. Polska” – dla dorosłych

- Zajęcia Klubu Mam (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Zajęcia plastyczne dla dzieci – ilustrowanie bajek „Niegreczny brudasek” i „Wizyta w przedszkolu” (Filia w Szkaradowie)
- Konkurs Głośnego Czytania dla uczniów klas IV szkoły podstawowej

Kalisz

- „Przeciw elitom” – wykład Piotra Łuszczkiewicza z UAM (w ramach obchodów Roku Juliana Tuwima)
- „Promocja biblioteki – pokaż jaką moc ma twoja biblioteka” – spotkanie regionalne bibliotekarzy w ramach projektu „Biblioteka Pomysłów 2013”. Organizator: WBPiCAK w Poznaniu
- „Poznajemy nasze miasto Kalisz” – spotkanie z poetką Urszulą Camborini w przedszkolu (Filia nr 3)
- Głośne czytanie baśni „Kopciuszek” oraz wykonanie strojów do przedstawienia (Filia nr 5 Oddział dziecięcy)
- Prelekcja Stanisława Małyszko poświęcona zabytkowym kaliskim cmentarzom – skierowana do uczniów z gimnazjum (Filia nr 9)
- Spotkanie z dziennikarką Marzanną Forsyjak z Radia Centrum – w ramach Dnia Głośnego Czytania (Filia nr 9 Oddział dziecięcy)
- Wystawy
  - ~ „Historia Parku Miejskiego w Kaliszu”
  - ~ 110. rocznica urodzin Mieczysława Jastruna (Filia nr 2)
  - ~ „In memoriam 2013 – pamięci Tych co odeszli” (Filia nr 7; również w listopadzie)
  - ~ „...a w sercu ciągle maj... – 55. lat temu rozpoczął występy Kabaret Starszych Panów” (Filia nr 9)
  - ~ W 10. rocznicę śmierci Zofii Chądzyńskiej (Filia nr 9 Oddział dziecięcy; Filia nr 16)

Kępno

- Warsztaty dziennikarskie dla młodzieży z kępińskich szkół w ramach Projektu Fundacji Nowe Media pn.: Projekt MAM. Projekt jest realizowany przy wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Prowadzenie: Anna Jur
- Obchody 55-lecia Koła Polskiego Związku Filatelistów im. Tadeusza Piotra Potworowskiego w Kępnie. Spotkaniu towarzyszyło otwarcie wystawy filatelistycznej poświęconej tematyce regionalnej

- Spotkanie z młodym profesjonalistą Wojciechem Wiemanem, pracownikiem portalu Onet.pl na stanowisku video managera – w ramach projektu „Link do przyszłości. Młodzi. Internet. Kariera”
- Promocja wydawnictwa „Teatr w Przestrzeni” Stowarzyszenia Kulturalnego EURO-ART działającego przy bibliotece powiatowej – na Konferencji Regionalnej w Bibliotece Miejskiej w Kaliszu
- „Moje ptaszenie” – wystawa fotografii ptaków autorstwa Włodzimierza Smardza, lekarza weterynarii
- Warsztaty z Edukacji Globalnej dla młodzieży z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Kępnie prowadzone przez Joannę Walas

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Promocja książki „Ziemia kiszowska wczoraj i dziś”

Kłecko (pow. Gniezno)

- Wystawy:
  - ~ Niziurski Edmund – życiorys
  - ~ Chmielewska Joanna – życiorys
  - ~ Popularni pisarze współcześni – Nicholas Sparks, Harlan Coben, Katarzyna Grochola

Koło

- Spotkanie autorskie z Hanną Kowalewską w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki
- Spotkanie z Dariuszem Szrednickim pt. „Honor na bruku, czyli załamanie kariery Edwarda Rydza-Śmigłego” – warsztaty literackie dla młodzieży licealnej; prowadzenie Dariusz Rekosz
- Konkurs „Mistrz Ortografii Powiatu Kolskiego 2013” (Filia dla Dzieci)
- Spotkanie autorskie z Renatą Piątkowską (Filia dla Dzieci)
- Zajęcia z elementami biblioterapii: czytanie, zajęcia manualne (Filia dla Dzieci)
- Całonocna impreza pt. „Noc Detektywów” – prowadzenie Dariusz Rekosz (Filia dla Dzieci)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „W magicznym świecie wierszy Juliana Tuwima” – spotkania dla przedszkolaków i dzieci kl. I-II

Krobia (pow. Gostyń)

- Spotkanie z dziennikarzem i podróżnikiem Wojciechem Nowakowskim – „Dookoła Wojtek. Polska” – dla młodzieży

Krotoszyn

- Klub Miłośników Książki – spotkanie autorskie z Krzysztofem Koziółkiem
- Wernisaż wystawy o tematyce papieskiej – „Jan Paweł II w słowach i obrazach”. Prezentacja twórczości amatorskiej mieszkańców powiatu krotoszyńskiego. Obrazy przedstawiające wizerunek Jana Pawła II wykonane różnymi technikami. Montaż słowno-muzyczny w wykonaniu chóru „Izydorki” pod kierunkiem Klaudii Szubert ze Szkoły Podstawowej w Biadkach
- Wernisaż wystawy fotograficznej „Fotografia dla każdego”
- Wykłady:
  - ~ Michał Jarnecki „Podróżowanie sposobem na życie”,
  - ~ Paweł Sawiński „Miłość w czasach starożytnego Rzymu i Grecji”
- Wystawa rysunków Grzegorza Meyera”
- „Jesień w obiektywie Arlety Zmyślonej” – wystawa fotografii
- „Spotkania z pasjami” – spotkania on-line z: „Latającymi babciami”, DJ Vika, tancerką – Mariolą Zimnicką, żeglarzem – Romanem Zamyślewskim, biologiem Magdaleną Fikus
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Klub Mam – Jesienne kolory
  - ~ Booktalking – „reklama książek” – spotkania dla uczniów szkół podstawowych
- Konkursy:
  - ~ „Najciekawsza prezentacja książki” – konkurs plastyczny (Filia nr 1)
  - ~ „W baśniowym świecie Hansa Ch. Andersena” – konkurs z wiedzy o twórczości i życiu pisarza (Filia nr 1)
- Wystawy:
  - ~ „Kryminał, książki, które lubię” (Filia nr 1)
  - ~ „Najciekawsza prezentacja książki” – prace pokonkursowe (Filia nr 1)
- „Złota jesień” – zajęcia edukacyjne w oddziale przedszkolnym w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom” – czytanie wierszy o tematyce jesiennej oraz zajęcia plastyczne (Filia Kobierno)
- Czytanie zbliża – „Taka miła starsza pani”, uczestnicy spotkania milusińscy z przedszkola (Filia Orpiszew)
- Rady nie od parady – spotkanie z kosmetyczką na temat dbałości o cerę w wieku dojrzewania, adresowane do młodzieży (Filia Orpiszew)
- Wystawa poświęcona twórczości Edmunda Niziurskiego (Filia Orpiszew)
- „Ziemniaczany piknik” – spotkanie zorganizowane dla klas 0–III (Filia Benice)
- Pogadanka o jesieni – „Malowane listki” (Filia Benice)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Gramy w Scrabble” – gry i zabawy dla czytelników (Filia w Pawłowicach)

- „Kiszenie kapusty” – spotkanie regionalne dla dzieci (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Dynie nie tylko do garnka” – spotkanie regionalne dla dorosłych (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Śpiewać każdy może” – konkurs piosenki dla dzieci (Filia w Garzynie)

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Aleksander Fredro” – wystawa prezentująca plakaty z kolekcji Jacka Jaroszyka i książki, jakie w swoich zbiorach posiada Biblioteka – z okazji 220 rocznicy urodzin najwybitniejszego polskiego komediopisarza („Galeria Lochy”, „Galeria Recto Verso”)
  - ~ „W oczekiwaniu na kanonizację – Jan Paweł II w zbiorach leszczyńskich kolekcjonerów (również w listopadzie; „Galeria za Regałami”)
- „Węgierskie serce” – wieczór z redaktorem Grzegorzem Łubczykiem, byłym ambasadorem RP na Węgrzech, zorganizowany wspólnie z Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Węgierskiej. Spotkanie poświęcone było sprawom uchodźstwa polskiego na Węgrzech podczas II wojny światowej, zaprezentowany został film „Węgierskie serce”
- Promocja książek wydanych przez Towarzystwo Edukacyjno-Kulturalne Ziemi Pępowskiej i Gminę Pępowo: „Strofy gębickie. Poezje ziemiańskie – dawne i dzisiejsze”, „Poeci ofiarom katastrofy smoleńskiej. Antologia wierszy”, „Dzieje rodzin fundatorów Świętej Góry”. Spotkanie z udziałem Eleonory i Ryszarda Biberstajnow oraz Krystyny Gryś poprowadził Bogusław Janik
- VI edycja akcji czytelniczki „Biblioteka dla dużego i małego”, której celem było zaprezentowanie najnowszych i najciekawszych książek dla młodzieży w wieku gimnazjalnym, a także pomoc rodzicom i wychowawcom w wyborze odpowiedniej lektury, dostosowanej do zainteresowań, emocji i problemów nastolatków
- „Liście, kasztany i dynie – czyli to z czego jesień słyńie” – pełne niespodzianek spotkanie dla dzieci, którego motywem przewodnim była jesień
- XI Sympozjum z cyklu „Ewangelicy w Lesznie”, zorganizowane wspólnie z Parafią Ewangelicko-Augsburską w Lesznie. W programie znalazł się wykład Małgorzaty Grzywacz „Kobiety i reformacja w kontekście europejskim”

Lipno (pow. Leszno)

- „Książę i żebrak” – przedstawienie teatralne dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatru ART-RE z Krakowa
- „Para-buch! Farby i kredki w ruchu!” – ogłoszenie konkursu dla dzieci na interpretację plastyczną dowolnego wiersza Juliana Tuwima

Luboń (pow. Poznań)

- „Zajęcza chatka” spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Art-Re z Krakowa
- „Piątki z bajkoczytaniem” – czytanie bajek dla dzieci (od 3 lat) w języku obcym (również w październiku i listopadzie)
- „Jak napisać historię życia?” warsztaty twórcze. Prowadzący: Tomasz Umerle (spotkanie sekcji teatralno-literacko-bibliotecznej, w ramach Lubońskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku; również w listopadzie)
- „Dużi dla małych” warsztaty teatralne dla seniorów (również w listopadzie)
- Babski Rynek – pomysł na porządek w Twojej szafie – akcja wymiany ciuchów
- „Otuleni historią” lekcje historyczne dla najmłodszych (również w listopadzie)
- „Szałaputki” spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru TeatRyle z Poznania

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Dzień ziemniaka”:
  - ~ gry i zabawy ruchowe, degustacja potraw ziemniaczanych
  - ~ konkursy: „Rzeźba ziemniaczana” i „Osobliwy ziemniak”
- Teatrzyk „Doktor Dolittle” – dla klas III szkół podstawowych

Malanów (pow. Turek)

- Spotkanie z Romualdem Koperskim

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Tajemnice Peru” – spotkanie z Izą Sapułą
- Z cyklu bibliowyszukiwarkatalentow.pl – wystawa obrazów Armanda Tasiemskiego
- Z cyklu „Nie tylko roc/k – nie tylko w bibliotece”: koncert zespołu Czwarty Poziom z Oleśnicy
- Z cyklu „Spotkania niebanalne”: „Zobaczyć, co jest za zakrętem” – spotkanie z Szymonem Kandulskim
- Z cyklu „Wyprzedaż geometrii”: „Stanowisko człowieka we wszechświecie” – wykład Piotra de Walla
- Nowotomyskie Piętro Wyrzów Literackich – „Twarze”
- Spotkanie autorskie z Manułą Kalicką
- „Uczucia, co to takiego?” – warsztaty literackie wydawnictwa Zakamarki dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych
- „Śpiąca królewna” – spektakl Teatru Paragraf – 2

- „O Tuwimie na Tuwima” – literacka gra plenerowa z udziałem uczniów szkół podstawowych
- „Pani Jesień bajki niesie” – czytanie dzieciom przez uczniów ZSZiL im. dra Kazimierza Hołogi wraz z nauczycielką Lidią Dudek

Oborniki

- „W poszukiwaniu rymów” – warsztaty dla dzieci w oparciu o wiersze Juliana Tuwima
- „Bajki naszych rodziców i dziadków” – cykl lekcji bibliotecznych
- „Trzeba widzieć, żeby kochać” – wystawa fotograficzna poświęcona działalności poznańskiego lekarza okulisty Jan Grzeszkowiaka dokumentująca wyjazdy i pracę wśród Afrykańczyków
- Spotkanie z cyklu „Bliżej poezji”: Tuwimowskie rymy
- „Kwiaty zamiast śmieci” – wystawa kończąca ogólnopolski projekt edukacyjny dotyczący segregacji odpadów skierowany do młodzieży szkół podstawowych
- „Czy postęp techniczny jest źródłem bezrobocia?” – wykład Stefana Kowala (w ramach UTW)

Opatówek (pow. Kalisz)

- Spotkanie z Janem Japasem-Szumańskim „Moje wspomnienia z Uzbekistanu” (zorganizowane we współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Opatówka)
- Współprowadzenie warsztatów dla kronikarzy OSP w Bibliotece Publicznej w Starym Mieście

Ostrowite (pow. Sępólno)

- „Jesienne bukiety i wianki” – konkurs florystyczny (również w listopadzie)

Ostrów Wielkopolski

- Spotkanie z dziennikarzem Bogdanem Rymanowskim
- Spotkanie autorskie z dziennikarzem i reportażystą Mariuszem Szczygłem
- „Kopciuszek” – przedstawienie teatralne (Filia nr 7 dla dzieci i młodzieży)
- Spotkanie przedszkolaków z okazji 87 rocznicy ukazania się pierwszego wydania książki A.A. Milne’a „Kubuś Puchatek” (Filia nr 7 dla dzieci i młodzieży)
- „Zło dobrem zwyciężaj” – cykl zajęć biblioterapeutycznych (Filia nr 7 dla dzieci i młodzieży)

Ostrzeszów

- Spotkanie autorskie z Marianem Pilotem
- „Chłopiec z Wadowic” – wystawa książek o życiu i twórczości Jana Pawła II

Perzów (pow. Kępno)

- „Przyjaciele” – spektakl teatralny dla dzieci przedszkolnych w wykonaniu Teatru „Duet” z Krakowa
- Warsztaty fotograficzne w ramach prowadzonego projektu „Naokoło Perzowa” dla młodzieży gimnazjalnej

Pępowo (pow. Gostyń)

- Prezentacja Haliny Radoły „Islandia – kraina ognia i lodu” dla dzieci ze szkoły podstawowej

Pleszew

- „Kościół dialogu – wyprawy misyjne do Kazachstanu” – wykład ks. Błażeja Michalewskiego, połączony z wystawą zdjęć z Kazachstanu
- Wystawa „Joanna Chmielewska 1932-2013”
- „Ulubiona książka licealisty” – konkurs oratorski o zasięgu powiatowym

Pogorzela (pow. Gostyń)

- Prezentacja Haliny Radoły „Islandia – kraina ognia i lodu” – dla młodzieży

Poniec (pow. Gostyń)

- Prezentacja Haliny Radoły „Islandia – kraina ognia i lodu” dla dzieci (Filia w Żytowiecku)

Przykona (pow. Turek)

- Powiatowy Konkurs Recytatorski twórczości Jana Pawła II
- „Wielka ucieczka” – konkurs plastyczny

Rawicz

- Klub Melomana „Klasyka muzyki”
- Spotkanie autorskie z Bogdanem Rymanowskim
- Spotkanie autorskie z Magdaleną Bielską
- Spotkanie z teatrem:
  - ~ „DUET” z Krakowa – „Kotek i kogutek”
  - ~ „Art-Re” z Krakowa – „Dr Dolittle i przyjaciele”
  - ~ Kukielkowy RBP – „Miała babuleńka kozła rogatego”
- Urodziny Kubusia Puchatka
  - ~ głośne czytanie przygód Kubusia Puchatka i jego przyjaciół
  - ~ gry i zabawy ruchowe
- Galeria Jednego Obrazu: „Pejzaż” – H. Murkowska

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Koncert CeZik&KleNuty
- VI Przegląd Amatorskiej Twórczości Artystycznej

- Finał Konkursu Wiedzy Astronomicznej

Rychtal (pow. Kępno)

- Głośne czytanie dzieciom wierszy o jesieni i wspólne wykonywanie ilustracji do przeczytanych utworów

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ „Poznaj świat zwierząt”
  - ~ „Kubuś Puchatek i przyjaciele”

Słodków (pow. Turek)

- Teatr edukacyjny MASKA

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Wyspa przemijania” – wystawa fotograficzna Magdaleny Pannert-Bobrowskiej
- „Jeszcze gramy w zielone” – cykl spotkań dla Młodych Duchem: z prawnikiem, policjantem, dietetykiem, farmaceutą, fizjoterapeutą i warsztaty podróżniczo-fotograficzne

Trzcianka

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Elizą Piotrowską
- „Z książką na wakacje” – rozstrzygnięcie powiatowego konkursu fotograficznego
- XIII Grzybobranki Liryczne – literackie spotkanie z poetami województwa wielkopolskiego: Jolantą Nowak-Węklarową, Małgorzatą Myłką i Jerzym Grupińskim
- Spotkanie autorskie z Joanną Siedlecką – wieczór poświęcony tym, którzy odeszli w roku bieżącym i dawniej
- Wieczór poetycki „Mimozami jesień się zaczyna...” w wykonaniu uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Trzciance

Trzciniца (pow. Kępno)

- Warsztaty plastyczno-literackie prowadzone przez Pawła Wakulę, pisarza i grafika
- Spotkanie autorskie z Agatą Widzowską-Pasiak, pisarką i poetką dla dzieci (Filia w Laskach)

Tuliszków (pow. Turek)

- „Kocham swoje miasto” – konkurs plastyczny
- „Tuliszków słowem malowany” – konkurs poetycki

Turek

- Konferencja prasowa poświęcona promocji albumu „Z archiwum Igły T. 2”
- Warsztaty teatralne (również w listopadzie)
- Warsztaty literackie – prowadzenie Lech Lament (również w listopadzie)
- Zajęcia z bajkoterapii dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Czytelnia dla Dzieci i Młodzieży)
- Zajęcia z elementami biblioterapii (Filia nr 2)
  - ~ Twórczość Juliana Tuwima - uczy, rozwija, bawi – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
  - ~ Julian Tuwim mój ukochany poeta – Środowiskowy Dom Samopomocy
- Program 50+:
  - ~ Prehistoria ziemi turkowskiej – wykład Bartosza Stachowiaka, dyrektora Muzeum Miasta Turku
  - ~ Wieczór poświęcony pamięci Włodzimierza Pietrzaka, patrona Biblioteki – w setną rocznicę urodzin
  - ~ Spotkania z Pasjami (również w listopadzie)

Wągrowiec

- Happening Młodzieżowej Rady Miasta Wągrowca - gry i zabawy, promocja MRM i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Wągrowcu

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Piramida pokarmowa – warzywa i owoce” – wystawa prac plastycznych dzieci z przedszkola „Bajka” w Witkowie, podsumowująca zajęcia na temat zdrowego żywienia
- „Między Polską a Himalajami, czyli prawie wszystko o kobietach” – spotkanie autorskie z Haliną Cendrowską

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Barwy jesieni” – ogłoszenie konkursu plastycznego dla dzieci z klas I-III (rozstrzygnięcie w listopadzie)

Zagórów (pow. Sępólno)

- Spotkanie z pasjami – spotkanie on-line seniorów z: „Latającymi BaBciami”, DJ Wiką, Romanem Zamyślewskim, Robertem Jurkiem, Elżbietą Skotnicką-Illasewicz, Hanną Bakułą, Jackiem Pałkiewiczem – w ramach projektu Orange
- Spotkanie integracyjne w Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Michalinowie Oleśnickim – konkursy plastyczne, hipoterapia, gry i zabawy, ognisko i wspólny posiłek (Filia w Trąbczynie)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Kobieta na szczycie Azji” – spotkanie z turystką wysokogórską Iwoną Szulc (Baszków, Konarzew)
- „Spotkania z pasjami” – spotkania on-line z: „Latającymi babciami”, DJ Vika, tancerką – Mariolą Zimnicką, żeglarzem – Romanem Zamyślewskim, biologiem Magdaleną Fikus (Zduny, Baszków)
- „Fantazje na każdą okazję” – kontynuacja zajęć w ramach kółka plastycznego dla dzieci
- „Witaminki dla chłopca i dziewczynki” – zajęcia dla przedszkolaków (Zduny, Baszków)
- Spotkanie z podróżnikiem – Leszkiem Szczasnym
- „Poznajemy swoje uczucia...” – spotkanie z mieszkańcami DPS

Żelazków (pow. Kalisz)

- „Pan Hilary, czyli okulary – rzecz o Julianie Tuwimie” – czytanie wierszy dla dzieci i zaznajomienie z życiorysem Tuwima
- „Julian Tuwim, czyli okulary, Lokomotywa, Bambo” – zagadki, czytanie wierszy, zabawy dla dzieci

Listopad

Baranów (pow. Kępno)

- Spotkanie z autorką książek dla młodzieży – Barbarą Ciwoniuk (Filia Mroczewo)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- O pracy strażaka i ratownika medycznego – spotkanie dla dzieci
- „Mój dziecięcy świat” – wystawa Julii Bogdanów z przedszkola w Bojanowie (z cyklu „Mali Twórcy z dużym talentem”)
- „Pszczółka Kaja i przyjaciele” – spektakl Teatru Duet dla przedszkolaków
- „Euforia” – spektakl o uzależnieniach w wykonaniu Teatru „Moralitet” z Krakowa dla klas III gimnazjum
- „On-Line” – spektakl o zagrożeniach płynących z Internetu w wykonaniu Teatru „Moralitet” z Krakowa dla klas VI szkoły podstawowej
- Pokaz iluzji Carlusa – spotkanie dla dorosłych
- „Miś Cyrkowiec” na Święto Misia – spotkania dla przedszkolaków
- „Podróże z Piotrusiem Panem” – spektakl Teatru Duet dla uczniów klas II szkoły podstawowej
- „Galeria na Wejściu” – Inspiracja – wystawa fotografii Jagody Ból, uczennicy kl. III technikum fotograficznego

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Spotkanie z pisarką Roksaną Jędrzejewską – Wróbel dla dzieci
- „Spotkania z pasjami dla seniorów: on-line:
  - ~ Robert Jurek
  - ~ Elżbieta Skotnicka-Illasiewicz
  - ~ Hanna Bakula
  - ~ Jacek Pałkiewicz
- Wystawy: „Stumilowy las”, „Literacka Nagroda Nike 2013”

Bralin (pow. Kępno)

- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke
- Wieczór poetycko-muzyczny z Agnieszką Chrobot

Brzeziny (pow. Kalisz)

- Spotkanie edukacyjne członków Klubu Pożeraczy Liter z miejscowej szkoły podstawowej – quizy, zagadki czytelnicze, współzawodnictwo w grupach
- VI spotkanie z cyklu „Galeria ludzi z pasją”, którego gościem był Mateusz Halak – absolwent UAM w Poznaniu, członek kaliskiego oddziału Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, rysownik, miłośnik historii sztuki, autor artykułów w „Życiu Kalisza”. Prelekcja była połączona z prezentacją multimedialną o historii Brzezin z czasów ostatnich właścicieli majątku - rodziny Schlösserów
- „Ocalić od zapomnienia...” – otwarcie wystawy zawierającej fotografie i dokumenty dotyczące rodziny Schlösserów, zebrane przez Mateusza Halaka, a zawarte w jego pracy magisterskiej „Charakterystyka dominium Brzeziny czasów ostatnich właścicieli – rodziny Schlösser. Obraz majątku oraz historia jego dziedziców na przestrzeni lat 1875-1945”

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- „Tuwim. Inspiracje” – prelekcja Miłosza Kamila Manasterskiego
- „Listopad miesiącem książki historycznej” – wystawa publikacji
- „Misie na patyku” – wystawa prac dzieci z przedszkola
- „Miś cyrkowiec” – przedstawienie teatralne z okazji Święta Pluszowego Misia, połączone z zabawą, balonami, muzyką, gramy (Studio Paola z Osiecznej)

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- „Misiowe kolaże” – konkurs plastyczny

Dobra (pow. Turek)

- Teatr lalek, warsztaty teatralne

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Tajemnica zaginionych liter” – spektakl teatralny w wykonaniu aktorów krakowskiego teatru „Maska”

Gniezno

- „50 lat gnieźnieńskich numizmatyków” – wernisaż wystawy okolicznościowej
- „Ale kino”- warsztaty dla najmłodszych miłośników kina w ramach VII Festiwalu Filmów Amatorskich i Niezależnych w Gnieźnie „OFFELIADA”
- Wernisaż wystawy ilustracji Magdy Gałążewskiej z cyklu „Po OFFowej stronie Gniezna” – dla dzieci
- „Kocham Polskę” – elementarz dla dzieci Joanny i Jarosława Szarków – prezentacja książki w ramach imprezy cyklicznej „Czytajki z naszej bajki”
- „Misiostwo Świata” – impreza z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia, połączona z obchodami 60-lecia Wypożyczalni dla Dzieci
- Spotkanie autorskie Jana Hyjka z gnieźnieńskimi gimnazjalistami

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Spotkanie autorskie z Tomaszem Trojanowskim, autorem książek dla dzieci (Odział dla Dzieci, Filia Kucharki)
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Lingas-Łoniewską
- „Jak odnaleźć swoich przodków?” – prelekcja Macieja Kowalczyka
- Szkolenie z umiejętności obsługi komputera dla kobiet z forum powiatu pleszewskiego
- Warsztaty rękodziela i robótek ręcznych
- „Światowy Dzień Pluszowego Misia” – cykl spotkań z okazji święta Pluszowego Misia – konkursy, zabawy, wspólne czytanie, warsztaty plastyczne (Odział dla Dzieci, filie: Kościelna Wieś, Tursko)

Gostyń

- Wystawa prac pokonkursowych „Bądźmy zdrowi” – współpraca z SANEPID-em
- Konkurs i wystawa pokonkursowa pt. „Nie daj szansy AIDS” - współpraca z SANEPID-em
- Obchody Światowego Dnia Pluszowego Misia – blok programów edukacyjnych związanych z wystawą misiów i wystawą „Z misiem łatwiej”, zajęcia dla gostyńskich przedszkoli
- Podsumowanie konkursu plastycznego dla dzieci „Julian Tuwim dzieciom” oraz wystawa pokonkursowa
- Podsumowanie konkursu ankietowego „Znam utwory Juliana Tuwima” połączone z występami grupy teatralnej „Kęś”

- Happening z poezją Juliana Tuwima na gostyńskim deptaku – współpraca z Grupą Teatralną „Kęs” oraz Księgarnią „Notka”
- Spotkanie z pisarką Roksaną Jędrzejewską-Wróbel – dla dzieci
- Zajęcia Klubu Mam (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Święto Pluszowego Misia – spotkania dla uczniów kl. I połączone z prezentacją multimedialną na temat historii pluszowego misia

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkanie autorskie z Agnieszką Lingas-Łoniewską
- Obchody Światowego Dnia Pluszowego Misia – m.in.: rozwiązywanie zagadek dotyczących życia niedźwiedzi (Filia w Szkaradowie)

Kalisz

- Spotkanie z Michałem Jarneckim, autorem książki „Stefan Szolc-Rogoziński (1861-1896). Z Kalisza do Kamerunu” z serii „Kaliszanie”
- Zajęcia z przysposobienia czytelniczego połączone z prezentacją starodruków oraz wystawą „Historia Parku Miejskiego w Kaliszu” dla uczniów szkoły podstawowej
- „Mały poeta” – konkurs na wiersz w przedszkolu „Szczęśliwa Trzynastka” (Filia nr 3)
- Wystawy
  - ~ 110. rocznica urodzin Mieczysława Jastruna (Filia nr 16)
  - ~ „Fryderyk Chopin w poezji polskiej” – wystawa prac plastycznych uczniów szkoły podstawowej (Filia nr 1 Oddział dziecięcy)
  - ~ „Jesień” – wystawa prac plastycznych dzieci przedszkolnych (Filia nr 1 Oddział dziecięcy)
  - ~ 100. rocznica urodzin Alberta Camusa (Filia nr 3)
  - ~ „Drogi do niepodległości” (Filia nr 4)
  - ~ „Barwami jesieni” (Filia nr 7)
  - ~ 110. rocznica urodzin Mieczysława Jastruna (Filia nr 16)

Kępno

- Spotkanie grupy turystycznej w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Promocja wydawnictwa „Teatr w Przestrzeni” Stowarzyszenia Kulturalnego EURO-ART działającego przy bibliotece powiatowej podczas IV Regionalnej Konferencji Rozwoju Bibliotek w Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu
- Zajęcia dla bibliotekarzy pt.: „Kryminał w metrze – dobre praktyki bibliotek w Niemczech” – seminarium bibliotekarzy z terenu powiatu kępińskiego

prowadzone przez Annę Sabiło z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

- Happening w Kępnie nt. świadomej konsumpcji. Impreza była częścią obchodów, które miały miejsce w siedmiu miejscowościach w Wielkopolsce
- Kurs fotografii cyfrowej organizowany w ramach Projektu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pn. „Siłę mam dzięki Wam, ale radzę sobie sam... – budowanie lokalnego systemu wsparcia”. Szkolenie prowadzone przez Firmę „CENSUS Agnieszka Buczkowska” z Poznania.
- „Kobieta w parlamencie” – spotkanie z pochodzącą z powiatu kępińskiego Senator RP Andżeliką Możdżanowską
- Spotkanie dla młodzieży ponadgimnazjalnej z kępińskich szkół i promocja książki Stowarzyszenia Kulturalnego EURO-ART „Teatr w przestrzeni” autorstwa Joanny Walas i Agaty Józefowicz

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Ziemia Kiszowska na starej fotografii” – wystawa

Kłecko (pow. Gniezno)

- Zajęcia z cyklu „Poznanie swojej biblioteki od A-Z” – warsztaty plastyczne oraz wystawa prac
- „Święto Misia” – wystawa

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- „Album fotograficzny o gminie Kobylin” – podsumowanie konkursu

Koło

- Spotkanie emerytów Klubu Trzecia Zmiana
- Spotkanie na temat genealogii – wykład prezesa Śląskiego Towarzystwa Genealogicznego we Wrocławiu
- Regionalne spotkanie bibliotekarzy w ramach Biblioteki Pomysłów
- Warsztaty literackie dla młodzieży licealnej – prowadzenie Dariusz Rekosz
- Zajęcia z elementami biblioterapii – czytanie, zajęcia manualne (Filia dla Dzieci)
- Warsztaty ilustratorskie z Elżbietą Krygowską-Butlewską (Filia dla Dzieci)
- Konkurs recytatorski „Nic dwa razy” – poświęcony Wisławie Szymborskiej (Filia dla Dzieci)
- Wystawa książek: Różne oblicza kryminału (Filia dla Dzieci)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „W krainie pluszowego misia” – zajęcia dla 3-latków i 4-latków z Przedszkola „Parkowe skrzaty” z okazji Dnia Pluszowego Misia

- „Z książką przez życie” – zajęcia dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno Wychowawczego im. Janusza Korczaka w Borzęciczkach z okazji Roku Osób Niepełnosprawnych
- „Setne urodziny Alberta Camus” – wystawa książek francuskiego pisarza i noblisty z okazji 100. rocznicy urodzin

Kraszewice (pow. Ostrzeszów)

- „Tuwim. Inspiracje” – prelekcja Miłosza Kamila Manasterskiego

Krobia (pow. Gostyń)

- Wieczór poetycki – „Poetyckie Zaduszki”
- „Mój przyjaciel miś” – konkurs plastyczny dla dzieci
- Blok imprez dla przedszkolaków z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia (zabawy, prezentacje, czytanie i wyświetlanie bajek) – współpraca z biblioteką szkolną (Filia Pudliszki)

Krotoszyn

- Spotkanie z autorami i promocja książki „Krotoszyn i okolice” t. 9.
- „Arkady Fiedler – człowiek bez paszportu” – premiera filmu dokumentalnego, spotkanie z reżyserem Jerzym Jernasem
- „Powstanie Styczniowe. Mity i rzeczywistość” – wykład Wojciecha Lizaka
- „Spotkania z pasjami” – spotkania on-line z: Latarnikiem Polski Cyfrowej – Robertem Jurkiem, doradcą w Komitecie Integracji Europejskiej – Elżbietą Skotnicką-Illasiewicz, malarką – Hanną Bakułą, podróżnikiem Jackiem Pałkiewiczem
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Jesienne wieczory nie muszą być nudne – koncert Stowarzyszenia Twoja Alternatywa
  - ~ Wystawa prac scrapbookingu
  - ~ Klub Mam „Poznajemy kolory”
  - ~ „Jesień to gra kolorów” – wystawa prac pokonkursowych. Organizator konkursu Rada Osiedla nr 8
  - ~ Warsztaty fotograficzne – prowadzone przez Arletę Zmyśloną
  - ~ Dzień Kolejarza – spotkania kolejarzy z dziećmi w ramach akcji „Bezpieczny przejazd”
- Wystawy:
  - ~ wystawa książek dla dzieci z okazji „Dnia Pluszowego Misia” (Filia nr 1)
  - ~ wystawa prac pokonkursowych „Miś moich marzeń” (Filia nr 1)
- „Miś moich marzeń” – konkurs plastyczny
- „Obrazy igłą malowane” – spotkanie z Iwoną Bąk; miłośniczką haftu krzyżowego, wystawa jej twórczości (Filia Kobierno)

- Konkurs pt. „Barwy jesieni” (Filia Kobierno)
- „Szybko klikam i mam to co chcę” – zajęcia komputerowe (Filia Orpiszew)
- Święto Pluszowego Misia; „Miś nasz bohater” – wystawa książek (Filia Orpiszew)
- Konkurs historyczny pt. „Biadki wczoraj i dziś”. Turniej został poprzedzony cyklem spotkań zorganizowanych przez bibliotekarza Mariusza Karbowiaka, który opowiadał o historii Biadek (Filia Biadki)
- „Mój ulubiony pluszak” – wystawa książek z okazji Dnia Pluszowego Misia (Filia Chwaliszew)
- „Światowy Dzień Pluszowego Misia” – konkurs na najładniejszą rymowanąkę o misiu (Filia Benice)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- Spotkanie literackie dla młodzieży gimnazjalnej z Ryszardem Ćwirlejem, w ramach XXXVI Międzynarodowego Listopada Poetyckiego
- Spotkanie autorskie z Wiesławem Drabikiem dla dzieci z klas I-III
- „Choinki Jedyńki”, „Andrzejkowe lanie wosku” – zajęcia plastyczne dla dzieci
- Spotkanie poetyckie z Krystyną Grys (Filia w Pawłowicach)
- „Kiszenie kapusty” – spotkanie regionalne dla dzieci (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Wrzeczona – rekwizyt naszych strychów” – spotkanie regionalne dla gimnazjalistów

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Zapomniane dzieci i... inne tematy” – wystawa fotografii krakowskiego podróżnika-globtrotera Władysława Grodeckiego, przygotowana w związku z 70. rocznicą polskiego wychodźstwa z Rosji („Galeria Lochy”, „Galeria Recto Verso”)
- XIX Dzień Leszczyński XXXVI Międzynarodowego Listopada Poetyckiego, zorganizowany wspólnie z poznańskim Oddziałem Związku Literatów Polskich i leszczyńskim Oddziałem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W programie:
  - ~ „Poranek poetycki pod ratuszową wieżą” z udziałem władz miasta i powiatu, nauczycieli, bibliotekarzy, leszczyńskich poetów
  - ~ wystawa „Leszczyńskie Listopady”
  - ~ lekcje i spotkania poetyckie w uczelniach, szkołach, bibliotekach Leszna i powiatu, w których udział wzięli: Dariusz Bereski, Rafał T. Czachowski, Ryszard Ćwirlej, Oleksander Gordon (Ukraina), Jazep Janusz-

kiewicz (Białoruś), Birutė Jonuškaitė (Litwa), Nguyen Chi Thuat (Wietnam), Albert Tusseyn (Rosja), Bohdan Wrocławski, Marek Zgaiński
~ Promocja książki Stanisława Kruka „Przestrzeń”, której towarzyszyła wystawa prac Wiesława Matysika

- Promocja książki „Portret zbiorowy leszczyńskiej adwokatury” z udziałem redaktorów: Grzegorza Jurkiewicza, Macieja Logi i Piotra Józwiaka. W publikacji zamieszczone zostały teksty referatów poświęconych niezującym adwokatom południowo-zachodniej Wielkopolski
- „Rodzinne Wieczory” z Wiesławem Drabikiem, autorem kilkudziesięciu książek dla dzieci
- Wieczór autorski Sabiny Klak, który poprowadziła Dorota Łukowiak. Podczas spotkania poezję Sabiny Klak prezentowali: Eleonora Młoda, Dorota Łukowiak, Jacek Kleszczyński, Jacek Pietrzyk. Oprawę muzyczną stworzył zespół Mus Trio. Wokal: Sara Kicińska, Igor Demuth

Lipno (pow. Leszno)

- Spotkanie poetyckie z Rafałem T. Czachorowskim w ramach XXXVI Międzynarodowego Listopada Poetyckiego
- „Lokomotywa i takie tam inne” – przedstawienie dla dzieci połączone z rozstrzygnięciem konkursu „Para-buch! Farby i kredki w ruch!”
- „Czarodziejskie moce” – spotkanie dla dzieci (czytanie fragmentów „Malutkiej czarownicy”, wykonywanie czarodziejskich atrybutów, teatr cieni)
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Wiesławem Drabikiem (Filia w Wilkowicach)

Luboń (pow. Poznań)

- Wieczór poetycki Zbigniewa Ikony Kresowatego
- Dzień Luboński w ramach XXXVI Międzynarodowego Listopada Poetyckiego – lekcje poetyckie dla uczniów lubońskich szkół
- Z cyklu „Cały Luboń czyta dzieciom” fragmenty swoich ulubionych bajek czytać będzie przedstawiciel strażników prawa w Luboniu
- „Nostalgia” – grafika Andrzeja Jastrzębia. Otwarcie wystawy połączone z wieczorem poetyckim
- „Skarbnikowe dary” – spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Art-Re z Krakowa
- Z cyklu „Świat na wyciągnięcie ręki: Prastowanie i Wedy” – spotkanie z podróżnikiem Dariuszem Rusinem
- „Tańczące istnienie” – wieczór poetycki Dagmary Asman
- XI Konkurs Pięknego Czytania „I Ty zostań Mistrzem Pięknego Czytania” – Julian Tuwim: *...obłoczki z waniliowego kremu...*

- „Jak w bajce” – spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Frajda z Torunia
- XIX Konkurs Recytatorski „Raz się komar z komarem przekomarzać zaczął”. Wiersze Juliana Tuwima

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Dowód poproszę” – wystawa dowodów i paszportów z lat 1918-2013 ze zbiorów Mariana Łomnickiego
- Wystawa książek i materiałów prasowych o tematyce patriotycznej
- „Tydzień Misia” – wystawa książek i maskotek
- Spotkanie autorskie z Tomaszem Kruczkim w 65. rocznicę działalności Biblioteki Publicznej w Łubowie

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- „Czy znasz twórczość Janiny Porazińskiej” – konkurs plastyczny

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Śladem szeptu amazońskiego potoku” – spotkanie ze Stefanem Czernieckim
- Klub Małego Odkrywcy: „Odkrywamy tajemnice ginących zawodów” – warsztaty z Edwardem Kupcem
- Z cyklu „Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne”: „Zaduszki bluesowe” z Bukowiecką Grupą Bluesową; w składzie: Piotr Patora (perkusja), Arek Łapiński (gitara basowa), Szymon Mela (gitara solowa), Jarek Weiss (harmonijka), Szymon Konieczny (wokal)
- Z cyklu „Wyprzedaż geometrii”: „Świat człowieka: gramatyka i logika” – wykład Piotra de Walla
- „Liście malowane” – wystawa prac Ewy Lipnickiej (Galeria na Piętrze)
- „Kto ty jesteś? O patriotyzmie inaczej” – warsztaty dla dzieci 6-letnich
- „Pierwsze kroki” – zajęcia dla rodziców z dziećmi dwuletnimi prowadzone przez Magdalenę Kędzia-Kluj (dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej)
- Spotkanie z Hanną Cygler, autorką m.in. książek: „W cudzym domu”, „Tryb warunkowy”, „Bratnie dusze”
- „Twórz z nami wyjątkowe miejsce” – rozstrzygnięcie konkursu na nazwę Oddziału dla Dzieci i Młodzieży, połączone z otwarciem poplenerowej wystawy prac gimnazjalistów
- Spotkanie z Mikołajem Kamińskim, twórcą gier komputerowych (SOS)
- „Dolere” – spektakl Teatru Paragraf – 2

Oborniki

- „Ojczyźnie słowa i pieśni” – wieczór poetycko-muzyczny w kościele św. Krzyża
- Spotkania autorskie z Joanną Krzyżanek
- Wystawa „Hubertus” z okazji 90 rocznicy powstania Polskiego Związku Łowieckiego
- Spotkanie z cyklu „Pierdoły o Obornikach” – „Mój pierwszy pojazd, czyli czym się dawniej jeździło” (we współpracy z TMZO)

Opatów (pow. Kępno)

- Twórczość Alberta Camusa (100. rocznica urodzin) – wystawa książek i gazetka
- Wystawa rysunków o Franklinie – prace wykonane przez uczniów szkoły podstawowej (Filia Siemianice)

Opatówek (pow. Kalisz)

- „Ciuchcią przez Opatówek” – przemarsz przez Opatówek uczniów ze szkoły podstawowej, z transparentami, w przebraniach, z rekwizytami i recytacją wierszy Tuwima (we współpracy ze Szkołą Podstawową w Opatówku)
- X Powiatowy Konkurs Recytatorski im. Stefana Gillera dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych
- „Rysunkowy Atlas Powiatu Kaliskiego” – podsumowanie konkursu powiatowego na mapy gmin inspirowanego książką „Mapy...” A. i D. Milzelińskich
- „Mapy Gmin Powiatu Kaliskiego” – wystawa prac konkursowych

Osieczna (pow. Leszno)

- Spotkania autorskie dla przedszkolaków z Wiesławem Drabikiem

Ostrów Wielkopolski

- „Misiowy zawrót głowy” – m.in. wystawa „Misie w literaturze i nie tylko” (Filia nr 7 dla dzieci i młodzieży)

Ostrzeszów

- „Jak kamień z serca” – konkurs recytatorski
- Wystawy:
  - ~ „Ludzie jak wiatr” – z okazji 85. rocznicy urodzin Krystyny Siesickiej
  - ~ „Anioły są wśród nas”
  - ~ „Rzecz o twórczości Alberta Camusa” – z okazji 100. rocznicy urodzin

Perzów (pow. Kępno)

- Konkurs Literacki pn. „Jeden dzień w gminie Perzów” zorganizowany wspólnie z GOK w Perzowie
- Promocja książki pt. „Gmina Perzów. Zarys dziejów”, pod redakcją Natalii Kowalczyk (dyrektora biblioteki)

Pępowo (pow. Gostyń)

- „Miś Paddington” – spotkania dla dzieci z aktorem Piotrem Witoniem

Piaski (pow. Gostyń)

- „Miś Paddington” – spotkania dla dzieci z aktorem Piotrem Witoniem

Powidz (pow. Sępca)

- Spotkanie autorskie z Arkadiuszem Niemirskim, pisarzem, dziennikarzem i satyrykiem, kontynuatorem serii o Panu Samochodziku; dla klas IV-VI szkoły podstawowej

Pleszew

- Konkurs recytatorski „W 150. rocznicę wybuchu Powstania Styczniowego”;
- Druga edycja kursu komputerowego dla seniorów „E-senior”
- Autorski wiersz o jesieni – konkurs poetycki dla uczniów szkoły podstawowej (Filia Taczanów Drugi)
- Wystawa „Doris Lessing 2019-2013”

Rawicz

- „Magiczne słowa mniej lub bardziej przyjemne” – spotkania z przedszkolakami:
  - ~ głośne czytanie bajek
  - ~ dyskusja
  - ~ warsztaty plastyczne
- Spotkanie autorskie z początkującym rawickim autorem Przemysławem Antoniakiem – promocja książki „Ostatni rozkaz”
- „Jesień z piosenką polską” – koncert Arkadiusza Stasiaka, początkującego rawickiego wokalisty
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Lingas-Łoniewską
- Dzień Pluszowego Misia:
  - ~ wybór największego i najmniejszego misia
  - ~ trochę historii
  - ~ głośne czytanie bajki „Miś i lalka”
  - ~ gry i zabawy taneczno-ruchowe
- „Podróże Piotrusia” – spotkanie z Teatrem „DUET” z Krakowa
- Galeria Jednego Obrazu: „Martwa natura” – H. Murkowska

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Konkurs plastyczno-literacki „Bajkowa Kraina – Malujemy Wiersze Juliana Tuwima”

Rychtal (pow. Kępno)

- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke – autorem książek dla dzieci
- Wystawa książek z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia

Rydzyzna (pow. Leszno)

- „Jeśli nie książka, to co?” – spotkanie dla dzieci przedszkolnych (Filia w Moraczewie)

Słupca

- Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego „Portret mojego kochanego Misia” z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia
- Wystawa pokonkursowa „Portret mojego kochanego Misia”

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ „Światowy Dzień Postaci z bajek”
  - ~ „Krystyna Siesicka i jej dzieła”
- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Koziółkiem

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Słowacja dla każdego” – spotkanie z podróżnikiem Andrzejem Pasławskim
- Listopad poetycki:
  - ~ „Bliżej poezji” – warsztaty dla dzieci i młodzieży przeprowadzone przez poetkę i dziennikarkę Jolantę Nowak-Wętklerową
  - ~ spotkanie licealistów z poetą, pisarzem i tłumaczem Gezą Cseby
- Jesienne spotkanie z poezją i sztuką osób niepełnosprawnych
- „Uwaga świeżo malowane” – wystawa malarstwa swarzędzkiego artysty Tadeusza Sobkowiaka
- Spotkanie dla dzieci z pisarką Roksaną Jędrzejewską-Wróbel
- Teatrzyk cieni „Latarenka” – przedstawienie dla przedszkolaków „Misiowe mrużanki”

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Wiesławem Drabikiem
- Spotkanie poetyckie dla gimnazjalistów z Bogdanem Wrocławskim, w ramach XXXVI Międzynarodowego Listopada Poetyckiego

Trzcianka

- Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim
- Biblioteka Pomysłów 2013 – „Promocja biblioteki – pokaż jaką moc ma Twoja biblioteka” – spotkanie dla bibliotekarzy z powiatu pilskiego, złotowskiego, chodzieskiego, czarnkowsko-trzcianieckiego, wągrowieckiego i obornickiego
- Spotkanie autorskie z Barbarą Kosmowską
- Wykład Ewy Krawieckiej z UAM w Poznaniu na temat: „Roman Brandstaetter – ikonopis Boga i człowieka”
- „Umarłych wieczność trwa, dokąd pamięcią się im płaci” – wystawa

Tuliszków (pow. Turek)

- „To wydarzyło się w Tuliszkowie...” – konkurs prozatorski
- „Tuliszków w obiektywie” – konkurs fotograficzny

Turek

- Zajęcia z elementami biblioterapii (Filia nr 2)
  - ~ Poznajemy las, moje ulubione miejsce (Środowiskowy Dom Samopomocy)
  - ~ Moja pluszowa zabawka – miś (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy)
  - ~ Rozstrzygnięcie VII edycji powiatowego konkursu plastycznego „Miś w świecie bohaterów wierszy Juliana Tuwima” (Czytelnia dla Dzieci i Młodzieży)
- „Miś w świecie bohaterów wierszy Juliana Tuwima” – wystawa pokonkursowa
- Program 50+:
  - ~ „Miasto Turek w okresie wojen światowych” – wykład Bartosza Stachowiaka, dyrektora Muzeum Miasta Turku
  - ~ Wieczór z folklorem – spotkanie z Andrzejem Mosiem, reżyserem i operatorem filmowym
  - ~ Warsztaty rękodzieła

Wągrowiec

- Dzień bicia rekordów w Powiatowej Bibliotece Publicznej – promocja biblioteki
- Maraton czytelniczy w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Wągrowcu

Wijewo (pow. Leszno)

- Spotkania autorskie z Hanną Zaworonko-Olejniczak, autorką albumu „Na obcej ziemi. Groby polskie na cmentarzach paryskich i Montmorency”

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Uzależnieniom mówimy NIE” – konkurs plastyczny dla uczniów klas VI oraz gimnazjalistów
- Wystawa fotograficzna Wojciecha Tworowskiego
- „Światowy Dzień Postaci z Bajek” – „Moja ulubiona bajka” – wystawa prac plastycznych dzieci z przedszkola „Bajka” w Witkowie
- Spotkanie autorskie z Arkadiuszem Niemirskim – dla uczniów klas I gimnazjum

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „W świecie wierszy Juliana Tuwima” – konkurs plastyczny dla dzieci z klas I-III (Filia w Krzycku Wielkim)
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Wiesławem Drabikiem (Filia w Krzycku Wielkim)
- „Kartka bożonarodzeniowa” – ogłoszenie konkursu plastycznego dla dzieci z klas I-III

Zagórów (pow. Sępca)

- Konkurs plastyczny „Mój ulubiony Miś” oraz wystawa prac pokonkursowych
- Obchody Światowego Dnia Pluszowego Misia (prezentacja multimedialna, konkursy, zabawy, podsumowanie konkursu i wręczenie nagród)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Najwspanialsze kaniony Stanów Zjednoczonych” – spotkanie i prezentacja multimedialna z podróżnikiem Andrzejem Aleksandrakiem
- „Spotkania z pasjami” – spotkania on-line z: Latarnikiem Polski Cyfrowej – Robertem Jurkiem, doradcą w Komitecie Integracji Europejskiej – Elżbietą Skotnicką-Illasiewicz, malarką – Hanną Bakulą, podróżnikiem Jackiem Pańkiewiczem (Zduny, Baszków)

Żelazków (pow. Kalisz)

- „Światowy Dzień Pluszowego Misia” – zabawy, konkursy, zagadki, rysunki, zabawy ruchowe dla dzieci

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

AKCJA „Wytnij hołubca” na poznańskich ulicach / Karolina Koziółek // Polska Głos Wielkop. – 2013, nr 233, s. 2

Impreza z udziałem Zespołu Folklorystycznego „Wielkopole”.

AMATORSKI ruch fotografii artystycznej w Poznaniu / Stefan Wojnecki // Prz. Wielkop. – 2013, nr 1, s. 74-75

Omówienie publikacji „Fotografia w latach 1999-2011” wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKA wojewódzka ma już nowoczesną salę komputerową / Elżbieta Podolska // Polska Głos Wielkop. – 2013, nr 240, s. 11

Sala konferencyjna Działu Informacji Bibliograficznej i Regionalnej WBPICAK.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 208, s. 15

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wycieczka „Wybitni Wielkopole” proponowana przez Pracownię Krajoznawczą; wystawa XIII Ogólnopolskiego Konkursu Fotograficznego „Przestrzeń wyobraźni”: „Pejzaż niecodzienny” autorstwa Tomasza Juskiewicza.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 220, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: konkursy „Pamięć o Powstaniu Wielkopolskim w naszym regionie” oraz „Wierszuj z Tuwimem” – V edycja konkursu Spojrzenia 2013; wystawa fotografii „Pejzaż niecodzienny” autorstwa Tomasza Juskiewicza.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 226, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: konkursy „Pamięć o Powstaniu Wielkopolskim w naszym regionie” oraz „Wierszuj z Tuwimem” – V edycja konkursu Spojrzenia 2013; Dobrze Książki i Kawa z... Katarzyną Enerlich – spotkanie z pisarką i dziennikarką; wycieczka „Cysterskim szlakiem” proponowana przez Pracownię Krajoznawczą.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 244, s. 28

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: „Podróże małe i duże” – warsztaty w Pracowni Krajoznawczej; wystawa „Vol op Stoom” przygotowana przez bibliotekę w Wolsztynie; wystawa „A propos Derwicha”- przygotowana w 30. rocznicę śmierci ryownika i karykaturzysty.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 266, s. 27

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: spotkania autorskie z Łukaszem Wierzbickim (Krzykosy), Barbarą Kosmowską (Jarocin) i Joanną Krzyżanek (Oborniki); „Biblioteka Pomysłów” – spotkanie dla bibliotekarzy (Trzcianka); „Wielkopolska Press Photo” – wernisaż i wręczenie nagród (Poznań).

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 278, s. 28

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: promocja książki „Na tropach Adama Mickiewicza”; 22. spotkanie z „Seryjnymi Poetami” – prezentacja najnowszych tomików wydanych przez Wydawnictwo WBPICAK; wystawa „Wielkopolska Press Photo”.

NAGRODA dla bibliotek / PD // Echa Nadnoteckie. – 2013, nr 45, s. 3

Biblioteki w Trzciance i Pleszewie nagrodzone w konkursie „W wakacje schodzimy z półek” ogłoszonym przez WBPICAK w Poznaniu oraz Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

SPOTKANIE z pisarzem / Tadeusz Wyrwa // Tyg. Nowy (Ziemia Piłska). – 2013, nr 38, s. 2

WBPICAK w Poznaniu i PiMBP w Pile organizatorem jubileuszu 45-lecia pracy twórczej Tadeusza Wyrwy.

STARE zdjęcia parowozów i rysunki satyryka / MAZ // Polska Głos Wielkop. – 2013, nr 237, s. 10

Wystawa fotografii „Pełną parą” autorstwa Nando Harmsena i wystawa rysunków „A propos Derwicha – piórkem po tysiącleciu” zorganizowane przez WBPICAK w Poznaniu.

ŚLADAMI wieszczka / RAK // Monitor Wielkop. – 2013, nr 12, s. 8

Omówienie książki „Na tropach Adama Mickiewicza w Wielkopolsce” wydanej przez Wydawnictwo WBPICAK.

„WIELKOPOLANIE” wrócili z nagrodą z Wisły / RAK // Monitor Wielkop.
– 2013, nr 9, s. 4

Zespół zdobył jedną z głównych nagród na 24. Międzynarodowych Spotkaniach Folklorystycznych.

WIELKOPOLSKA Press Photo / (KAB) // Polska Głos Wielkop. –
2013, nr 272, dod. Pasaż Pozn. s. 8

Marek Lapis zdobywcą głównej nagrody za zestaw prac pt. „Gran Turismo Polonia” w konkursie zorganizowanym przez WBPiCAK w Poznaniu.

Z PAMIĘCI / Marek Olszewski // Nowe Książki. – 2013, nr 10, s. 71

Recenzja tomu poezji Konrada Wojtyły „Czarny wodewil”, wydanego przez Wydawnictwo WBPiCAK w Poznaniu.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Literacką Nagrodę Europy Środkowej Angelus** w 2013 roku otrzymały *Oksana Zabużko*, autorka książki „Muzeum porzuconych sekretów” oraz tłumaczka *Katarzyna Kotyńska*.
- **Nagrodę im. Józefa Mackiewicza** w 2013 roku otrzymał *Wacław Holewiński* za powieść „Opowiem ci o wolności”.
- **Nagrodę Nike** w 2013 roku otrzymała *Joanna Bator* za powieść „Ciemno, prawie noc”.
- **Nagrodę Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych – Lato** 2013 otrzymali: *Antoni Libera* za książkę „Niech się panu darzy: i dwie inne nowele” [Warszawa : Biblioteka Więzi]; *Alina Borkowska-Rychlewska* za książkę „Szekspir w operze XIX wieku: romantyczne konteksty, inspiracje i nawiązania” [Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM]; *Angelika Kuźniak* za książkę „Papusza” [Wołowiec : Wydawnictwo Czarne].
- **Nagrodę Fundacji im. Kościelskich** 2013 otrzymała *Krystyna Dąbrowska* za książkę poetycką „Białe krzesła”.
- **Nagrodę im. Wisławy Szymborskiej** w 2013 roku otrzymali *ex aequo*: *Krystyna Dąbrowska* za tom „Białe krzesła” (wydany przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu) i *Łukasz Jaroś* za tom „Pełna krew” (Wydawnictwo Znak).

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Nobla** w dziedzinie literatury w 2013 roku otrzymała *Alice Munro*, pisarka kanadyjska.

C. Zmarli

- **Marcel Reich-Ranicki** (18.09.2013), niemiecki krytyk literacki
- **Tom Clancy** (2.10.2013), pisarz amerykański, autor literatury sensacyjnej
- **Joanna Chmielewska** (7.10.2013), pisarka, autorka kryminałów i książek dla dzieci i młodzieży

- **Edmund Niziurski** (9.10.2013), pisarz, autor książek dla młodzieży, publicysta, scenarzysta i dramaturg
- **Tadeusz Mazowiecki** (28.10.2013), premier polskiego rządu 1989-1991, polityk i publicysta, uczestnik obrad Okrągłego Stołu
- **Doris Lessing** (17.11.2013), brytyjska autorka powieści psychologicznych, laureatka literackiej Nagrody Nobla w 2007 roku
- **Ryszard Danecki** (30.11.2013), poznański poeta i pisarz, dziennikarz i publicysta, autor librett do oper kameralnych, tłumacz